

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1931 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande elfte huvudtiteln.

A. Civila pensionsväsendet.

1:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 54, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att lärarinnan vid förskolan för blindas å Tomtebodas *Ellen Emilia Linde* må för erhållande av pension tillgodoräkna sig den tid, hon före sitt inträde i statens tjänst den 1 januari 1922 tjänstgjort såsom lärarinna vid folkskola och vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg.

*Ang.
tjänstårs-
beräkning för
pension åt
lärarinnan
Ellen Emilia
Linde.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att *Ellen Linde*, som är född den 16 mars 1876, tjänstgjort som vikarierande lärarinna vid folkskola från och med den 21 september 1903 till och med vårterminen 1904 och som ordinarie folkskollärarinna från och med höstterminen 1904 till och med höstterminen 1908; att hon läsåret 1908—1909 genomgått provårskurs vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas; att hon tjänstgjort som extra ordinarie lärarinna vid folkskola från och med höstterminen 1909 till och med vårterminen 1911; att hon tjänstgjort som första lärarinna vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg från och med den 1 juli 1911 till och med den 31 oktober 1922 samt i egenskap av första lärarinna vid vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte från och med den 1 november 1922 till och med den 31 juli 1923, såsom vikarierande lärarinna vid förskolan för blindas å Tomtebodas från och med den 1 augusti 1923 till och med den 14 augusti 1925 samt såsom ordinarie lärarinna vid nämnda förskola alltsedan den 15 au-

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 8 saml. 18 häft. (Nr 27.)

gusti 1925; att hon åtnjutit ledighet från sin befattning såsom ordinarie folkskollärarinna under höstterminen 1908 för genomgående av provårskurs vid institutet å Tomtebodas och under tiden från och med den 1 augusti 1923 till och med den 31 juli 1925 från sin lärarinnebefattning vid vårdanstalten i Lund för fullgörande av tjänstgöring vid förskolan å Tomtebodas; samt att hon för sin tjänstgöring erhållit mycket goda vitsord.

Statskontoret har i ärendet framhållit, att Ellen Linde kunde för pension räkna tjänstår allenast från ingången av år 1922, då hon började åtnjuta avlöning av statsmedel. Vid uppnående av avgångsåldern, 55 år, den 16 mars 1931 komme hon alltså att innehava allenast något över nio tjänstår och följaktligen icke vara berättigad till någon som helst pension. Emellertid hölle statskontoret före, att fullgoda skäl föreläge att genom framställning till riksdagen utverka medgivande, att Ellen Linde finge utan hinder av föreskriften i 7 § av pensionslagen erhålla rätt till pension och därvid äga tillgodoräkna sig såsom tjänstår även den tid, varunder hon före sitt inträde i statens tjänst den 1 januari 1922 tjänstgjort såsom lärarinna vid folkskola och vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg. I händelse av bifall härtill syntes Ellen Linde, som innehade samtliga ålderstillägg till lönen vid sin tjänst, så att hennes pensionsunderlag utgjorde 2,700 kronor, kunna vid avgången komma i åtnjutande av hel pension, motsvarande nämnda pensionsunderlag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I likhet med departementschefen anser utskottet skäligt, att Ellen Linde, som genom statens övertagande av en enskild vårdanstalt gått miste om sin på avgiftsplikt grundade pensionsrätt, för erhållande av pension tillgodoräknas den tid, hon innehaft anställning såsom lärarinna vid folkskola och vid berörda enskilda vårdanstalt. Utskottet förordar därför bifall till det föreliggande förslaget och hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågakvarande proposition.

2:o.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 178 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra småskolläraryn Signe Eriksson må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt uppbära en årlig pension av 600 kronor, att utgå enligt de beträffande pension åt småskollärare i övrigt gällande bestämmelserna i anstaltens reglemente.

Ang.
pension åt
förra småskol-
läraryn
Signe Eriks-
son.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Signe Eriksson, som är född den 5 januari 1891, innehade anställning såsom ordinarie småskollärarinna vid Sköneruds fasta småskola i Järnskogs skoldistrikt under tiden från och med den 1 januari 1912 till och med den 30 juni 1924, då hon på egen begäran avgick från sin befattning; att hon under tiden för nämnda anställning var tjänstledig på grund av sjukdom den 20 maj—den 7 juli och den 3 november—den 18 december 1920 samt från och med den 1 januari 1921 till avskedstagandet; att hon i september 1929 till skolrådet i Järnskogs församling ingav framställning om erhållande av genast börjande tjänstepension, vid vilken framställning fogades läkarintyg, som utvisade, att sökanden vid tidpunkten för avskedstagandet på grund av sjukdom (lungtuberkulos) varit oförmögen att sköta sin befattning samt att hon fortfarande och för framtiden av samma sjukdom vore urståndsatt att tjänstgöra såsom lärarinna; att nämnda framställning av skolrådet med tillstyrkan överlämnades till statens pensionsanstalt, som enligt beslut den 7 mars 1930 icke fann sådana omständigheter föreligga, som enligt anstaltens reglemente kunde berättiga till begärd pension.

Statens pensionsanstalt har i avgivet utlåtande över en av Eriksson hos Kungl. Maj:t gjord framställning om pension anfört följande:

Då pensionsanstalten den 7 mars 1930 förehade till prövning frågan om sökandens rätt till pension, inhämtades, att sökanden under femårsperioden närmast före avgången från tjänsten den 1 juli 1924 själv uppehållit densamma under något mer än ett läsår och för övrigt varit tjänstledig på grund av sjukdom. Tillämpning av föreskrifterna i § 18 mom. 1 c), § 19 och § 24 mom. 1 b) av pensionsanstaltens reglemente den 31 december 1919 hade på grund därav varit utesluten. Ej heller eljest hade förelegat någon omständighet, som enligt reglementet kunde berättiga henne till genast börjande förtidspension. Hade sökanden däremot med fortsatt sjukledighet kvarstått i sin tjänst även under höstterminen 1924, skulle med stöd av nyss åberopade stadganden kunnat tilldelas henne $\frac{3}{4}$ av hel pension, 1,237 kronor 50 öre, eller 928 kronor 12 öre från 1925 års ingång.

Sökandens begäran om avsked från tjänsten syntes hava förestavats av den uppfattningen, att det ej vore rätt av henne att längre kvarstå vid tjänsten, då hon väl förstode, att hennes krafter ej skulle tillåta henne att återtaga tjänstgöringen. Om den rätt till förtidspension, som under viss betingelse tillkomme henne, hade hon uppenbarligen varit okunnig. I ett ungefärligen liknande ärende hade Kungl. Maj:t efter riksdagens medgivande (Kungl. Maj:ts prop. nr 132:1929; R. skr. nr 215:1929, punkt 3) förklarats förra småskollärarinnan Ester Desideria Mellander berättigad till en förtidspension av 928 kronor 12 öre från statens pensionsanstalt.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och till sökandens ömmande levnadsvillkor har pensionsanstalten hemställt, att Eriksson måtte från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid från anstalten få åtnjuta en årlig pension av 928 kronor 12 öre.

Statskontoret har i ärendet erinrat, att riksdagen i ett flertal fall medgivit, att pension finge utgå till befattningshavare, som erhållit avsked före den tidpunkt, då rätt att avgå med pension för dem inträtt. I samtliga de av statskontoret avsedda fallen hade vederbörande dock på grund av sinnessjukdom eller höggradig neurasteni icke varit i stånd att bedöma följderna av ett avskedstagande. Beträffande sökanden vore förhållandena annorlunda. Att hon begärt avsked några månader före den tidpunkt, då för henne inträdde rätt att efter avsked erhålla pension, syntes hava berott på okunnighet om för henne gällande pensionsbestämmelser. Det syntes därför kunna ifrågasättas, huruvida pension över huvud taget borde beredas sökanden. Vid det förhållandet att hon tagit avsked endast något över fyra månader, innan hon kunnat erhålla avsked med pension, och då hon syntes sakna medel för sitt uppehälle, ville statskontoret dock ej motsätta sig, att något årligt understöd utverkades åt henne. Med erinran om att i de flesta av de av statskontoret åberopade fallen pensionerna reducerats i jämförelse med vad som författningsenligt skulle tillkommit vederbörande, ansåge sig statskontoret icke böra tillstyrka högre pensionsbelopp än 600 kronor.

Departementschefen har biträtt statskontorets förslag.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Motion I: 245. I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren i anledning av propositionen väckt motion nr 245, vari herr *Bergman* jämte två av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förra småskollärarinnan Signe Eriksson må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt uppbära en årlig pension av 928 kronor 12 öre att utgå enligt de beträffande pension åt småskolelärare i övrigt gällande bestämmelser i anstaltens reglemente».

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet. På sätt departementschefen uttalat, synes det med hänsyn till i ärendet upplysta omständigheter knappast billigt, att Signe Eriksson på grund av sitt avskedstagande skall gå i mistning av hela den pension, hon varit berättigad erhålla, därest hon förblivit i tjänst den korta tid, som återstått till dess hon i anledning av sin sjukdom blivit skyldig att avgå. Utskottet vill därför tillstyrka, att åt Eriksson beviljas någon pension från statens pensionsanstalt. De särskilda förhållanden, vilka i detta fall föreligga, hava synts utskottet motivera, att reduktionen av det belopp, som under nyss angiven förutsättning författningsenligt skulle hava utgått, icke göres så stor, som Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet har — med tillmötesgående i viss mån av motionärernas framställning — ansett sig böra förorda en reduktion av endast omkring 10 procent eller till i avrundat tal 840 kronor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande proposition samt omförmälda motion I: 245, må medgiva, att förra småskolläraryrinnan Signe Eriksson må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt uppbära en årlig pension av 840 kronor, att utgå enligt de beträffande pension åt småskollärare i övrigt gällande bestämmelserna i anstaltens reglemente.

3:o.

I två motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 46 av herr *Johansson, Johan Bernhard*, jämte tre av kammarens övriga ledamöter och den andra i andra kammaren under nr 42 av herr *Andersson* i Falkenberg jämte två av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, att riksdagen måtte besluta »att till folkskolläraren *Erik Henning Holmberg* i Varberg, som vid sin avgång från folkskolläraryrbesättning från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. tilldelats en pension av 1,159 kronor 9 öre, bevilja en tilläggs pension av 999 kronor 45 öre eller till så stort belopp att slutsumman uppgår till $\frac{28}{33}$ av hel tjänstepension».

Ang.
tilläggs-
pension åt förra
folkskol-
läraryraren E. H.
Holmberg.

Beträffande de skäl, som till stöd för förslaget åberopats, får utskottet hänvisa till de särskilda motionerna med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Holmberg, som är född den 12 maj 1870, efter avlagd folkskolläraryrbesättning innehafte anställning dels såsom vikarierande folkskolläraryr besättnings innehafvande höstterminen 1891 och såsom extra ordinarie folkskolläraryr besättnings innehafvande år 1892, dels ock såsom ordinarie folkskolläraryr besättnings innehafvande i Tvååkers skoldistrikt den 1 januari 1893—den 30 juni 1906 samt i Varbergs skoldistrikt den 1 juli 1906—den 1 mars 1921. Under sistnämnda anställningstid åtnjöt emellertid Holmberg tjänstledighet för enskilda angelägenheter läsaren 1917/1918—1920/1921 med undantag allenast för vissa kortare tjänstgöringsperioder, tillsammans under nämnda fyra läsår utgörande omkring 2½ vecka. Den 1 mars 1921 avgick Holmberg från sin ordinarie lärarbefattning för att tillträda enskild tjänst. Den 1 september 1925 återgick han till lärartjänstgöring i befattning såsom extra ordinarie folkskolläraryr besättnings innehafvande i Varbergs skoldistrikt, vilken befattning han, efter den 12 maj 1930 uppnådd pensionsålder, lämnade med utgången av vårterminen 1930.

I november 1929 gjorde Holmberg hos Kungl. Maj:t framställning om rätt att vid blivande avgång från sin extra ordinarie folkskolläraryr besättnings innehafvande komma i åtnjutande av pension, beräknad efter det för ordinarie folkskolläraryr besättnings innehafvande gällande pensionsunderlaget.

Över ifrågavarande ansökning, som tillstyrktes av vederbörande folkskolinspektör, yttrade sig *skolöverstyrelsen*. Överstyrelsen tillstyrkte därvid i första hand bifall till ansökningen. Skulle emellertid hinder möta för beviljande av full pension såsom för ordinarie folkskollärare, ville överstyrelsen hemställa, att vid bestämmandet av pensionens storlek hänsyn dock måtte tagas till Holmbergs tjänstetid i ordinarie befattning på sådant sätt, att honom tillerkändes ett pensionsbelopp, motsvarande avkortad pension, beräknad å det den 1 mars 1921 för honom gällande högre pensionsunderlaget. Skolöverstyrelsen utgick med ledning av då föreliggande handlingar från antagandet, att Holmberg vid avgång från den ordinarie folkskollärartjänsten år 1921 kunnat för pension räkna 28 tjänst-år, samt tillstyrkte i anslutning härtill beviljande av ett pensionsbelopp, motsvarande ²⁹/₃₃ av hel tjänstepension för ordinarie lärare.

I ärendet avgavs vidare utlåtande av *statens pensionsanstalt*, som anförde, att ett bifall till ansökningen även i den modifierade form, som av skolöverstyrelsen alternativt föreslagits, skulle innebära en avvikelse från föreskrifterna i § 24 mom. 1 a) i reglementet för statens pensionsanstalt, vilka finge anses äga principiell innebörd. En dylik avvikelse skulle ju emellertid kunna undantagsvis förordas, där starka billighetskäl kunde anföras till stöd därför. Den åberopade omständigheten, att Holmberg tidigare under lång tid varit ordinarie folkskollärare, syntes i och för sig icke kunna betraktas som ett dylikt skäl, eftersom han frivilligt lämnat denna tjänst för att ägna sig åt annan verksamhet. Och då i övrigt icke syntes föreligga någon omständighet, som skulle tala för ett bifall till ansökningen, funne pensionsanstalten sig för sin del förhindrad tillstyrka framställningen.

Sedan *statskontoret* i avgivet utlåtande instämt i vad pensionsanstalten yttrat, fann *Kungl. Maj:t* genom beslut den 28 mars 1930 ansökningen icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Efter ansökan företog pensionsanstalten sedermera prövning av frågan om Holmbergs pensionsrätt och tillerkände honom genom beslut den 17 oktober 1930 avkortad pension till belopp av 1,159 kronor 9 öre, räknat från och med den 1 juli 1930. Härvid tillgodoräknades Holmberg författningsenligt 30 tjänstår eller hela den tid, varunder han innehaft befattning såsom vikarierande, extra ordinarie och ordinarie folkskollärare, med undantag av den period, läsåren 1917/1918—1920/1921, då han åtnjutit tjänstledighet för enskilda angelägenheter. I enlighet härmed bestämdes pensionen till ³⁰/₃₃ av hel pension. Till grund för pensionsbeloppets fastställande lades författningsenligt det för extra ordinarie folkskollärare gällande pensionsunderlaget av 1,275 kronor.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, har Holmberg vid avgången från sin tjänst författningsenligt tillerkänts avkortad pension motsvarande ³⁰/₃₃

av det för honom under åren närmast före avgången gällande, för extra ordinarie folkskollärare fastställda pensionsunderlaget.

Motionärernas förslag synes avse, att Holmberg skulle — i anslutning till vad skolöverstyrelsen i omförmälda utlåtande alternativt föreslagit — tillerkännas pension, grundad på det för honom vid avgången från ordinarie befattning år 1921 gällande pensionsunderlaget och beräknad i förhållande till det antal tjänstår, som han vid tiden för avgång från den ordinarie tjänsten kunde räkna.

Ett bifall till detta förslag skulle, såsom statens pensionsanstalt framhållit, innebära en principiell avvikelse från de i reglementet för pensionsanstalten innefattade reglerna. Det skulle därjämte strida mot de grunder, som tillämpas för pensionering av befattningshavare i statstjänst, enligt vilka grunder pensionsförmånen bestämmas i förhållande till pensionsunderlag, som för tjänst innehavare gällt under tiden närmast före avgången ur tjänst. Vid sådant förhållande och då till stöd för ett undantag från stadgade regler i detta fall icke synas kunna åberopas särskilda billighetsskäl, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka någon åtgärd i motionernas syfte.

Med åberopande av det anförda och under erinran, att ärendet nyligen varit föremål för prövning av Kungl. Maj:t utan att föranleda framställning till riksdagen, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 46 och II: 42 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 124 av herr *Norman* jämte två, av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 280 av herrar *Olovsson* i Västerås och *Larsson* i Stockholm, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna slöjdläraren *Fritz Vilhelm Ljung* en fyllnadspension av 600 kronor årligen att utgå av statsmedel fr. o. m. budgetåret 1931/1932.»

Ang.
tilläggspen-
sion åt slöjd-
läraren
F. V. Ljung.

I motionerna har till stöd för yrkandet anförts bland annat följande:

»Enligt reglementet för statens pensionsanstalt (§ 24 mom. 1 a) utgår full pension endast om pensionären vid avgången räknar minst 33 tjänsteår, i annat fall avkortas pensionen i proportion till tjänsteårens antal. Som tjänsteår räknas för folkskollärare m. fl. endast läsår, under vilka vederbörande haft minst 20 undervisningstimmar i veckan (§ 45).

Slöjdläraren *Fritz Vilhelm Ljung*, född den 7 april 1867, började sin bana som slöjdlärare år 1893 vid folkskolan i Sala. Fr. o. m. 1897 tjänstgjorde han dessutom vid samskolan i Sala och omhändertog därmed hela slöjdundervisningen i staden, som emellertid endast omfattade sammanlagt 14 undervisningstimmar per vecka. Fr. o. m. 1905 utökades slöjdundervisningen i folkskolan och därmed herr *Ljungs* tjänstgöring där-

städes till 16 timmar, och samtidigt anförtroddes han även slöjdundervisningen i Norrby folkskola utanför Sala, 4 timmar. Antalet undervisningstimmar per vecka uppgick nu inalles till 26 och uppnådde lagens minimum, om man endast förutom folkskolan i Sala medräknar *en* av de bägge övriga skolorna. Trots detta har pensionsanstalten av formella skäl funnit sig nödsakad icke tillgodoräkna herr Ljung tjänsteår förrän fr. o. m. den 1 juli 1907, då han överflyttade till Västerås och där genast fick minst 36 timmars tjänstgöring. Herr Ljung får sålunda endast 23 tjänsteår sig tillgodo, och pensionens belopp blir $\frac{23}{33}$ av full pension, 1,875 kronor, eller 1,306 kronor 81 öre.»

Beträffande motiveringen i övrigt hänvisas till motionen nr 124 i första kammaren.

Över ifrågavarande motioner har statskontoret på anhållan av utskottet anbefallts avgiva utlåtande. Nämnda ämbetsverk har i ärendet hört *statens pensionsanstalt*, som anfört följande:

Pensionsanstalten förehade prövning av Ljungs pensionsrätt den 16 januari 1931 och fann sig därvid kunna tillgodoräkna honom tjänstår för pension först från och med den 1 juli 1907, då han anställdes å sin nuvarande tjänst i Västerås. Vid tillämnad avgång från tjänsten den 7 april 1931 då Ljung fyller 64 levnadsår (pensionsåldern är 60 år, men medgivande kan lämnas att kvarstå i tjänst intill 65 år), skulle han sålunda kunna räkna endast 23 fulla tjänstår; och med hänsyn härtill fann pensionsanstalten honom berättigad till pension med $\frac{23}{33}$ av pensionsunderlaget 1,875 kronor, således 1,306 kronor 81 öre. Denna pension ökas med pensionsförhöjning I (Förf. 280/1925) till 1,536 kronor.

Skulle det medgivas Ljung att ytterligare kvarstå i tjänst till den 1 juli 1931, då han kan räkna jämna 24 tjänstår, bleve grundpension och förhöjd pension respektive 1,363 kronor 63 öre och 1,620 kronor.

I båda fallen tillkommer dyrtidstillägg, utgörande enligt nu gällande grunder 252 kronor för år i båda fallen, varigenom totalpensionerna bliva respektive 1,788 kronor och 1,872 kronor.

För jämförelses skull må nämnas, att hel grundpension 1,875 kronor med pensionsförhöjning I uppgår till 2,112 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg med för närvarande 288 kronor, således sammanlagt 2,400 kronor.

Tjänstår för Ljungs tjänstgöring före den 1 juli 1907 vid Sala samskola samt vid folkskolorna i Sala och Norrby har pensionsanstalten ansett sig förhindrad tillgodoräkna honom med hänsyn till stadgandena i § 22 mom. 1 a) i pensionsanstaltens reglemente den 31 december 1919 (nr 878), jämfört med §§ 1 och 10 i reglementet för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892 enligt lydelsen i nådiga kungörelsen den 24 oktober 1913 (nr 328). Dessa stadganden innebära bland annat att tjänstgöringen, för att kunna tillgodoräknas, skall hava omfattat minst 20 undervisningstimmar i veckan och hava fullgjorts vid skolor, tillhörande den allmänna folkundervisningen. Av understödsanstaltens reglemente synes framgå, att tjänstgöringen ej heller fått fullgöras samtidigt inom olika skoldistrikt med reducerat antal undervisningstimmar inom varje utan skolat med fullt antal timmar hava fullgjorts i ett distrikt i sänder.

Den tjänstgöring, Ljung fullgjort vid Sala samskola 1897—30 juni 1907, (4—6 timmar i veckan), har enligt det ovanstående icke kunnat tillgodoräknas.

Hans tjänstgöring vid den allmänna folkundervisningen före den 1 juli 1907 är följande:

Biträdande slöjdlärare vid folkskola i Sala 1893—1898	8 timmar i veckan
Ordinarie slöjdlärare vid folkskola i Sala 1901—1904	8 timmar i veckan
Ordinarie slöjdlärare vid folkskola i Sala 1905—30 juni 1907	16 timmar i veckan
Slöjdlärare vid folkskola i Norrby 1905—30 juni 1907	4 timmar i veckan.

Således har Ljung endast under tiden 1905—30 juni 1907 haft full tjänst vid skolor, tillhörande den allmänna folkundervisningen, men denna tjänstgöring har varit delad på två skoldistrikt med respektive 16 och 4 timmars undervisning och har således lika litet som tjänstgöringen före år 1905 kunnat tillgodoräknas.

Billighetsskäl synas kunna anföras för, att Ljung finge en pensionsfyllnad till sådant belopp, att hans sammanlagda pensionsförmåner uppginge till ungefärligen den summa, som skolat utgå vid tjänstårsberäkning från 1905 års ingång, således för 26 fulla år. Sådan tjänstårsberäkning skulle medföra en pension av $\frac{26}{33}$ av 1.875 kronor, alltså 1,477 kronor 27 öre, ökad med pensionsförhöjning I till 1,764 kronor, vartill komme dyrtidstillägg, som enligt nuvarande beräkningsgrunder skulle uppgå till 252 kronor. Summa pensionsförmåner bleve sålunda i detta fall 2,016 kronor.

För egen del har *statskontoret* anfört att, såsom statens pensionsanstalt framhållit, vissa billighetsskäl föreläge för beviljande av en tilläggspension i detta fall. Om tilläggsförmånen inskränktes på sätt pensionsanstalten förordat, syntes intet vara att erinra mot vidtagande av en sådan åtgärd.

Enligt vad som bragts till utskottets kännedom, har Ljung numera beviljats anstånd med avsked till den 1 juli 1931.

Av utredningen framgår, att Ljung författningsenligt kan räkna tjänstår för pension endast från och med den 1 juli 1907. Emellertid har han redan från och med ingången av år 1905 haft tjänstgöring med en omfattning av sammanlagt minst 20 veckotimmar vid skolor, tillhörande den allmänna folkundervisningen, och även dessförinnan har han under en följd av år fullgjort slöjdundervisning vid folkskolor. Under sådana förhållanden synes det utskottet vara billigt, att någon tilläggspension beredes honom utöver den pension, vartill han författningsenligt är berättigad. I anslutning till vad statens pensionsanstalt ifrågasatt torde denna tilläggspension böra så avvägas, att sammanlagda pensionsförmånen ungefär motsvarar vad som skolat utgå, därest Ljung ägt räkna tjänstår för pension från 1905 års ingång. Utskottet vill förorda, att tilläggspensionen — vilken lärer böra anvisas från statens pensionsanstalt — bestämmes till belopp, motsvarande $\frac{3}{33}$ av hel pension eller till 170 kronor 45 öre. Sammanlagda pensionsförmånen torde böra regleras enligt föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925

Utskottet.

(nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, i vad dessa föreskrifter avse lärarpersonal vid folkskolor.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 124 och II: 280, må medgiva, att slöjdläroaren Fritz Vilhelm Ljung må från och med månaden näst efter den, vari han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt uppbära, utöver honom författningens tillkommande pension, en tilläggspension av 170 kronor 45 öre, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

B. Militära pensionsväsendet.

5:o.

Ang.
pensionsför-
bättring åt
vissa be-
fattnings-
havare vid
flottans varv
i Karlskrona
och Stock-
holm.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 185, avseende militära pensionsväsendet, har Kungl. Maj:t, under aberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

att envar av verkmästaren av 1:a klass vid flottans varv i Stockholm *Ernst Leonard Andersson*, verkmästaren av 2:a klass vid samma varv *Karl Johan Sjöblom* och verkmästaren av 2:a klass vid flottans varv i Karlskrona *Adolf Verner Kjellberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådda 30 tjänstår avgår ur tjänst med pension från flottans pensionskassa, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension; samt

att extra ordinarie kontorsskrivaren av 1:a klass, kontorsföreståndaren vid ingenjördepartementet vid flottans varv i Karlskrona *Johan Adolf Teodor Langwagen* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår ur tjänst med pension från flottans pensionskassa, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 18 september 1869, antogs till mästare vid månadslönarstaten vid flottans varv i Stock-

holm från och med den 15 januari 1902 och befordrades till verkmästare därstädes den 30 november 1907; att han från och med den 1 juli 1928 är extra ordinarie tjänsteman vid försvarsväsendet med placering såsom verkmästare av 1:a klass vid nyssnämnda varv och med lön enligt 18:e lönegraden i den i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet intagna löneplanen för extra ordinarie tjänstemän; samt att han sedan den 1 februari 1902 är delägare i flottans pensionskassa;

beträffande *Sjöblom*, att han, som är född den 10 april 1873, anställdes såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm den 7 januari 1902 och befordrades till förman därstädes den 1 maj 1911; att han antogs att vara mästare vid månadslönarstaten vid samma varv från och med den 1 januari 1912 och befordrades till verkmästare därstädes den 1 januari 1920; att han från och med den 1 juli 1928 är extra ordinarie tjänsteman vid försvarsväsendet med placering såsom verkmästare av 2:a klass vid nyssnämnda varv och med lön enligt 16:e lönegraden i ovan nämnda löneplan; samt att han från och med den 1 januari 1912 är delägare i flottans pensionskassa;

beträffande *Kjellberg*, att han, som är född den 10 maj 1875, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiden den 7 juni 1898—22 april 1902 och den 4 maj 1903—5 maj 1906 samt från och med den 5 maj 1909 till den 1 december 1918, då han befordrades till förman; att han antogs att vara verkmästare vid månadslönarstaten vid flottans varv i Karlskrona från och med den 1 januari 1925; att han från och med den 1 juli 1928 är extra ordinarie tjänsteman vid försvarsväsendet med placering såsom verkmästare av 2:a klass vid nämnda varv och med lön enligt 16:e lönegraden i förenämnda löneplan; samt att han från och med den 1 januari 1925 är delägare i flottans pensionskassa; samt

beträffande *Langwagen*, att han, som är född den 23 juni 1875, under tiden den 15 januari 1894—20 oktober 1896 varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona; att han den 9 maj 1900 anställdes såsom kontorist (daglönare) å ingenjördepartementets vid nämnda varv chefskontor; att han den 1 oktober 1904 antogs att vara verkmästare vid månadslönarstaten vid samma varv; att han från sistnämnda tidpunkt tjänstgjort såsom kontorsföreståndare vid ingenjördepartementet; att han från och med den 1 juli 1928 är extra ordinarie tjänsteman vid försvarsväsendet med placering vid ingenjördepartementet såsom kontorsskrivare av 1:a klass och med lön enligt 15:e lönegraden i förut omförmälda löneplan; att han såsom kontorsföreståndare åtnjuter arvode utöver lönen med 1,050 kronor för år; samt att han från och med den 1 oktober 1904 är delägare i flottans pensionskassa.

Direktionen över flottans pensionskassa har i ärendet erinrat, att Kungl. Maj:t i skrivelse till direktionen den 22 mars 1929 beträffande befattningshavare, som jämlikt § 2 mom. 2 i gällande reglemente för flottans pensionskassa antagits till delägare i kassan före den 1 juli 1928, förklarar den omständigheten, att i avseende å befattningshavarens anställning kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet vunnit tillämpning, icke innebära hinder för befattningshavarnas bibehållande i nämnda pensionskassa. På grund härav erlade ifrågavarande beställningshavare alltjämt pensionsavgift till kassan med för verkmästare vid månadslönarstaten föreskrivna belopp. *Direktionen* har vidare anfört, att därest i förevarande fall pensionsförbättring beviljades med samma belopp, som åtnjöttes av befattningshavare i motsvarande militära tjänstegrad eller flaggunderofficer, dylik förmån skulle till envar av ovannämnda personer utgå med 1,155 kronor 60 öre.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att pensionsförbättring beviljas ifrågavarande befattningshavare enligt de grunder, som tidigare tillämpats i fråga om verkmästare å månadslönarstat vid flottans varv.

På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

6:o.

*Ang.
pensionsför-
bättring åt
verkmästaren
K. G. Löf.*

I en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 39 hemställes, »att riksdagen ville besluta, att verkmästaren *K. G. Löf* må anses berättigad att tilldelas pensionsförbättring från den 1 oktober 1927».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Såsom i motionen erinrats, var frågan om pensionsförbättring åt verkmästaren *Löf* föremål för behandling av 1928 års riksdag i anledning av en utav Kungl. Maj:t i proposition nr 72 gjord framställning.

Av då föreliggande handlingar i ärendet inhämtas huvudsakligen, att *Löf*, som är född den 25 september 1871, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm under tiden 8 april 1895—30 september 1924, därav såsom förman från och med år 1910; att han befordrats till mästare den 1 oktober 1924 och till verkmästare den 1 oktober 1925; samt att han entledigats den 30 september 1927.

I avgivet yttrande meddelade *direktionen över flottans pensionskassa*, att *Löf* vore delägare i kassan och berättigad att från och med måna-

den näst efter den, varunder han erhållit avsked, komma i åtnjutande av pension från kassan samt fyllnadspension, pensionstillägg och pensionsförhöjning av statsmedel med respektive 729 kronor 60 öre, 364 kronor 80 öre, 180 kronor och 765 kronor 60 öre eller tillhopa 2,040 kronor. Direktionen framhöll vidare, att därest Löf, i överensstämmelse med vad i ett flertal fall förut ägt rum, beviljades pensionsförbättring med samma belopp, som åtnjöttes av befattningshavare i motsvarande militära tjänstegrad eller flaggunderofficer, dylik förmån skulle till honom utgå med 1,155 kronor 60 öre för år. Med iakttagande av att enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) pensionstillägg icke utginge till f. d. befattningshavare, som åtnjöte pensionsförbättring, skulle de årliga pensionsförmånerna, bestående av pension från pensionskassan samt fyllnadspension, pensionsförbättring och pensionsförhöjning av statsmedel, i sådant fall komma att uppgå till sammanlagt $(729: 60 + 364: 80 + 1,155: 60 + 294: -) = 2,544$ kronor.

Marinförvaltningen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Löf finge från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som vore eller kunde varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

I avgivet utlåtande anförde *statskontoret* beträffande frågan om pensionsförbättring åt Löf följande:

Statskontoret får framhålla, att ifrågavarande pensionsförbättring — såsom också vid åtskilliga tillfällen framhållits av arméns och marinens avlöningssakkunniga, vilkas förslag ursprungligen låg till grund för ordnandet av denna pensionsförbättring — är byggd på grunder, som i det väsentliga ansluta sig till gällande lag om civila tjänst innehavares rätt till pension. Därför har det ansetts vara nödvändigt att vid bedömning av frågor om beredande av dylik pensionsförbättring taga viss hänsyn till en del i den civila pensionslagen givna begränsningar av pensionsrätten, som sakna motsvarighet i pensioneringsgrunderna för personalen vid försvarsväsendet. I sådant avseende må framhållas, att vid utverkande av pensionsförbättring i fall, där vederbörande på grund av skada i tjänsten eller till följd av sjukdom nödgats lämna tjänsten före uppnådd avgångsålder, beloppet avpassats enligt de i civila pensionslagen givna stadgandena om invalid- respektive sjukpension. I nu förevarande fall är visserligen icke fråga om någon sådan förtidspension; men enligt vad handlingarna utvisa har Löf innehåft sin verkmästarbeställning allenast sedan den 1 oktober 1925, medan han under närmaste året därför varit mästare, till vilken beställning han den 1 oktober 1924 befordrats från förmansbeställning å daglönarstat; och enligt den civila pensionslagen skall, där icke vederbörande under minst fem år innehåft den tjänst, från vilken avgång äger rum, hel pensionsbelopp utgöra $\frac{1}{3}$ av summan av de högsta pensionsunderlag, som under vart och ett av de sista fem åren varit för vederbörande gällande. Vid denna bestämmelses tillämpning i nu förevarande fall uppstår visser-

ligen någon tvekan rörande pensionsunderlagen för de två första åren av femårsperioden. Men om för vardera av de två sista åren före avgången ($\frac{1}{10}$ 1925— $\frac{30}{100}$ 1927) må anses gälla ett pensionsunderlag av 2,250 kronor (pension, fyllnadspension och pensionsförbättring för verkmästare) och för året $\frac{1}{10}$ 1924— $\frac{30}{100}$ 1925 ett pensionsunderlag av 1,910 kronor (motsvarande förmåner för mästare), så torde anledning förefinnas att för vardera av de två första åren, $\frac{1}{10}$ 1922— $\frac{30}{100}$ 1924, upptaga ett belopp av 1,080 kronor = högsta pension för daglönarförman + pensionstillägg, eller med andra ord pensionsförmånerna med undantag av pensionsförhöjning och dyrtidstillägg. Med sådan beräkningsgrund blir medeltalet 1,714 kronor, varav 1,094 kronor 40 öre äro pension och fyllnadspension samt 619 kronor 60 öre utgöra pensionsförbättring. Lägges härtill pensionsförhöjning I med 254 kronor, uppnås ändå icke det belopp av tillhoppa 2,040 kronor, som enligt vad direktionen över flottans pensionskassa framhållit redan författningsenligt tillkommer Löf i pension, fyllnadspension, pensionstillägg och pensionsförhöjning. Vid sådant förhållande skulle anledning givetvis saknas att vidtaga åtgärd i syfte att bereda Löf pensionsförbättring. Emellertid skulle en med Löf i pensionshänseende likställd underofficer, som vid uppnådd åldersgräns avgår efter att liksom Löf hava endast under två år innehaft den beställning, från vilken avgång äger rum, bekomma pensionsförbättring enligt kungörelsen den 15 juni 1922 till belopp av 1.155 kronor 60 öre; och därför vill statskontoret för sin del icke påyrka tillämpning i detta fall av berörda bestämmelse i den civila pensionslagen. Statskontoret finner sig alltså kunna instämma i marinförvaltningens hemställan.

Kungl. Maj:t föreslog i förenämnda proposition nr 72 till 1928 års riksdag pensionsförbättring åt Löf med ett belopp av 1,155 kronor 60 öre.

I sitt utlåtande i ärendet (nr 30, punkten 5) yttrade *bankoutskottet*, att då Löf vid avgång ur tjänst innehaft befattning såsom verkmästare under allenast två år, utskottet icke funnit tillräckliga skäl föreligga för beredande av pensionsförbättring åt honom. Utskottet hänvisade i detta avseende till vad statskontoret anfört rörande de grunder, som enligt den civila pensionslagen tillämpas för det fall, att vederbörande icke under minst fem år innehaft den tjänst, från vilken avgång äger rum.

I enlighet med utskottets hemställan lämnade riksdagen *Kungl. Maj:ts* förevarande framställning utan bifall.

Utskottet.

Då i den föreliggande motionen icke anförts några omständigheter, vilka icke vid ärendets tidigare prövning varit kända, synes anledning icke förefinnas att frångå den enligt utskottets mening välgrundade ståndpunkt, som riksdagen vid frågans behandling år 1928 intagit. Det må i detta sammanhang framhållas, att Löf, som tre år före avgången ur tjänst befordrats till beställning å månadslönarstat från anställning såsom daglönarförman, skulle — därest avgången ur tjänst ägt rum från sistnämnda anställning — ägt uppbära pension av 1,080 kronor årligen, medan

hans pensionsförmån genom de under sista anställningsåren erhållna befordringarna författningsenligt uppbringats till 2,040 kronor för år.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II:39 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

7:o.

I en inom andra kammaren av herr *Holmström* väckt motion nr 282 har hemställts, »att riksdagen må besluta, att fanjunkaren i Kungl. Hälsinge regementes reserv, *Alarik Wickberg*, efter sin avgång som rullföringsbiträde vid Gävle rullföringsområde, nr 60, må åtnjuta pension fr. o. m. den 1 oktober 1931 i likhet med fanjunkare, som avgått från aktiv stat efter 1919 års ingång.»

*Ang.
beräkningen
av den
fanjunkaren
A. Wickberg
tillkommande
pensionen.*

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till motionen.

Enligt 1919 års lagtima riksdags beslut om pensionsförbättring för viss personal vid armén skulle sådan förmån endast tillkomma den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns vore berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjöte tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder; och skulle den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av detta år, äga åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt de av riksdagen antagna grunderna för pensionsförbättringen eljest skolat tillkomma honom. I enlighet med sistnämnda grunder skulle hel pensionsförbättring för fanjunkare, som vid början av det år då avgången ägde rum uppnått minst 12 tjänstår, utgöra 1,250 kronor för år räknat.

Fanjunkaren *Wickberg*, som är född den 29 juli 1866 och kom i krigstjänst den 5 november 1884 ävensom utnämndes till underofficer den 26 juni 1890 samt till fanjunkare den 31 december 1905, avgick ur tjänst med pension såsom fanjunkare den 2 februari 1917. Han hade haft rätt att med begagnande av s. k. respitår kvarstå i tjänst intill den 29 juli 1919, då han uppnådde 53 års ålder. Då avgången ägde rum före juli månad 1918, blev han helt utesluten från rätten till pensionsförbättring. Hade han med begagnande av rätten till respitår kvarstått i tjänst efter ingången av senare halvåret 1918, hade han blivit berättigad till halv pensionsförbättring; hade avgången skett först efter ingången av år 1919, hade han erhållit rätt till hel pensionsförbättring.

I en vid 1924 års riksdag av samme motionär väckt motion (II:263) framställdes förslag i fråga om pensionsförbättring — förutom åt två andra f. d. fanjunkare vid Hälsinge regemente, om vilka nu icke är fråga — åt *Wickberg*. Förslaget gick ut på, att *Wickberg* skulle berättigas erhålla

hel pensionsförbättring utan hinder därav att han avgått ur tjänst före ingången av år 1919. Till stöd för förslaget anfördes, bland annat, att Wickberg, som vid pensionsålderns inträde haft sig bekant att frågan om den militära pensioneringen låge under utredning och sålunda haft att räkna med möjligheten att ett eventuellt riksdagsbeslut under den tid, han hade rätt att kvarstå i tjänst, skulle kunna för framtiden förskaffa honom bättre pensionsförmåner än om han genast avginge, härom rådfrågat sig med vederbörande regementschef, vilken för ändamålet gjort förfrågan hos arméns pensionskassa. I anledning av det besked, som på denna förfrågan erhöles, hade Wickberg avstått från rättigheten att begagna sig av respitåren.

Vid motionen fogades avskrift av en till dåvarande chefen för Hälsinge regemente ställd, av byråchefen i arméns pensionskassa undertecknad skrivelse den 15 juni 1916, vari med anledning av gjord förfrågan meddelats, att 1913 års krigsbefäls förslag till ny militär pensionslag — enligt vilket förslag då stadgade pensionsunderlag skulle betydligt förhöjas — ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts behandling och troligen komme att behandlas först i samband med ifrågasatt omorganisation av arméns pensionskassa samt dess änke- och pupillkassa, vilken omorganisation i sin ordning icke syntes komma att äga rum, förrän resultatet av anbefalld utredning rörande centralisering av statsunderstödda pensionsanstalter förelåge, ävensom att, enligt vad en av ledamöterna i kommittén för sistnämnda utredning uppgivit, densamma icke kunde föreligga förrän om flera år.

I anledning av det i omförmälda motion framställda förslaget anförde *bankoutskottet* i utlåtande nr 39, punkten 1, såvitt avsåg Wickberg, bland annat följande:

Då Wickberg erhållit avsked ur tjänsten något mer än två år före riksdagens beslut om pensionsförbättring, syntes han principiellt vara att likställa med sådana militära eller civila befattningshavare, vilka efter uppnådd pensionsålder nödgats taga avsked kort före genomförandet av en pensionsreglering, vilken för senare avgående befattningshavare medfört förmånligare pensionsvillkor. Dylika pensionsregleringar hade dittills i allmänhet icke ansetts kunna föranleda till motsvarande förbättringar i pensionsförmånerna för äldre pensionärer. Att i enstaka fall medgiva en sådan pensionsförbättring för befattningshavare, som avgått före pensionsregleringens genomförande — vare sig avgången ägt rum på grund av gällande föreskrifter om skyldighet att vid uppnådd åldersgräns avgå ur tjänst eller, såsom i förevarande fall, på befattningshavarens egen begäran och utan begagnande av rätt till respittid — skulle därför uppenbarligen vara ägnat att medföra konsekvenser av stor räckvidd. Av en utredning, som verkställdes i samband med ett i samma utlåtande under punkt 2 omförmäلت ärende, framginge, att enbart antalet befattningshavare vid armén, vilka i likhet med Wickberg utan utnyttjande av respittid avgått vid uppnådd pensionsålder, torde uppgå till minst ett hundratal. Enligt vad inom utskottet uppgivits, vore anledningen till att ifrågavarande befattningshavare i så stor utsträckning tagit avsked utan att begagna sig av rätt till respittid närmast att söka i den omständigheten, att de under rådande hög-

konjunktur haft utsikt till lönande anställningar i enskild verksamhet och därav föranletts att avgå omedelbart efter uppnådd pensionsålder.

Med hänsyn till vad sålunda anförts syntes ett medgivande av pensionsförhöjning utav den art, varom i ärendet vore fråga, av principiella skäl icke kunna förordas med mindre alldeles särskilda skäl därför kunde åberopas. Några sådana skäl hade enligt utskottets förmenande i förevarande fall icke anförts. Innehållet i den av motionären åberopade skrivelsen den 15 juni 1916 från byråchefen i arméns pensionskassa syntes nämligen vara utan betydelse för frågans bedömande, enär den till 1919 års lagtima riksdag avlätna framställningen om pensionsförbättring icke sammanhängde med det i berörda skrivelse avsedda förslaget till ny militär pensionslag utan föranletts av 1918 års lagtima riksdags beslut om tillfällig löneförbättring för arméns personal och närmast grundats på ett av arméns och marinens avlöningssakkunniga i betänkande den 14 februari 1919 avgivet förslag.

I enlighet med utskottets hemställan blev motionen av riksdagen avslagen.

I den nu föreliggande motionen har motionären anført bland annat, att Wickberg efter avgång från fanjunkarbeställningen haft tjänst å rullföringsexpeditionen vid Gävle rullföringsområde, nr 60, vilken tjänst han den 1 oktober 1931 måste lämna. Wickberg, som under sin tjänstgöring vid rullföringsexpeditionen haft en jämförelsevis låg avlöning, komme då att få en avsevärt lägre pension än sina jämnåriga och lägre än underofficrare, vilka efter avgången från aktiv stat icke i fortsättningen varit i statens tjänst.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens civila departement.

Civila departementet har till en början meddelat, att — enligt vad som upplysts från regementsexpeditionen vid Hälsinge regemente — Wickberg innehaft förordnande såsom rullföringsbiträde vid Gävle rullföringsområde, nr 60 från och med den 1 november 1919 i löpande följd samt att han innehar förordnande å nämnda befattning till och med den 30 september 1931.

Departementet har vidare införskaffat en av byråchefen i arméns pensionskassa upprättad *promemoria angående storleken av Wickbergs pensionsförmåner*. Denna promemoria är av följande innehåll:

F. d. fanjunkaren vid Kungl. Hälsinge regemente Hans Hjalmar Alarik Wickberg erhöll avsked den 2 februari 1917 med rätt att från och med den 1 mars 1917 åtnjuta pensionsförmåner med sammanlagt 1,000 kronor.

Då Wickberg i egenskap av rullföringsbiträde uppbar ett årligt arvode av 2,130 kronor, kunde han ej sedermera jämlikt kungl. kungörelsen den 15 juni 1922 angående pensionstillägg till vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer (S. F. S. Nr 360 år 1922) tillerkännas något pensionstillägg.

Jämlikt kungl. kungörelsen den 18 juni 1925 med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst med

flera pensionärer (S. F. S. Nr 280 år 1925) förklarades Wickberg berättigad att från och med den 1 juli 1925 åtnjuta ny pension allenast med 1,884 kronor för år, då han som ovan nämnts ej varit berättigad till pensions-tillägg.

Därest Wickberg avgår från sin befattning som rullföringsbiträde och då ej uppbär annan avlöning eller pension från statsmedel, bliver han berättigad åtnjuta pensionsförmåner med sammanlagt 1,992 kronor för år.

Hade Wickberg kvarstått i tjänst till den 29 juli 1919, vartill han enligt gällande författningar varit berättigad, skulle hans pensionsförmåner nu hava uppgått till 2,544 kronor för år.

För egen del har *arméförvaltningens civila departement*, efter erinran om bankoutskottets förberörda utlåtande i frågan vid 1924 års riksdag, an-fört följande:

De av utskottet sålunda anförda skäl emot ett bifall till motionen synas enligt departementets åsikt alltjämt äga tillämplighet och några nya om-ständigheter, som skulle kunna tala för bifall, synas icke hava blivit an-förda. I motionen framhålles visserligen, att Wickberg efter sitt avskeds-tagande under lång tid innehaft befattning såsom biträde å rullföringsex-peditionen vid Gävle rullföringsområde, nr 60. Befattningarna såsom rull-föringsbiträden äro emellertid att hänföra till sådana med arvoden avlönade befattningar, vilka äro avsedda att uppehållas av pensionerad personal. Någon ökad pensionsförmån, utöver den som tillagts vederbörande vid av-gång från beställning på stat, har vid sådant förhållande ansetts icke böra utgå till följd av anställning i befattning såsom rullföringsbiträde. Endast i sådana fall, då dylik befattning innehafts av icke pensionerad militär, har pension av billighetsskäl pläгат tilldelas vederbörande (jämför riksdagens skrivelse nr 306/1924 punkt 13 c, sid. 8). Därjämte har i visst fall, då en beställningshavare avgått från beställning på aktiv stat kort före inträdet i pensionsåldern och därigenom kommit i åtnjutande av väsentligt lägre pension än eljest skulle blivit fallet, den omständigheten, att han sedermera tjänstgjort inom rullföringsväsendet, ansetts kunna kompensera den bristan-de tjänsteåldern och på sådan grund viss tilläggspension tillerkänts vederbörande (jämför propositionen nr 73/1928 och riksdagens skrivelse nr 352/1928, punkt 22).

Intetdera av dessa fall föreligger emellertid beträffande Wickberg. Härtill kommer att denne, vilken erhållit avsked den 2 februari 1917, först den 1 november 1919 tillträtt befattningen såsom rullföringsbiträde. Det före-faller sålunda icke uteslutet, att sökandens avgång från beställning på stat föranletts av sådan i bankoutskottets ovan åberopade utlåtande, nr 39/1924, anförd omständighet, som att vederbörande haft utsikt till någon lönande anställning i enskild verksamhet.

Under åberopande härav har departementet såsom sin mening anført, att ett bifall till motionen syntes kunna medföra vittgående konsekvenser, bland annat krav på tilläggspension för andra rullföringsbiträden ävensom för rullföringsbefälhavare, vilka avgått från beställning på stat före ikraftträ-dande av den år 1919 beslutade pensionsförbättringen.

Statskontoret har instämt i vad arméförvaltningens civila departement i sitt utlåtande anført.

Med hänsyn till vad den i ärendet verkställda utredningen utvisat har utskottet ansett sig icke kunna frånträda sin år 1924 uttalade uppfattning i ämnet. På grund härav och under framhållande, att Wickberg efter avgång från anställningen såsom rullföringsbiträde författningsenligt kommer i åtnjutande av pensionsförmåner å 1,992 kronor för år jämte dyrtidstillägg därå, får utskottet avstyrka bifall till motionen och alltså hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II:282 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

8:o.

I en till riksdagen avlåten, den 6 februari 1931 dagtecknad proposition nr 71 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1. föreslagit riksdagen medgiva, att till *Lage Enok Ljungar* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Ang.
viss ersättning
till L. E.
Ljungar.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ljungar fullgjorde värnplikts-tjänstgöring vid Svea livgarde under tiden 2 april—12 juli 1924; att han den 14 april 1924 insjuknade i senskideinflammation och den 23 i samma månad intogs på regementets sjukavdelning för blodpropp i högra armen; att han vårdades därstädes till den 16 juni, då han utskrevs i kvarter, vari han kvarstannade till den 1 därpå följande juli, vilken dag han friskskrevs och utskrevs; att han under åren 1925 och 1926 fullgjort repetitionsövningarna i handräckningstjänst; att vederbörande militärläkare såsom sin åsikt uttalat, att Ljungars sjukdom uppkommit under militärtjänstgöringen samt att intet motsade antagandet, att militärtjänsten varit orsak till sjukdomens uppkomst och utveckling; att enligt ett till riksförsämringsanstalten ingivet läkarintyg tecken förefinnas till måttlig venös stas i Ljungars högra arm, tydligtvis en följd av den 1924 genomgånga blodproppen; samt att nedsättningen i hans arbetsförmåga i anledning härav kan uppskattas till 15 à 20 procent.

Riksförsämringsanstalten har i avgivet utlåtande meddelat, att därest Ljungar inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen tidigare i åtskilliga fall meddelat dispens från de i 1909 års militärsättningsförordning stadgade preskriptionsbestämmelserna. Efter den år 1920 vidtagna utsträckningen av preskriptionstiden från 2 till 3 år har dylik dispens till en början i regel förekommit endast i sådana den äldre preskriptionsbestämmelsen underkastade fall, i vilka ersättningsanspråket likväl gjorts gällande inom den tid, som sedermera stadgats, eller 3 år. Emellertid hava, framför allt under de senaste åren, i vissa fall särskilda omständigheter ansetts böra föranleda till dispens, oaktat även sistnämnda tidsgräns överskridits. Så har varit fallet, då förhållandena synts giva vid handen, att särskild undersökning enligt 11 § i berörda förordning bort äga rum men av vederbörande militärbefäl underlåtits. I det fall, varom nu är fråga, synes anledning hava förelegat till dylik undersökning. Med hänsyn härtill och på grund av vad i övrigt i ärendet åberopats har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

9:o.

*Ang.
viss ersättning
till V.
Henriksson.*

Under punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Valfrid Henriksson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Henriksson* under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid Värmlands regemente den 11 juli 1921 insjuknade i lungsäcksinflammation, varför han, efter att några dagar hava vårdats å regementets sjukhus, intogs på Karlstads lasarett, där han kvarlåg till den 8 september samma år; att han, sedan han därefter varit hemförlovad under ett års tid, vid återkomsten till regementet den 12 september 1922 blev förklarad oduglig till krigstjänst på grund av kronisk sjukdom i lungsäcken; att han enligt egen uppgift under tidsperioderna 7 oktober—15 november 1927 och 28 februari—14 april 1928 vårdats å länslasarettet i Torsby för varbildning i lungsäcken; samt att vederbörande regementsläkare såsom sin uppfattning uttalat, att den sjukdom (varig lungsäcksinflammation), vari *Henriksson* insjuknat år 1921, skäligen kunde anses hava orsakats av militärtjänstgöringen.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande meddelat, att därest Henriksson inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförförordning.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet.

Av skäl, som under nästföregående punkt angivits i fråga om där behandlat ärende, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

10:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 3 av samma proposition riksdagen medgiva, att till *Axel Gunnar Persson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Ang.
viss ersättning
till A. G.
Persson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Persson under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid förutvarande Västmanlands regemente den 26 mars 1916 insjuknade i knölros och lungsäcksinflammation, varför han intogs å regementets sjukhus, där han vårdades till den 5 maj samma år, då han förklarades oduglig till krigstjänst samt hemförlovades till följd av kronisk sjukdom i vänstra lungsäcken; att han efter hemförlovnin- gen innehaft olika arbetsanställningar, tills han den 1 juni 1928, efter att under hösten 1927 hava besvärats av andnöd och hjärtklappning, intogs å Örebro läns landstings tuberkulossjukstuga i Kopparberg; att han vårdades därstädes för dubbelsidig lungtuberkulos till den 18 maj 1929, då han utskrevs såsom förbättrad; att han sedan den 10 oktober 1929 ånyo vårdas å ifrågavarande sjukstuga; samt att vederbörande sanatoriäläkare såsom sin åsikt uttalat, att det icke vore uteslutet, att Persson under militärtjänstgöringen ådragit sig förkylning, som givit fart åt förefintlig lungtuberkulos, yttrande sig i en lungsäcksinflammation, ävensom att tuberkulosen, efter att sedermera hava kommit i vila, sakta och omärkligt fortskridit för att år 1927 tydligt giva sig till känna.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande meddelat, att därest Persson inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet yttrat under punkten 8 i det föregående får utskottet, som icke haft anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

*Ang.
viss ersättning
till E. A.
Linden.*

I punkten 4 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Ernst Albin Linden* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från beväringsskapskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Linden* innehade anställning såsom volontär vid förutvarande Kronprinsens husarregemente under tiden 14 november 1919—31 oktober 1923; att han under militärtjänstgöringen torde hava ådragit sig sömnsjuka; att hans nuvarande sjukdom, paralysis agitans, såsom följsjukdom härav förelegat redan är 1925; att han vid upprepade tillfällen åren 1925—1930 för ifrågavarande sjukdom vårdats å medicinska kliniken i Lund; samt att hans tillstånd i allmänhet något förbättrats under vistelsen å sjukhuset, men att han icke blivit arbetsfö.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet meddelat, att därest *Linden* inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, riksförsäkringsanstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet yttrat under punkten 8 i det föregående får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

12:o.

I punkten 5 av ifrågavarande proposition nr 71 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *John Albert Nilsson* må — utan hinder däraf att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från beväringensmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Ang.
viss ersättning
till J. A.
Nilsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nilsson under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid flottan i augusti 1917 insjuknade i lungsjukdom samt, efter att en tid hava vårdats å flottans sjukhus i Karlskrona, blev förklarad oduglig till krigstjänst och hemförlovad; att han därefter icke kunnat utföra något egentligt arbete; att han för sin sjukdom vid olika tillfällen vårdats å Varbergs lasarett, Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg samt Apelvikens kustsanatorium; att han för lungtuberkulos och bukhinnetuberkulos är intagen å Fagereds sanatorium; samt att vederbörande marinläkare och sanatorieläkare uttalat den uppfattningen, att militärtjänstgöringen kunde anses hava bidragit till utbrottet av Nilssons ifrågavarande sjukdom.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet meddelat, att därest Nilsson inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Åberopande vad utskottet anfört under punkten 8 i det föregående hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

13:o.

I en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1931 dagtecknad proposition nr 112 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att till *Simon Fredrik Cedervall* må — utan hinder däraf att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring —

Ang.
viss ersättning
till S. F.
Cedervall.

från och med den 1 januari 1931 från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Cedervall under tiden 2 november 1918—13 maj 1919 fullgjorde värnpliktstjänstgöring vid dåvarande Jönköpings regemente; att han därunder insjuknade i knölros och för denna sjukdom vårdades å regementets sjukhus under tidsperioderna 13 mars—16 april och 26 april—10 maj, vilken sistnämnda dag han utskrevs symptomfri; att han hösten 1919 för bukattusot vårdades å Jönköpings lasarett, varifrån han utskrevs objektivt återställd; att han under fullgörande av repetitionsövning den 20 september 1920 intogs å Jönköpings regementes sjukhus under diagnos buktuberkulos; att han den 29 i samma månad frikallades från fortsatt tjänstgöring och hemförlovades; att han vid undersökning i början av år 1925 befunnits lida av lungtuberkulos; samt att vederbörande militärläkare såsom sin åsikt uttalat, att det syntes ostridigt, att Cedervall under sin militärtjänstgöring insjuknat i knölros, vilken sjukdom finge betraktas såsom en del av den tuberkulösa symptomkomplex, vars övriga yttringar — buk- och lungtuberkulos — medfört hans frikallelse från fortsatt värnpliktstjänstgöring.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet meddelat, att därest Cedervall inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Av skäl, som under punkten 8 i det föregående angivits i fråga om där behandlat ärende, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

14:o.

Ang.
viss ersättning
till B. E.
Pettersson.

Under punkten 2 av samma proposition nr 112 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Bernhard Evert Pettersson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1931 från beväringssmanskapets invalid- och pen-

sionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Pettersson, vilken såsom värnpliktig fullgjorde första tjänstgöring under tiden 27 juni—10 oktober 1920 vid dåvarande Västmanlands regemente, var sjukskriven för sömnsjuka från och med den 21 juli till och med den 8 augusti samma år; att han åren 1921 och 1922 utan att någon gång hava varit sjukskriven fullgjorde honom åliggande repetitionsövningar; att han under vissa tidsperioder år 1928 vårdats å centrallasarettet i Västerås för sviter efter sömnsjuka; samt att, enligt ett av överläkaren vid nämnda lasarett A. Bjure den 11 juli 1929 utfärdadt intyg, det först år 1928 kunnat med säkerhet konstateras, att de sjukdomssymptom, varav sökanden lider, äro beroende på sviter efter den år 1920 genomgångna sömnsjukan.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet meddelat, att därest Pettersson inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt 1909 års militärsättningsförordning.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Under hänvisning till vad utskottet yttrat under punkten 8 i det föregående får utskottet, som icke haft anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

15:o.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 48 av herrar *Wagnsson* och *Anderson, Erik* — med instämmande i motionens syfte av två kammarledamöter — och den andra inom andra kammaren under nr 76 av herr *Werner* jämte tre av kammarens övriga ledamöter, har hemställts »att riksdagen måtte bevilja *John Emil Winell* ett skadestånd å 800 kronor per år fr. o. m. den 7 oktober 1928».

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen nr 48 i första kammaren med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar i förevarande ärende inhämtas huvudsakligen följande.

Winell, som är född den 19 januari 1907, fullgjorde värnpliktstjänstgöring vid fälttelegrafkåren år 1928. Före inryckningen till militärtjänsten hade han haft anställning såsom tillfällig stationskarl vid Nässjö—Oskarshamns järnväg. Under militärtjänstgöringen drabbades han i bör-

*Ang.
viss ersättning
till J. E.
Winell.*

jan av juni månad 1928 av halsfluss med hög feber samt överfördes till garnisonssjukhuset i Stockholm, där han sedermera vårdades för akut inflammation i mandlarna på vänstra sidan jämte akut inflammation i halsens lymfkörtlar samt kronisk, upplammande inflammation i vänstra mellanörat ävensom akut inflammation i högra mellanörat.

Sedan Winell den 6 oktober 1928 upphört att åtnjuta underhåll och vård genom militär myndighets försorg, gjorde han hos riksförsäkringsanstalten framställning om erhållande av ersättning för av sjukdomen förorsakad nedsättning av hörsselförmågan.

Riksförsäkringsanstalten, som fann Winells öronskada vara ådragen under sådana omständigheter, att ersättning jämlikt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kunde tillerkännas honom, fattade efter närmare utredning i ärendet beslut den 17 december 1928 om beviljande åt Winell av livränta för tiden den 7 oktober 1928—den 6 juli 1929 till belopp av 294 kronor för år räknat, därvid sjukdomen ansetts medföra nedsättning av Winells arbetsförmåga med 25 procent.

Efter det Winell till riksförsäkringsanstalten insänt nytt läkarintyg, fann anstalten genom beslut den 12 januari 1929 med hänsyn till i intyget lämnade uppgifter skäligen att dels, med ändring av beslutet den 17 december 1928, tillerkänna Winell livränta med 470 kronor 40 öre för år räknat för tiden till och med den 6 juli 1929, dels ock bevilja Winell ytterligare livränta med likaledes 470 kronor 40 öre för år för tiden den 7 juli—den 6 december 1929, därvid Winells arbetsförmåga under angivna tider beräknats vara nedsatt med 40 procent. För tiden den 13—15 november 1928, varunder Winell varit intagen å sjukhus, tillerkände riksförsäkringsanstalten honom sedermera i stället för livränta sjukpenning med 1 krona 75 öre om dagen. Genom beslut den 24 april 1929 tillerkände anstalten honom vidare för tiden den 13—15 november 1928 tillägg å sjukpenningen med 25 öre om dagen samt för tiden 15—18 mars 1929 i stället för livränta sjukpenning med 3 kronor 50 öre om dagen.

Över riksförsäkringsanstaltens ifrågavarande beslut den 17 december 1928 och den 24 april 1929 anförde Winell besvär hos försäkringsrådet, som emellertid enligt utslag den 19 juli 1929 fann besvären icke föranleda någon rådets åtgärd.

För prövning av frågan om ersättning åt Winell för tid efter den 6 december 1929 införskaffade riksförsäkringsanstalten sedermera förnyad utredning angående hans hälsotillstånd samt uppgift angående hans arbetsförhållanden. I sistnämnda hänseende förebragtes utredning därom, att Winell sedan juni månad 1929 haft arbete i en brädgård mot en avlöning av 65 öre per arbetstimme eller samma ersättning, som utgått till övriga arbetare därstädes. Genom beslut den 23 januari 1930 tillerkände anstalten därefter Winell livränta för tiden den 7 december 1929—den 6 decem-

ber 1930 med 392 kronor för år, varvid nedsättningen i arbetsförmågan beräknats utgöra $33\frac{1}{3}$ procent.

Jämväl över detta beslut anförde Winell besvär hos försäkringsrådet. Enligt utslag den 31 oktober 1930 fann rådet ej skäl göra ändring i överklagade beslutet.

Sedermera har riksförsäkringsanstalten efter förnyad medicinsk utredning genom beslut den 10 januari 1931 tillerkänt Winell livränta för tiden den 7 december 1930—den 6 december 1932 med belopp av 392 kronor för år, därvid nedsättningen av arbetsförmågan beräknats till $33\frac{1}{3}$ procent.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har Winell i anledning av den öronskada, som drabbat honom under värnplikstjänstgöringen, efter prövning av vederbörande myndigheter tillerkänts livränta enligt 1927 års militärsättningsförordning med belopp, vartill han enligt förordningen funnits berättigad. Att riksdagen skulle, såsom motionärerna ifrågasatt, i särskild ordning medgiva ytterligare understöd skulle i sak innebära, att riksdagen i ett visst fall inginge i prövning av frågan, huruvida den av myndigheterna till grund för ersättnings fastställande beräknade invaliditetsgraden kunde anses riktigt avvägd. En dylik åtgärd har utskottet ansett sig icke kunna förorda. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna och hemställer,

Utskottet.

att förevarande motioner I:48 och II:76 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

16:o.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 179, avseende militära pensionsväsendet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att arbetarna vid flottans varv i Karlskrona *Anton Emanuel Petersson Wilson* och *Folke Alfred Leonard Danielsson* må vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av pension utan hinder av att de ej uppnått därtill berättigande levnadsålder.

*Ang.
pension åt
daglönarna
A. E. P. Wilson
och F. A.
L. Danielsson.*

Av handlingarna i ärendet framgår,

att *Wilson* är född den 29 mars 1880; att han från och med den 12 februari 1900 varit anställd såsom daglönare vid flottan, därav från och med den 1 januari 1919 såsom förman; samt att han, som den 10 oktober 1927 drabbats av hjärnblödning, är för all framtid oförmögen till arbete;

att *Danielsson* är född den 20 juli 1883; att han under tiden den 23 juli

1900—17 november 1905 samt från och med den 20 november 1905 innehaft anställning såsom daglönare vid flottan; samt att han på grund av försvagat hälsotillstånd (höggradig neuros) är för framtiden oduglig till arbete i sin tjänst.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag, som ansluter sig till vad riksdagen tidigare i liknande fall medgivit, har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Justitiedepartementet.

17:o.

Ang.
pension åt
förra kansli-
biträdet Anna
Charlotta
Lindegren.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 45 av herr *Sandström* och den andra inom andra kammaren under nr 82 av herr *Lundström*, har anförts och hemställts följande:

»Fröken *Anna Charlotta Lindegren* i Boden, född den 1 september 1868, har från maj 1892 till mars 1926 haft anställning som kanslibiträde i Västmanlands östra, Västmanlands västra och Luleå domsagor. Från mars 1926 har hon till följd av sjukdom, åderförkalkning, varit urståndsatt att arbeta för sitt uppehälle, och sedan hennes siste principal, härads-hövdingen Nils Johansson, den 1 april 1930 avgått som domhavande i Luleå domsaga, har hon icke längre uppburit understöd från honom. Hon är nu i saknad av medel för sitt uppehälle och på grund av sjukdom fortfarande oförmögen att arbeta för sin utkomst.

På grund härav får jag, med åberopande av innehållet uti närlagda handlingar i bestyrkt avskrift, hemställa, att riksdagen ville bevilja *Anna Charlotta Lindegren* en årlig pension av sexhundra kronor att utgå från och med den 1 januari 1931.»

Vid motionerna fogade handlingar bestyrka av motionärerna lämnade uppgifter. Handlingarna utvisa därjämte att, enligt *Lindegrens* egen uppgift, hennes inkomst av lön och kommissionärsarvode under åren 1921—1925 uppgått till i medeltal 3,948 kronor för år samt att, likaledes enligt *Lindegrens* uppgift, hon efter avgången ur tjänst fått såsom andel i lön och kommissionärsarvoden intill utgången av mars månad 1930 uppbära vissa belopp, för vardera av åren 1928 och 1929 utgörande 1,725 kronor.

Över ifrågavarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av *statskontoret*, som i ärendet anfört följande:

En liknande fråga var föremål för behandling vid 1925 års riksdag i anledning av motionen nr 225/II om årligt understöd åt renskriverskan å Norra Roslags domsagas kansli Helga Södergren; och i utlåtande i ärendet framhöll statskontoret, att de i domsagorna anställda skrivbiträdena antoges och avlönades av vederbörande domsagas innehavare och icke vore att hänföra till befattningshavare i statens tjänst samt att med hänsyn härtill det enligt statskontorets mening måste anses såväl ur principiell synpunkt som med avseende å konsekvenserna betänkligt att av statsmedel bereda sådan renskriverska pension eller understöd. I enlighet med bankoutskottets hemställan fann riksdagen nämnda motion icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid åtskilliga tillfällen, senast vid 1925 års riksdag i anledning av motionen nr 2/I, har riksdagen behandlat frågan om beredande åt hos rikets häradshövdingar anställda, icke rättsbildade biträden av förbättrade anställnings- och avlöningsförhållanden ävensom rätt till pension. Riksdagen, som redan 1920 (skrivelsen nr 457) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande omläggning av häradshövdingarnas löneförhållanden — en fråga som omfattade jämväl nämnda biträdens ställning — beslöt att motionen icke skulle föranleda någon åtgärd.

Berörda fråga rörande omläggning av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden och vad därmed sammanhänger har emellertid ännu icke vunnit sin lösning, och olöst är därför också spörsmålet om de icke rättsbildade biträdenas å domsagokanslierna ställning. Ju längre det dröjer, innan en ordnad pensionering för dessa biträden kommer till stånd, desto svårare framträda olägenheterna av det nuvarande tillståndet och allt större fog få framställningar, såsom den nu förevarande, om statens in-gripande i fall, där särskilt ömmande omständigheter föreligga.

I detta sammanhang må erinras, att vid 1927 års riksdag fattades beslut om vidtagande — i avvidan på en lösning av frågan om förändrat avlöningssystem för häradshövdingar — av en provisorisk anordning till förbättrande av de icke rättsbildade domsagobiträdenas avlöningsförhållanden m. m. samt för beredande av viss pension åt dem. Beträffande pensionsförmån åt ifrågavarande biträden har, i anslutning till riksdagens berörda beslut, genom kungörelse den 20 maj 1927 (nr 179) stadgats bland annat, att det åligger vederbörande häradshövding att ombesörja biträdes pensionsförsäkring med anlitan- de av den i 34 § lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen. För biträde, vars dagliga arbetstid i allmänhet uppgår till sju timmar, skall inbetalning ske med ett belopp för år räknat av 100 kronor; för biträde med kortare arbetstid må försäkringsavgiften i förhållande därtill reduceras. Av inbetalt belopp må högst en tredjedel avdragas å biträdes lön. Nämnda föreskrifter i fråga om pensionsförsäkring hava trätt i tillämpning från och med den 1 januari 1928 och hava således icke avseende å det i nu förevarande motioner åsyftade biträdet, som avgått ur tjänst redan i början av år 1926.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, antagas och avlönas de i domsagorna anställda skrivbiträdena av vederbörande häradshövding. De äro alltså icke att hänföra till befattningshavare i statens tjänst. Att bereda dylika biträden pension av statsmedel synes vid sådant förhållande, såsom utskottet tidigare vid behandling av ett liknande ärende framhållit, av principiella skäl icke böra ifrågakomma. På grund härav nödgas utskottet, oaktat i detta fall ömmande omständigheter synas föreligga, avstyrka bifall till motionärernas förslag och alltså hemställa,

att förevarande motioner I:45 och II:82 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Utrikesdepartementet.

18:o.

Ang.
pension åt
kanslivakt-
mästaren vid
beskickningen
i Berlin
K. Greulach.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1, avseende utrikesdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att kanslivaktmästaren vid svenska beskickningen i Berlin *Karl Greulach* må från och med månaden näst efter den, då han kan komma att entledigas från sin ifrågavarande anställning, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten med ett belopp av 1,500 kronor för år räknat, dock att därutöver icke må utgå pensionstillägg, pensionsförhöjning eller dyrtidstillägg.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Greulach, som är född den 1 november 1857 och är tysk medborgare, haft anställning vid beskickningen i Berlin sedan den 1 oktober 1905 och sålunda innehar en anställningstid av över 25 år; att han för närvarande åtnjuter en avlöning av 2,400 kronor för år jämte fri bostad om tre rum och kök i beskickningshuset; att han är gift och har två vuxna, självförsörjande barn; att hans under anställningstiden sparade medel gått förlorade under inflationstiden; samt att han under sin anställningstid skött sig till full belåtenhet men att, då på sista tiden hans krafter och minne något försvagats, vederbörande beskickningschef ansett lämpligt, att Greulach under år 1931 ersattes med en yngre kraft.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning må vinna riksdagens bifall.

19:o.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 153 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1, avseende utrikesdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att generalkonsuln å extra stat i Calcutta *Carl August Ehrenfrid Silfwerhjelm* må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd levnadsålder av 60 år avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 5,400 kronor.

*Ang.
pension åt
generalkon-
suln å extra
stat i Cal-
cutta C. A.
E. Silfwer-
hjelm.*

Av handlingarna i ärendet framgår, att Silfwerhjelm, som är född den 29 januari 1872, såsom köpman bosatte sig i Alexandria år 1903; att han åren 1904 och 1905 åtnjöt statens handelsstipendium; att han den 23 februari 1906 av ministern för utrikes ärendena förordnades att vara vicekonsul vid dåvarande generalkonsulatet i Alexandria, vilket generalkonsulat den 27 mars 1908 flyttades till Kairo, därvid emellertid vicekonsulsbefattningen förblev placerad i Alexandria såsom en självständig post; att Kungl. Maj:t den 19 januari 1912 upphöjde vicekonsulatet i Alexandria till konsulat samt utnämnde och förordnade Silfwerhjelm att vara konsul därstädes; att Kungl. Maj:t den 26 mars 1918 förlänade Silfwerhjelm generalkonsuls namn; att Silfwerhjelm den 20 februari 1920 av Kungl. Maj:t förordnades att tills vidare vara chef för utrikesdepartementets avdelning för handläggning av ärenden, stående i samband med Sveriges övertagande av vissa krigförande maktens intressen i andra länder (den s. k. avdelning B); att Kungl. Maj:t den 3 mars 1922 förordnade Silfwerhjelm att tills vidare upprätthålla den å extra stat (lönegraden A 2) uppförda generalkonsulsbefattningen i Calcutta; att de av Silfwerhjelm innehavda befattningarna såsom vicekonsul och konsul i Alexandria varit oavlönade; att Silfwerhjelm under år 1922 å generalkonsulsbefattningen uppburit lön efter 14,526 kronor för år; att lönen under tiden därefter, med tillämpning av bestämmelserna i 33 § av gällande avlöningsreglemente för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, varit bestämd till 14,400 kronor; samt att Silfwerhjelm utöver lönen uppburit ortstillägg med 19,400 kronor

ävensom extra ortstillägg med belopp, som årligen fastställts av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har Silfwerhjelm — bortsett från en tid av två år, då han i särskilt uppdrag tjänstgjorde inom utrikesdepartementet — alltsedan år 1906 varit verksam inom det svenska konsulatväsendet, dock såsom lönad tjänsteman — generalkonsul å extra stat — allenast under de nio senaste åren. Nämnda verksamhet såsom generalkonsul har han utövat i ett land, vars utomordentligt påfrestande klimatförhållanden väsentligt försämrat hans hälsa och arbetsförmåga. Under sådana omständigheter tala starka billighetsskäl för, att Silfwerhjelm efter uppnådda sextio år beredes pension av statsmedel.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till de i propositionen anförda särskilda omständigheterna har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att Silfwerhjelm vid uppnådda 60 år beviljas pension med av Kungl. Maj:t föreslaget belopp.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

20:o.

*Ang.
pension åt
konsuln E. A.
Enhörning.*

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 181 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1, avseende utrikesdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att vicekonsuln i Liverpool, konsuln *Emil Augustin Enhörning* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från befattningen såsom vicekonsul, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 4,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Enhörning, som är född den 10 september 1864, år 1887 erhöll anställning såsom biträde vid vicekonsulatet i Liverpool; att han påföljande år erhöll anställning såsom biträde vid generalkonsulatet i Helsingfors; att han antogs till e. o. kontorist å konsulsstaten den 13 juni 1893; att han därefter under år 1893 tjänstgjorde vid beskickningen i London och generalkonsulatet i Helsingfors; att han innehade konsulsstipendium under tiden april 1894—april 1897 samt under åren 1894 och 1895 företog stipendieresor i Centralamerika; att han

under tiden maj—december 1895 tjänstgjorde vid generalkonsulatet i New York; att han under år 1896 och januari 1897 var förordnad såsom olönad vicekonsul i Shanghai; att han därefter tjänstgjorde vid generalkonsulatet i New York till juni 1897, då han förordnades till olönad vicekonsul i Blyth; att han år 1906 blev olönad vicekonsul i Liverpool och i samband därmed förlänades konsuls namn, heder och värdighet; att han under en månad år 1902 var tillförordnad konsul i Leith och under tiden december 1905—april 1906 tillförordnad generalkonsul i Helsingfors; att — sedan enligt beslut av 1903 års riksdag de konsulatavgifter, som svenska eller norska, lastande eller lossande fartyg haft att erlägga i hamn, varest fanns svensk-norsk konsul eller vicekonsul, upphört — Enhörning, vilken av sådana avgifter beräknats under åren 1898—1900 hava haft en inkomst av i medeltal 11,679 kronor, för de sålunda mistade avgifterna tilldelades en personlig gottgörelse av 5,000 kronor, vilket belopp sedermera utgått oförändrat av ett för varje budgetår under tredje huvudtiteln för dylikt ändamål uppfört anslag; att han därjämte åtnjutit kontorskostnadsersättning, som jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgått under skilda tider med olika belopp samt från och med år 1920 utgjort 6,000 kronor för år.

Föredragande *departementschefen* har anfört, att med hänsyn till den synnerligen långa tid, varunder Enhörning ägnat sina krafter åt det svenska konsulatväsendet, och då Enhörning, ehuru icke i egentlig mening avlönad tjänsteman, likväl tjänstgjort under omständigheter, som kommit honom att intaga en ställning, i mycket påminnande om sådan tjänstemans, departementschefen ansåge skäligt, att Enhörning komme i åtnjutande av pension av statsmedel vid avgången från vicekonsulsbefattningen. Departementschefen har erinrat, att 1920 års riksdag beviljat pension åt konsuln H. O. Gyllenram, vilken tjänstgjort under villkor, likartade med Enhörnings, samt att — såsom framhållits vid behandlingen av frågan om pension åt Gyllenram — denne och Enhörning i avseende å tjänstgöringsförhållandena intagit en särställning inom vår konsulära representation, och att med hänsyn härtill ett beviljande av pension i dessa fall ej behövde bliva av prejudicerande verkan.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

21:o.

Är
 årligt
 understöd
 åt ingenjören
 H. Hall.

I en inom andra kammaren av herr *Lithander* jämte två av kammarens övriga ledamöter väckt motion nr 43 har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att till ingenjören *Harald Hall* måtte utgå ett årligt understöd av 1,600 kronor».

I motionen har anförts bland annat följande:

»Svenske undersåten, *Harald Hall*, Riga, överingenjör under en följd av år vid Petrograds Metallfabrik, inträdde på anmodan av vårt lands dåvarande minister i Petersburg, generallöjtnant *Edw. Brändström*, den 1 juni 1917 i tjänst vid Kungl. Maj:ts beskickning, avd. B, i egenskap av direktör för det s. k. petrograddistriktet. Detta omfattade, förutom Finland och de förra östersjöprovinserna, hela norra Ryssland. Hans uppgift var att i detta synnerligen vidsträckt område tillvarataga Tysklands, Bulgariens och Turkiets intressen, att säkerställa egendom tillhörande dessa länders undersåtar, att skydda därstädes internerade civil- och krigsfångar mot övergrepp från de lokala myndigheternas sida, att genom ett stort antal underkommissioner utdela till fångarna de understöd, som genom kungl. utrikesdepartementet erhöles från förenämnda länders regeringar, samt att i övrigt på allt sätt komma dem till hjälp i deras svåra läge. Av den Stora tyska kommissionen anmodades han i juni 1918 att resa österut för att bistå några tyska kommissioner, som råkat i svårigheter med de ryska myndigheterna. I Omsk hölls han en tid fången av tjeckerna. I augusti flydde han från Omsk och lyckades efter en månads strapatsrik resa på 2,000 kilometer genom Centralasiens ödemarker nå Taschkent i Turkestan i slutet av september. Läget var där då ytterligt nervöst, varför han anmodades att övertaga skyddet av de tyska krigsfångarna i hela Turkestan. Oroligheter och omstörtningar följde nu tätt på varandra, och under en motrevolution i januari 1919 tillfångatogs *Hall* jämte andra utländska representanter och dömdes till döden. Han blev emellertid räddad i sista minuten. Under varen lyckades han då föra alla i Turkestan vistande svenskar till Petrograd och sända dem över gränsen. Själv blev han emellertid kvarhållen och sedermera i juni månad jämte andra utländska representanter fängslad. Under vintern blev han frigiven, men hölls under bevakning. Trots detta utövade han i hemlighet mycken hjälpverksamhet bland där nödställda tyska fångar. I april 1920 erhöi han tillstånd att lämna Ryssland och återvände till Sverige.

Förenämnda i minister *Brändströms* närslutna tjänstgöringsbetyg lämnade korta redogörelse för herr *Halls* treåriga verksamhet i den ytterst maktpåliggande uppgiften att i det dåtida Ryssland lämna skydd och bistånd åt de talrika tyska krigsfångarna i landet bildar endast konturerna till densamma, och angivna data äro i själva verket endast rubriker för de olika skedena av hans verksamhet i departementets tjänst. Om dessa vore närmare kända, skulle de blotta interiörer, som, förutom omständigheter och händelser som här ej behöva beröras, säkerligen skulle visa, huru samvetsgrant och osjälviskt han utfört sin krävande uppgift samt huru hans psykiska och fysiska krafter pressats till det yttersta. Den första revolutionen inträffade i mars 1917, och i november samma år följde så bolsjevikrevolutionen. Oreda, oordning och kaos rädde både inom de centrala och lokala förvaltningarna i landet. Vårt lands diploma-

tiska och konsulära representanter lämnade Ryssland i slutet av 1918, och därefter saknade Hall varje skydd och var uteslutande hänvisad till egen rådighet. Under dåvarande förhållanden fäste de ryska myndigheterna ej något avseende vid representanterna från utlandet. Särskilt var detta fallet i de mera avlägsna delarna av landet. Allt berodde på tillfälligheter. Det ligger i öppen dag, att Halls handlingskraft och sinnesstyrka härunder sattes på hårda prov.

Lika uppenbart är att Halls arbete var i alla avseenden påfrestande och ägnat att mer eller mindre bryta ner även en eljest stark människa. Härutinnan bedja vi få hänvisa till minister Brändströms tjänstgöringsbetyg av den 1 juli 1920 och minister Reuterswårds skrivelse av den 17 december 1929 samt särskilt till fil. kand. Josef Brennings intyg och korta redogörelse för händelserna i Taschkent i slutet av januari 1919, vilka sistnämnda komma att tillhandahållas vederbörande utskott. Dessa upplevelser hava nämligen mera än andra bidragit att undergräva Halls hälsa. I övrigt få vi åberopa de läkarintyg, som på sin tid ingåvos tillika med en till riksförsäkringsanstalten gjord framställning om ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Då Hall, som nu är 57 år gammal, fått sitt nervsystem upprivet, sin hälsa undergrävd och synförmågan i hög grad nedsatt — han är så gott som blind, säger minister Reuterswård i nyssnämnda skrivelse — så kan han självfallet ej påräkna att häraneftter få sysselsättning i sitt gamla yrke, vadan han härutinnan helt förlorat sin arbetsförmåga. Han har nu börjat ett slags agenturverksamhet i Riga. Med hans i alla avseenden nedsatta krafter och obekantskap med handelsverksamhet och med hänsyn till svårigheten att i framskriden ålder byta verksamhet och hans oförmåga att resa och röra sig i det fria kan denna hans nya sysselsättning ej beräknas bliva ens någorlunda effektiv. Man har alltså goda grunder påstå, att han praktiskt taget förlorat sin arbetsförmåga.»

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

På anhållan av utskottet har statskontoret anbefallts att över ifrågasvarande motion avgiva utlåtande. I anledning härav har statskontoret med eget utlåtande den 4 mars 1931 överlämnat dels en inom utrikesdepartementet upprättad promemoria, dels ock i ärendet inhämtat yttrande av riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten har i berörda yttrande anfört följande:

I skrivelse till riksförsäkringsanstalten den 5 september 1929 har Hall gjort framställning om ersättning jämlikt förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, för skador, som han under krigsåren skulle hava ådragit sig i svensk stats-tjänst i Ryssland. Genom beslut den 3 januari 1930 meddelade riksförsäkringsanstalten att, då förenämnda förordning endast avsåge ersättning för kroppsskada, ådragen genom visst olycksfall och då, så vitt handlingarna i ärendet utvisade, omförmälda skador icke förorsakats av sådant olycksfall, anstalten funnit ersättning jämlikt berörda förordning i förevarande fall icke kunna utgå. Häröver anförde Hall besvär hos försäk-

ringsrådet, som emellertid genom utslag den 14 februari 1930 ej fann skäl göra ändring i överklagade beslutet.

Med anledning av förevarande motion vill riks försäkringsanstalten förut framhålla, att handlingarna i ärendet icke giva tillräckligt stöd för bedömning av frågan, huruvida och i vad mån de sjukdomar, av vilka Hall numera lider, stå i samband med de upplevelser han haft under sin verksamhet i svensk statstjänst i Ryssland.

Därest emellertid riksdagen skulle finna skäligt, att Hall beredes någon ersättning, håller anstalten före, att sådan ersättning lämpligen bör utgå jämlikt grunderna för ovan omförmälda förordning. Anstalten har därför till prövning upptagit frågan, i vilken grad Halls arbetsförmåga numera är nedsatt. Anstalten har därvid funnit ifrågavarande skador, såsom desamma beskrivits i förefintliga läkarintyg, enligt de grunder för beräkning av invaliditet, som av anstalten tillämpas vid utgivande av ersättning enligt ovan omförmälda förordning, böra anses hava för Hall medfört en för framtiden bestående nedsättning i arbetsförmågan, motsvarande femtio (50) procent. För den händelse meranämnda förordning ägt tillämpning i förevarande fall, skulle anstalten jämlikt 2 § av förordningen sålunda hava tillerkänt Hall livränta å ett årligt belopp av 800 kronor.

Vid riks försäkringsanstaltens yttrande hava fogats vissa handlingar, som ansetts vara av betydelse för frågans bedömning men vilka här icke torde behöva återgivas.

Statskontorets utlåtande är av följande innehåll:

Av den utredning, som i detta ärende föreligger, synes det framgå, att ingenjören Hall, vilken sedan många år tillbaka varit anställd såsom överingenjör vid Petrograds metallfabrik, av Sveriges minister i Petrograd övertalats att från ingången av juni månad 1917 inträda i tjänst vid beskickningen såsom föreståndare för Petrograd-distriktet av beskickningens avd. B., vilken ägde att enligt svenska statens åtagande tillvarata Tysklands m. fl. främmande länders intressen i Ryssland, säkerställa egendom, tillhörig dessa länders undersåtar, utdela understöd till krigsfångar m. m.; att Hall till följd av detta uppdrag och på direkt anmodan av Sveriges minister i Petrograd i mitten av år 1918, då de tyska myndigheterna själva skulle övertaga den verksamhet, som dittills utförts av beskickningens avd. B., begivit sig ut på en resa inom östra delarna av det stora distriktet för att slutföra och likvidera avdelningens arbete; att han därunder till följd av då inträffade revolutionära händelser och inbördes krig blivit vid flera tillfällen utsatt för livsfara och under långa tider hållits i fängelse; samt att han till följd av sina utståndna lidanden blivit invalid och ej kunde med arbete försörja sig och sin familj, sedan den genom omvälvningen i Ryssland förlorat all sin egendom.

Enligt statskontorets mening äro omständigheterna i detta fall sådana, att svenska staten bör tillse, att Hall, som genom fullgörande av uppdrag i statens tjänst icke blott blivit så gott som arbetsoduglig utan även förlorat vad som skulle tjänat honom till uppehälle på ålderdomen, icke lider nöd.

I anslutning till det anförda har statskontoret förklarat sig finna det i motionen framställda yrkandet vara befogat.

Av den utredning i ärendet, som för utskottet varit tillgänglig, synes framgå att Hall till följd av de påfrestningar, för vilka han vid fullgörandet av ett krävande statligt uppdrag i utlandet varit utsatt, ådragit sig sjukdomar, som i avsevärd grad nedsatt hans arbetsförmåga samt minskat möjligheterna för honom att skaffa sig försörjning, sedan hans egendom på grund av omvälvningarna i Ryssland gått förlorad. Ehuru det icke kunnat påvisas, att nämnda sjukdomar förorsakats av visst olycksfall, och ersättning i anledning av desamma således icke kunnat utgå enligt förordningen den 1 juni 1923 angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, synas omständigheterna i förevarande fall vara sådana, att ett understöd av statsmedel likväl kan anses motiverat. I likhet med riks-försäkringsanstalten håller utskottet före, att detta understöd bör avvägas enligt grunderna för nyssnämnda förordning och alltså — med hänsyn till vad anstalten upplyst angående graden av nedsättning i Halls arbetsförmåga — fastställas till 800 kronor årligen. Därest berörda förordning varit tillämplig, skulle ersättning med nämnda belopp hava utgått från och med den 1 juli 1923, då förordningen trädde i kraft. Med hänsyn till de alldeles särskilda förhållanden, som i detta fall otvivelaktigt föreligga, har utskottet ansett sig böra förorda, att det tillstyrkta understödsbeloppet får åtnjutas från nämnda tidpunkt.

Understödet torde böra beviljas från allmänna indragningsstaten, varvid särskild föreskrift bör meddelas därom, att dyrtidstillägg å understödsbeloppet icke må utgå.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:43, må medgiva, att ingenjören Harald Hall må, räknat från och med den 1 juli 1923, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten upp-bära ett årligt understöd av 800 kronor; dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

III. Försvarsdepartementet.

22:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50, vilken beträffande försvarsdepartementet innefattar förslag i nitton med nummer 2—20 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åbe-

Utskottet.

*Ang.
pension
åt verkstä-
ren H. Åsen
Hemberg.*

ropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att verkmästaren och föreståndaren vid arméns intendenturförråds verkstadsavdelning i Stockholm *Hans Andersson Hemberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning vid intendenturförrådet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Hemberg, som är född den 10 juli 1858 och sålunda över 72 år gammal, alltsedan den 16 september 1893 varit anställd såsom verkmästare och föreståndare vid arméns intendenturförråds i Stockholm sadelmakeriverkstad; att han under de senare åren vid intendenturförrådet uppburit en avlöning, som — med inräknande av dyrtidstillägg och värdet av honom tillförsäkrad förmån av fri bostad — uppgått till i medeltal omkring 8,100 kronor för år; att han på ett utomordentligt förtjänstfullt sätt fullgjort sina åligganden; samt att han torde komma att lämna sin anställning med utgången av september månad 1931, då han kan räkna en anställningstid av drygt 38 år.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har i avgivet yttrande i ärendet, bland annat, framhållit, att vid bedömande av frågan om storleken av understöd i förevarande fall särskilt avseende borde fästas vid de synnerligen stora personliga insatser, Hemberg under sin långa tjänstetid — över 38 år — gjort till statens gagn. Sålunda hade Hemberg, enligt vad chefen för arméns intendenturförråd i Stockholm uppgivit, genom sin tekniska skicklighet, genom utnyttjande av arbetsmaterialet till det yttersta och genom av honom i förbilligande syfte framförda förslag till modelländringar bidragit till att avsevärda penningssummor sparats åt statsverket.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

I fråga om storleken av Hembergs pension anser utskottet i likhet med föredragande departementschefen och de i ärendet hörda myndigheterna, att uttryck bör givas åt erkännande av det gagn kronan haft av det särskilt förtjänstfulla arbete, Hemberg utfört under sin anställningstid i statens tjänst. På grund härav biträder utskottet förslaget om en årlig pension av 3,000 kronor och hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

23:o.

I punkten 3 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att snickaren vid arméns intendenturförråds förrådsavdelning i Stockholm *Carl Gustaf Svensson* och magasinarbetaren vid intendenturförrådet *Carl Anders Albert Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder de entledigas från sina anställningar, under återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner, den förre med så stort belopp, att detsamma, tillika med vad av honom åtnjutes från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till sammanlagt 1,260 kronor, samt den senare med ett belopp av 840 kronor.

Ang.
pensioner åt
snickaren
C. G. Svensson
och magasin-
arbetaren *C. A.*
A. Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Svensson*, att han, som är född den 9 augusti 1860 och alltså uppnått en ålder av över 70 år, varit anställd vid arméns intendenturförråd i Stockholm sedan den 26 november 1900 eller sålunda omkring 30 år; att han dessförinnan varit stamanställd vid Svea livgarde under en tid av 20 år; att han alltsedan år 1921 eller under omkring 10 år handhaft skötseln av uppbörden utav förrådsavdelningens å Fredrikshov belägna materialie- och läderförråd; att hans avlöning under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,650 kronor för år, exklusive dyrtidstillägg; att han sedan flera år tillbaka uppbär underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa; samt att han städse fullgjort sina åligganden på ett plikttroget och mycket förtjänstfullt sätt ävensom alltid fört en hedrande vandel; samt

beträffande *Johansson*, att han, som är född den 3 oktober 1860 och alltså över 70 år gammal, varit anställd vid arméns intendenturförråd i Stockholm sedan den 25 augusti 1908 eller sålunda under en tid av omkring 22 år; att han dessförinnan haft fast anställning vid Svea livgarde i 6 år; att han under de senare åren uppburit avlöning med omkring 2,400 kronor för år, exklusive dyrtidstillägg; samt att han städse varit synnerligen plikttrogen i sitt arbete och alltid fört en hedrande vandel.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

24:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att skogvaktaren å Järvafältet *Emil Hjalmar Rudolf Karlsson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledi-

Ang.
pension
åt skogvak-
taren å Järva-
fältet *E. H.*
R. Karlsson.

gas från ifrågavarande anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,224 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Karlsson, som är född den 20 december 1876, alltsedan den 2 juni 1906 varit anställd såsom skogvaktare å Järvafältet; att han alltså vid förestående avsked från ifrågavarande anställning den 1 juli 1931 kommer att kunna återopa en anställningstid i statens tjänst av omkring 25 år; att hans avlöning såsom skogvaktare å Järvafältet under de senaste fem budgetåren uppgått till i medeltal omkring 2,800 kronor för år jämte fri bostad; att han lider av förlamning i vänster ben, på grund varav han är oförmögen att fullgöra sin tjänst som skogvaktare; att förlamningen enligt läkarintyg med största sannolikhet uppkommit som följd av hans arbete; samt att Karlsson med nit och intresse och till full belåtenhet skött de åligganden, som tillkommit honom i egenskap av skogvaktare å Järvafältet.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

25:o.

Ang.
pension åt
maskinisten
E. T. Ödmark.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 5 av samma proposition riksdagen medgiva, att maskinisten vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg **Erik Teodor Ödmark** må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,224 kronor.

Av tillgängliga handlingar i ärendet inhämtas, att Ödmark, som är född den 15 september 1864, varit anställd såsom maskinist vid Karlsborgs fästningsbyggnad under tiden 17 september 1895—19 februari 1898 och vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg dels från och med den 21 februari 1898 till den 6 december 1917, dels ock sedan den 1 maj 1923; att hans tjänstetid i statens tjänst den 30 juni 1931, då han beräknas avgå, skulle utgöra sammanlagt mer än 30 år; samt att hans löneförmåner vid ammunitionsfabriken från och med den 1 oktober 1930 fastställts till 3,972 kronor för år efter att närmast dessförinnan hava utgjort 3,750 kronor för år, dyrtidstillägg icke inräknat.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet ansluter sig till vad riksdagen tidigare i jämförliga fall beviljat och har ej givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer därför,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

26:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att skrädderiarbetaren vid Svea ingenjörkårs kustingenjörkompanis intendenturverkstäder *Karl Leonard Enström* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid kåren, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

*Avg.
pension åt
skrädderi-
arbetaren
K. L. En-
ström.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Enström, som är född den 14 september 1859, år 1879 för en tid av fyra år antagits till pontonier vid Pontonierbataljonen; att han under tiden från och med den 1 mars 1883 till och med den 3 april 1888 arbetat såsom skräddare hos skräddarmästaren vid nämnda bataljon; att han under en tid av omkring två månader år 1898 utfört skrädderiarbete vid Norrlands trängbataljon; att han från och med år 1900 till och med år 1914 dels arbetat å Svea livgardes skrädderiverkstad, dels ock såsom entreprenör tillverkat uniformer för nämnda regementes räkning; att han alltsedan april månad år 1908 varit anställd för skrädderiarbetes utförande vid Svea ingenjörkårs kustingenjörkompanis intendenturverkstäder, från vilken anställning han på grund av ålderdomssvaghet anhållit om avsked; att Enström — som alltså under en tid av omkring 39 år utfört arbete för statens räkning — under de senare åren vid kåren uppburit en avlöning, som — fränsett dyrtidstillägg — uppgått till omkring 2,875 kronor för år; samt att han utfört sitt arbete på ett förtjänstfullt sätt och städse ådagalagt ett gott uppförande.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

27:o.

Ang.
pension åt
det förre
maskinisten
C. E. Larsson.

Under punkten 7 föreslås, att riksdagen må medgiva, att förre maskinisten vid förutvarande Västgöta regemente *Carl Erik Larsson* må från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,116 kronor; dock med skyldighet för Larsson att till statsverket återbetala ett belopp av 1,000 kronor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 april 1930 tillerkänts honom.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Larsson, som är född den 3 februari 1889, efter omkring 2 år 9 månaders anställning såsom maskinarbetare vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg varit anställd vid flottans sjömanskår under tiden 15 januari 1907—31 december 1918 och vidare i underofficersbeställning vid flottan till den 12 februari 1919; att han i omedelbar anslutning härtill innehaft anställning såsom maskinist vid ammunitionsfabriken till den 1 april 1922 och i oavbruten följd därefter vid Västgöta regementes kasernetablissemang till den 1 januari 1928, då hans anställningstid i statens tjänst uppgått till nära 25 år; att han vid regementets avvecklingsorganisation och vidare vid byggnadsstyrelsens övertagande av kasernetablissemanget erhållit tillfällig anställning med fortsatt uppdrag att vara maskinist vid etablissemang för att sedermera vinna i utsikt ställd fast maskinistanställning i medicinalstyrelsens tjänst; att med hänsyn härtill framställning om beredande av avskedsersättning åt Larsson icke gjorts i samband med hans entledigande från nämnda regemente; att sjukdom (lungtuberkulos) mellankommit, som, enligt företedda läkarintyg, alltsedan juni 1929 gjort honom fullständigt oförmögen till arbete och, då arbetsoförmågan sannolikt komme att bestå, utestängt honom från vidare maskinistanställning; att Larsson är medellös; att han har hustru och ett minderårigt barn att försörja; samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 april 1930 tillerkänt Larsson en gratifikation av 1,000 kronor.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet, vad propositionen innehåller.

Då Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt ej givit utskottet anledning till invändning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

28:o.

Ang.
pension åt
skrädderi-
arbetaren
O. Antonsson
Lindquist.

I punkten 8 av ifrågavarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skrädderiarbetaren vid Kronobergs regementes detachements i Karlskrona intendenturverkstäder *Otto Antonsson Lind-*

quist må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindquist, som är född den 3 januari 1864, varit anställd såsom verkstadsarbetare vid flottans beklädnadsverkstad under tidsperioderna 17 maj—30 juli 1893 och 15 september 1893—30 juni 1895 samt vid Karlskrona kustartilleriregemente under tiden 3 januari 1902—31 juli 1915 och vid Karlskrona grenadjärregemente under tiden 1 augusti 1915—31 december 1927; att han alltså den 1 januari 1928 innehaft anställning såsom skrädderiarbetare vid Kronobergs regementes detachements i Karlskrona intendenturverkstäder, vilken anställning han fortfarande innehar; att han alltså tjänat staten under en tid av omkring 31 år; att hans arbetsförmåga, enligt vad läkarintyg utvisar, är på grund av sjukdom nedsatt med mer än hälften av den normala; att han städse fullgjort sitt arbete på ett i alla avseenden förtjänstfullt sätt och alltid iakttagit ett oklanderligt uppförande; samt att han under de senare åren av statsverket uppburit en avlöning, som i medeltal uppgått till omkring 2,400 kronor för år.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

29:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 9 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid fastighetsförvaltningen i Karlsborg *Gustaf Adolf Grahn* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren
G. A. Grahn.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Grahn, som är född den 6 september 1865, varit anställd dels vid förutvarande fästningsbyggnaden och nuvarande fastighetsförvaltningen i Karlsborg under tillhoppa 29 år 8 månader, dels ock såsom bergsprängare vid statens vattenfallsverks byggnadsarbeten i Trollhättan under tillhoppa 4 år 11 månader eller sammanlagt 34 år 7 månader; att han vid företagen läkarundersökning befunnits, på grund av dels reumatiska besvär, dels ock genom ålder nedsatta kroppskrafter, oförmögen att vidare fullgöra det med hans anställning vid fastighetsförvaltningen förenade arbete samt för framtiden oförmögen att med arbete försörja sig; att han ej äger andra tillgångar än

bostadsförmån i egen stuga å ofri grund; att han har att försörja hustru, vilken är helt beroende av hans ekonomiska förhållanden; samt att hans avlöningsförmåner under de sistförflutna fem åren, fränsett dyrtidstilllägg, i medeltal utgjort 2,110 kronor.

Platsbefälhavaren å Karlsborg har meddelat, att Grahn vidare arbetat hos entreprenör vid arbeten å Södra Vabergsfortet i Karlsborg under 2 år samt att Grahn uppgivit men ej kunnat styrka, att han under åren 1875—1876 varit anställd vid fästningsbyggnadens i Karlsborg tegelbruk och år 1889 vid jordschackt i den s. k. »Våta graven» å Karlsborg.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

30:o.

Ang.
pension
åt skomakeri-
arbetaren
J. R. Fors-
gren.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 10 av samma proposition riksdagen medgiva, att skomakeriarbetaren vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder *Johan Reinhold Forsgren* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 864 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Forsgren, som är född den 12 januari 1861, varit anställd såsom skomakare vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder under tiden 1 juni 1907—30 juni 1930 eller omkring 23 år; att han sistnämnda dag måst sluta sin anställning vid regementet på grund av sjukdom och hög ålder; att han enligt utfärdat läkarbetyg är av nämnda anledning oförmögen till varje slag av arbete; att han under sin anställning vid regementet på ett mycket förtjänstfullt sätt utfört de arbeten, som blivit honom förelagda och ådagalagt stor duglighet och berömvärd ordentlighet; att han, som är medellös, under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — fränsett dyrtidstilllägg — uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år; samt att han under tiden 10 mars —30 juni 1930 författningsenligt åtnjutit sjukavlöning.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

31:o.

Uti punkten 11 av propositionen nr 50 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förestånderskan för Dalregementets marketenterirörelse *Stina Nordqvist* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Ang.
pension åt
marketenteri-
förestån-
derskan *Stina*
Nordqvist.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Stina Nordqvist*, som är född den 23 oktober 1864, sedan den 26 mars 1909 eller drygt 21 år innehaft anställning såsom förestånderska för Dalregementets marketenteri; att hon, enligt vad ett för henne utfärdat läkarintyg utvisar, lider av smärtor i ryggen efter genomgången njurinflammation ävensom av reumatism och anemi, på grund varav hon är mindre arbetsför; att nedsättningen av hennes arbetsförmåga är att anse såsom varaktig; att hon under hela sin tjänstetid ådagalagt pliktrohet, skicklighet och intresse; att hennes kontanta avlöning under de senaste åren vid regementet uppgått till 2,100 kronor för år, vartill kommit fri bostad, bränsle, lyse, tvätt och portion, vilka förmåner vid regementet uppskattats till ett värde av 950 kronor för år; samt att hon icke äger annan tillgång än ett i sparbank inestående kapital å omkring 3,000 kronor.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Utskottet, som ej velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

32:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 12 föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabriken *Frans Gottfrid Skoog* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 828 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren
F. G. Skoog.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Skoog*, som är född den 16 oktober 1871, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 27 februari 1906; att han under sin tjänstetid visat ovanlig skicklighet i sitt arbete och städse ådagalagt ett hedrande uppförande; att hans arbetsförmåga på grund av höggradig åderförkalkning, stark blodtrycksförhöjning och hörselnedsättning är i väsentlig grad nedsatt; samt att hans arbetsinkomst vid fabriken under åren 1926—1929 i medeltal utgjort 3,845 kronor för år.

Sedan styresmannen för ammunitionsfabriken i skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement hemställt om utverkande av pension åt

Skoog, gjorde departementet hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 27 januari 1930 framställning om en årlig pension i förevarande fall av 888 kronor.

Statskontoret förklarade sig i utlåtande den 8 februari 1930 icke hava annat att erinra mot artilleridepartementets förslag än att, då Skoog räknade 24 år i statens tjänst och såvitt av utredningen i ärendet framginge icke innehåft förmans ställning, pensionsbeloppet syntes böra begränsas till 828 kronor.

Föredragande *departementschefen* har biträtt statskontorets förslag.

Till bankoutskottet har, efter ovan omförmälda propositions avlåtande till riksdagen, från finansdepartementet överlämnats en till departementet inkommen framställning om utverkande av högre pension åt Skoog jämte över nämnda framställning avgivna utlåtanden.

Av sistberörda handlingar framgår, dels att vederbörande *arbetsofficer* intygat, att Skoog genom sin skicklighet, noggrannhet och omsorg om sitt arbete i viss mån intagit en särställning bland ammunitionsfabrikens arbetare ävensom att hans arbete varit av stor ekonomisk betydelse för fabriken, dels ock att *styresmannen för ammunitionsfabriken* ansett, att Skoog — vilken tidvis såsom förman förestått fabriken verktygsavdelning och fortfarande kvarstode i tjänst — måtte tillerkännas pension såsom förman.

Arméförvaltningens artilleridepartement har på grund av vad i ärendet förekommit i skrivelse den 19 januari 1931 hemställt, att pensionen för Skoog, vars arbete borde värderas lika med förmans, måtte bestämmas till 1,128 kronor för år.

Statskontoret, som den 2 februari 1931 avgivit utlåtande över den nu föreliggande framställningen, har anfört, bland annat, att Skoog genom kvarstående i tjänsten komme att vid tiden för avgången räkna 25 tjänst-år. Med hänsyn härtill ävensom till vad som nu anförts om Skoogs förtjänster funne sig statskontoret — som icke kunde tillstyrka, att pensionsbeloppet för Skoog avpassades såsom vore han förman — kunna förorda ett pensionsbelopp å 1,032 kronor.

Utskottet.

Med hänsyn till vad numera i detta ärende blivit upplyst har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att pension beredes Skoog med det av statskontoret i dess sistberörda utlåtande den 2 februari 1931 angivna beloppet, 1,032 kronor för år.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabriken Frans Gottfrid Skoog må från och med månaden näst efter den, varunder han entledi-

gas från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,032 kronor.

33:o.

Under punkten 13 föreslås, att riksdagen må medgiva, att arbetaren vid *Marma* skjutfält *Anton Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 756 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren
A. Eriksson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson, som är född den 17 januari 1865, under tidsperioderna juni 1881—april 1912 och oktober 1916—december 1929 eller under en tid av sammanlagt omkring 44 år arbetat för kronans räkning å *Marma* skjutfält med undantag för vissa perioder, då han på grund av minskad arbetstillgång varit permitterad; att han därunder utfört sina åligganden till full belåtenhet och ådagalagt ett hedrande uppförande; att av honom åtnjutna avlöningsförmåner under femårsperioderna 1920—1924 och 1925—1929 uppgått till i medeltal per år 1,914 respektive 1,299 kronor; samt att han icke innehar andra beskattningsbara tillgångar än till 5,000 kronor taxerade fastigheter.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

34:o.

I punkten 14 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skrädderiarbetaren vid Jämtlands fältjägerregementes intendenturverkstäder *Erik Larsson* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 624 kronor.

Ang.
pension åt
skrädderi-
arbetaren
E. Larsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Larsson, som är född den 26 november 1857 och sålunda över 73 år gammal, varit anställd såsom skräddare vid Jämtlands fältjägerregementes intendenturverkstäder från den 17 mars 1913 eller omkring 18 år; att han på grund av hög ålder är oförmögen till arbete; att han, som icke besitter någon förmögenhet, är helt beroende av sin arbetsinkomst; samt att han under de senaste åren vid

regementet uppburit en avlöning, som i medeltal uppgått till omkring 2,600 kronor för år.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som ej velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

35:o.

Ang.
pension
åt kokerskan
Anna Pers-
dotter Dahl.

I punkten 15 av ifrågavarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kokerskan vid Göta livgarde *Anna Persdotter Dahl* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 720 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Anna Dahl, som är född den 26 februari 1873, varit anställd såsom kokerska vid Göta livgarde sedan den 1 maj 1914; att hon sålunda vid ingången av januari månad 1931, då det avsetts att hon skulle lämna tjänsten, räknar en anställningstid av 16 år 8 månader; att hennes avlöning i egenskap av kokerska vid regementet uppgått till 1,050 kronor för år jämte dyrtidstillägg härå, var till kommit naturaförmåner till ett värde av sammanlagt 721 kronor för år; att hon under sin tjänstgöring städse på ett synnerligen förtjänstfullt, kunnigt och plikttroget sätt fullgjort sina åligganden till regementets bästa; att hon, som till följd av olycksfall i tjänsten år 1914 förlorat fingrarna å högra handen med undantag av tummen och halva pekfingrets grundfalang, lider av ett flertal olika sjukdomar; samt att någon ersättning för förenämnda till följd av olycksfall i tjänsten ådragna kroppsskada icke författningsenligt kunnat utgivas.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

36:o.

Ang.
pension åt
kokerskan
Amanda Sofia
Lager.

Kungl. Maj:t har i punkten 16 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att kokerskan vid Livregementets grenadjärer *Amanda Sofia Lager* må från och med månaden näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid å allmänna indragnings-

staten uppbära en årlig pension av 660 kronor; dock med skyldighet för henne att för tid, varunder hon uppburit understöd jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1930, återbetala beloppet av sagda understöd.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Amanda Lager, som är född den 15 maj 1867, varit anställd vid Livregementets grenadjärer såsom kokerska från den 1 januari 1913 till hösten 1930 eller omkring 17 ½ år; att hennes avlöning i egenskap av kokerska vid regementet uppgått till 930 kronor för år jämte dyrtidstillägg härå samt fri portion och bostad om 1 rum och kök med bränsle och lyse; att hon under hela sin tjänstgöring vid regementet på ett fullt tillfredsställande sätt fullgjort sina åligganden; att hon på grund av sjukdom är varaktigt oförmögen till att vederbörligen upprätthålla befattningen såsom kokerska vid regementet; samt att Kungl. Maj:t genom brev den 24 oktober 1930 medgivit, att till Amanda Sofia Lager finge från och med månaden näst efter den, varunder hon avginge från sin ifrågavarande anställning, från lantförsvarets anslag till extra utgifter utbetalas understöd med 50 kronor vid varje månads utgång, intill dess frågan om beredande av pension åt henne blivit slutligt prövad, med skyldighet för henne att, i den mån pension kunde bliva henne tillerkänd jämväl för tid, varunder hon uppburit det medgivna understödet, till nämnda anslag återbetala därifrån för sådan tid uppburna understödsmedel.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

37:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 17 av samma proposition riksdagen medgiva, att förre skomakeriarbetaren vid Upplands regementes intendenturverkstäder *Johan Oskar Vilhelm Lindgren* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgått från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

Ang.
pension
åt förre
skomakeri-
arbetaren
J. O. V.
Lindgren.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindgren, som är född den 15 november 1882 och sålunda omkring 48 år gammal, varit anställd såsom skomakeriarbetare vid Upplands regementes intendenturverkstäder från och med den 12 november 1912 till och med den 12 september 1929, då han efter en anställningstid av drygt 16 år på grund av sjukdom erhö

avsked; att han under tiden 17 mars—12 september 1929 varit av sjukdom förhindrad att utföra sitt arbete vid regementet; att hans arbetsförmåga enligt läkarintyg är i mycket hög grad och varaktigt nedsatt till följd dels därav, att vänstra benet är amputerat ovanför knäskålen, dels av neuros och blodtrycksförhöjning m. m.; att han icke äger andra tillgångar än hälften av en till 4,000 kronor taxerad lägenhet; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — fränsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 1,470 kronor för år; samt att han på ett fullt tillfredsställande sätt fullgjort sina åligganden vid regementet.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

38:o.

Ang.
pension åt
förra arbe-
terskan Agnes
Sofia Ros.

Under punkten 18 föreslås, att riksdagen må medgiva, att förra arbeterskan vid arméns tvättanstalt i Stockholm *Agnes Sofia Ros* må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgått från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Agnes Ros*, som är född den 15 maj 1874, varit anställd vid Svea ingenjörkårs tvättinrättning under tiden från och med den 1 september 1907 till och med den 14 oktober 1927 och vid arméns tvättanstalt i Stockholm från och med den 15 oktober 1927 till och med den 25 maj 1930 eller tillhopa inemot 23 år; att hon på grund av sjukdom är oförmögen till tyngre arbete; att hon i medeltal för år uppburit i avlöning 1,750 kronor; samt att hon visat synnerligen gott uppförande ävensom samvetsgrant och plikttroget utfört det arbete, som blivit henne förelagt.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Då Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt ej givit utskottet anledning till invändning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

39:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 19 föreslagit riksdagen medgiva, att sticker-skan vid Vendes artilleriregemente, änkan *Kerstin Persson*, född *Jeppson*, må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Ang.
pension åt
stickerskan
*Kerstin Pers-
son, född
Jeppson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Kerstin Persson*, som är född den 19 januari 1860 och sålunda över 70 år gammal, alltsedan den 1 september 1909 eller omkring 21 år ombesörjt lagning av strumpor för Vendes artilleriregementes räkning, vilket arbete utförts utom regementets verkstäder samt mot ackordsbetalning; att hon enligt läkarbetyg lider av allmän åderförkalkning med ålderdomsavtyning och på grund därav anses vara oförmögen att försörja sig; att hon på ett plikttroget och tillfredsställande sätt fullgjort sitt arbete; samt att hon under de senare åren såsom betalning för sitt arbete från regementet uppburit 672 kronor för år jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

40:o.

I punkten 20 av ifrågavarande proposition nr 50 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överkonstapeln på övergångsstat vid flottans poliskår *Ernst Alfred Sjödahl* må från och med dagen efter den, då han avgår från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,800 kronor.

Ang.
pension
åt polisöver-
konstapeln
E. A. Sjödahl.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Sjödahl*, som är född den 24 september 1871, efter att under tiden 7 januari 1892—7 oktober 1897 varit stamanställd vid Svea livgarde, den 1 februari 1898 förordnades till konstapel vid flottans poliskår vid Karlskrona station och den 1 januari 1900 vid Stockholms station; att han sedan den 13 maj 1914 varit förordnad såsom polisöverkonstapel men numera överförs å övergångsstat; samt att han, som enligt läkarintyg lider av kronisk luftrörskatarr och bronkial astma, på grund varav hans verksamhetsförmåga för framtiden anses bliva i hög grad inskränkt och förhindra hans återinträde i tjänstgöring, alltsedan den 26 maj 1927 varit sjukledig; att *Sjödahl*, enär han underlåtit att begagna sig av den möjlighet, som jämlikt bestämmelse i gällande reglemente för flottans pensionskassa stått honom till buds att

förvärva delägarskap i kassan, icke kan från denna tillerkännas någon pension; samt att, om sådant delägarskap blivit honom efter ansökan beviljat, hans sammanlagda pensionsförmåner, inberäknat såväl pensionsförhöjning som oavkortad pensionsförbättring, skulle hava uppgått till 2,268 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

41:o.

Ang.
tilläggs-
pension åt
friherre G. D.
Leuhusen.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 51, vilken beträffande försvarsdepartementet innefattar förslag i tre med nummer 1—3 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att förre domänofficeren i östra arméfördelningens stab, översten i armén friherre *Gustaf Daniel Leuhusen* må, utöver honom på grund av hans förutvarande militära anställning tillkommande pensionsförmåner, från och med den 1 januari 1930 åtnjuta en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att friherre Leuhusen, som uppnått en ålder av 72 år, sedan december månad 1908 intill utgången av år 1929 eller något mera än 21 år tjänstgjort såsom domänofficer för skötseln av Järvafältet, i vilken egenskap han uppburit ett arvode, som under de senaste åren utgått med 3,480 kronor om året jämte dyrtidstillägg.

Såväl *arméförvaltningens fortifikations- och civila departement* som *statskontoret* hava tillstyrkt, att friherre Leuhusen må, utöver honom från arméns pensionskassa i egenskap av ryttmästare tillkommande pensionsförmåner, tillerkännas årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp, som av förenämnda departement beräknats till 780 kronor men av statskontoret efter reducering med hänsyn till tjänstgöringstiden föreslagits till 540 kronor ($21/30 \times 780$).

Med tillstyrkande av bifall till förslaget om beredande av tilläggspension åt friherre Leuhusen har *departementschefen* i avseende å pensionens storlek anslutit sig till statskontorets förslag allenast med den jämkning att, i överensstämmelse med vad som i liknande fall pläгат tillämpas, beloppet något reducerats med anledning av att friherre Leuhusen icke i egenskap av domänofficer haft att erlægga avgifter för sin pensionering.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som anser tilläggspension i förevarande fall böra beviljas, finner ej anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit. På grund av det anförda får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

42:o.

Uti punkten 2 av samma proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att musikkonstapeln av 2:a graden över stat *Erik Wilhelm Pettersson* må från och med den tidpunkt, då han berättigats till pension, under sin återstående livstid jämte honom tillkommande pension åtnjuta en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 420 kronor.

Ang.
tilläggspension åt musikkonstapeln av 2:a graden *E. W. Pettersson*.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Pettersson, som är född den 28 augusti 1865, antogs till hornblåsare vid flottan den 5 maj 1880 och sålunda den 5 maj 1930 tjänat kronan i 50 år; att han utnämndes till underofficer av 2:a graden över stat den 5 mars 1908; att Kungl. Maj:t genom brev den 6 juni 1919 under vissa förutsättningar medgivit honom rätt att kvarstå i tjänst vid flottan tillsvidare till 65 års ålder eller, där så vederbörande stationsbefälhavare prövade lämpligt, under längre tid; att han, som åtnjutit avlöning såsom korpral vid flottan, enligt gällande bestämmelser är berättigad att från och med månaden näst efter den, uti vilken avsked meddelats honom, årligen åtnjuta i pension sammanlagt 1,380 kronor; att han under sin tjänstetid på ett plikttroget och samvetsgrant sätt utfört sina åligganden; att han i över 22 år innehaft underofficers av 2:a graden tjänsteställning samt under denna tid på ett berömvärdt sätt tjänstgjort såsom musikinstruktör.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Med hänsyn till vad i propositionen upplysts angående Petterssons tjänstgöring och arbetsuppgifter har utskottet icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

43:o.

I punkten 3 av ifrågavarande proposition nr 51 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre rektorn vid skeppsgosseskolan i Karlskrona *Karl Johan Rikard Segrell* må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 260 kronor.

Ang.
tilläggspension åt förre rektorn vid skeppsgosseskolan i Karlskrona *K. J. R. Segrell*.

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Segrell, som är född den 14 augusti 1865, innehaft befattning såsom vice komminister från och med den 7 oktober 1896 till och med 30 april 1897 och som vice pastor under tiden 1 maj 1897—29 augusti 1900 samt att han, sedan han åren 1900—1901 genomgått provårskurs, tjänstgjort som pastorsadjunkt den 14 juni—31 augusti 1901, som vikarierande läroverksadjunkt läsåren 1901—1902 och 1902—1903, som pastorsadjunkt tre veckor under julferierna läsåret 1902—1903, som extra lärare vid högre allmänt läroverk läsåren 1903—1905, som regementspastor under tiden 21 december 1904—13 december 1907 samt som rektor vid skeppsgosseskolan i Karlskrona sedan den 2 juni 1905. Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare, att Segrell genom beslut av statskontoret den 20 juni 1930 beviljats avkortad pension till belopp av 3,650 kronor årligen, motsvarande $\frac{28}{33}$ av gällande pensionsunderlag 4,300 kronor, därvid såsom tjänstår för pension tillgodoräknats allenast tiden från och med höstterminen 1901, då han börjat sin anställning såsom lärare vid statsläroverk; samt att Segrell erhållit anstånd med avsked till den 1 september 1930, i följd varav han kan räkna ytterligare ett tjänstår och på grund härav erhålla en tilläggs pension å 130 kronor för år räknat.

Hos Kungl. Maj:t har Segrell anhållit att för pension få tillgodoräkna sig tjänstgöring som präst i svenska statskyrkan.

I avgivet yttrande har *statskontoret* erinrat, att i åtskilliga fall utomstatlig anställning av riksdagen räknats tillgodo i pensionshänseende, varvid förutsättningen för sådant tillgodoräknande varit, att den utomstatliga verksamheten ägt betydelse för vederbörandes senare anställning i statstjänst. Den utomstatliga anställningstiden hade pläгат allenast till $\frac{2}{3}$ tillgodoräknas i pensionshänseende. Med hänsyn härtill och då Segrells prästerliga anställning finge anses hava varit av betydelse för hans verksamhet såsom lärare i statens tjänst, hade statskontoret funnit skäl föreligga att utverka riksdagens medgivande till en tilläggs pension åt Segrell till årligt belopp av 260 kronor, motsvarande vad som ytterligare skulle hava tillkommit honom, därest $\frac{2}{3}$ av den prästerliga tjänstgöringstiden likställts med statlig anställningstid.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Enär, såsom föredragande departementschefen i ärendet uttalat, Segrells tjänstgöring i prästerlig befattning torde få anses hava varit av betydelse för hans senare verksamhet såsom lärare och rektor vid skeppsgosseskola, har utskottet — i anslutning till vad riksdagen tidigare i jämförliga fall medgivit — ansett sig böra tillstyrka, att sagda tjänstgöring i föreslagen omfattning tillgodoräknas honom för erhållande av statspension. Mot vad Kungl. Maj:t i ärendet föreslagit har utskottet icke haft annat att erinra än att — med hänsyn till lydelsen av § 2 mom. 2 i kungörelsen den 18

juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer — föreskrift torde böra meddelas därom, att å sammanlagda pensionsförmånen må utgå förhöjning enligt stadgandena i nämnda kungörelse.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre rektorn vid skeppsgosseskolan i Karlskrona Karl Johan Rikard Segrell må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en årlig tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 260 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

44:o.

I en till riksdagen avlåten, den 13 februari 1931 dagtecknad proposition nr 92 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den arbetaren *Karl Johan Johansson* jämlikt Göta hovrätts dom den 28 juni 1929 tillerkända årliga livränta av 50 kronor i månaden till dess *Johansson* fyllt sextio år och av 30 kronor i månaden för tiden därefter må från och med budgetåret 1931/1932 bestri-
 das från anslaget till allmänna indragningsstaten, med iakttagande av att å livräntebeloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

*Ang.
 bestridande
 från anslaget
 till allmänna
 indragnings-
 staten av en
 arbetaren K.
 J. Johansson
 tillerkänd
 livränta.*

Av åberopade statsrådsprotokollet framgår bland annat följande:

Arbetaren *Karl Johan Johansson* i Gålstad, Malmslätt, och hans minderåriga dotter *Gunhild Maria* påkördes den 13 februari 1926 på vägen mellan Malmslätt och Linköping av en fälttelegrafkårens flygkompani å Malmslätt tillhörig personautomobil, förd av värnpliktige *H. Maresch*. *Johansson* och hans dotter ådrogo sig därvid åtskilliga skador.

Sedan *Johansson* för egen del och såsom förmyndare för sin dotter anhängiggjort talan mot kronan samt därvid yrkat, att det måtte åläggas kronan såsom ägare av automobilen att till *Johansson* och hans dotter utgiva ersättning för de lidna skadorna, förpliktades kronan genom Göta hovrätts dom den 30 mars 1928 att till *Johansson* för honom och hans dotter tillfogad sveda och värk, för lasarettsvård, läkarvård, läkarintyg

m. m. ävensom för förlorad arbetsförtjänst för tiden från och med den 13 februari 1926 till och med den 12 juni 1927 utgiva ersättning med sammanlagt 3,351 kronor 60 öre, jämte ränta enligt angivna grunder.

Då parterna i målet förklarade sig icke ämnat fullfölja talan mot hovrättens dom, utbetalade arméförvaltningens intendentsdepartement den 17 april 1928 det utdömda beloppet, 3,351 kronor 60 öre, jämte ränta, 216 kronor 64 öre, eller tillhoppa 3,568 kronor 24 öre. Härefter väcktes av intendentsdepartementet å kronans vägnar talan mot Maresch med yrkande om åläggande för honom att till kronan utgiva nyssnämnda belopp, 3,568 kronor 24 öre, jämte ränta. Enär det icke visats, att vållande till olyckan låge Maresch till last, samt, ehuru av omständigheterna ej framginge, att Maresch vore fri från vållande, rätt jämlikt 3 § i lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik i allt fall icke kunde anses tillkomma kronan i förhållande till Maresch, vilken under tjänstgöring såsom värnpliktig kommenderats att föra bilen, förklarade Kungl. Maj:t genom dom den 27 juni 1930 kronans mot Maresch förda talan icke kunna bifallas.

Efter det Göta hovrätts omförmälda dom av den 30 mars 1928 vunnit laga kraft, yrkade Johansson efter stämning å kronan, att, som han, vilken vore kroppsarbetare till yrket, till följd av den honom åsamkade skadan blivit urståndsatt att för framtiden förrätta arbete inom sitt yrke, kronan måtte åläggas att under Johanssons livstid till honom utgiva skadestånd med angivet årligt belopp, varjämte Johansson fordrade ersättning för anskaffande av läkarintyg med 35 kronor. Enligt Göta hovrätts dom den 28 juni 1929, vilken vunnit laga kraft, förpliktades kronan att till Johansson utgiva, för tiden från och med den 13 juni 1927 till den 1 juli samma år 30 kronor samt månatligen från och med sistnämnda dag, till dess Johansson fyllt sextio år, 50 kronor, och därefter intill hans död 30 kronor, att erläggas i förskott för kalendermånad och till redan förfallen del genast. Härjämte förpliktades kronan att gottgöra Johansson kostnaderna för läkarintyg med 35 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som ansett sig böra biträda vad Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna riksdagens bifall.

45:o.

Ang.
pension åt
förrer
skrädderiföreståndaren
G. A. Brunnberg.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 153, vilken beträffande försvarsdepartementet innefattar fem med nummer 2—6 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att förrer skrädderiföreståndaren vid Upplands regemente *Gustaf Alfred Brunnberg* må, räknat från och med den 1 februari 1930, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,092 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Brunberg, som är född den 6 juni 1871, under tiden den 1 juli 1894—24 augusti 1897 var anställd vid Upplands infanteriregementes privata skrädderiverkstad; att han den 11 februari 1911 — efter att dessförinnan hava under ett flertal år i sitt hem utfört skrädderiarbete för nyssnämnda regementes räkning — tillträdde anställningen såsom skrädderiföreståndare, vilken anställning han innehade till och med den 10 januari 1930; att han, enligt för honom utfärdat läkarintyg, lider av höggradig neurasteni (depression) och på grund därav sannolikt för all framtid är oförmögen till arbete såsom skrädderiföreståndare; att han på ett synnerligen tillfredsställande och berömvärdt sätt fullgjort sina tjänstställanden; att hans avlöning under de senare åren vid regementet uppgått till omkring 3,600 kronor för år; att han är ägare till en mindre till 8,000 kronor taxerad fastighet, vilken enligt den 28 januari 1930 utfärdat gravationsbevis icke besväras av fordringsinteckningar; samt att han i övrigt är i avsaknad av medel för sitt livsuppehälle.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

46:o.

I punkten 3 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren för Svea ingenjörkårs skrädderiverkstad *Emil Fredrik Friström* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning vid kåren, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

*Ang.
pension åt
skrädderi-
föreståndaren
E. F. Fri-
ström.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Friström, som är född den 14 augusti 1865, under tiden den 13 maj 1884—13 maj 1888 var anställd såsom gardist vid Svea livgarde; att han under tiden augusti 1891—mars 1906 innehade anställning såsom skrädderiarbetare vid nyssnämnda regemente; att han under tiden april 1906—september 1907 var anställd såsom skrädderiföreståndare vid Svea trängkårs intendenturverkstäder; att han alltsedan den 1 oktober 1907 varit anställd såsom föreståndare vid Svea ingenjörkårs skrädderiverkstad, från vilken anställning han emellertid numera begärt entledigande; att han alltså tjänat kronan omkring 43 år; att han under de senaste tio åren vid sistnämnda kår uppburit en avlöning, som i medeltal uppgått till omkring 1,275 kronor för år; att han utfört sitt arbete på ett förtjänstfullt sätt och städse ådagalagt ett gott uppförande; att hans arbetsförmåga numera på grund av sjukdom är väsent-

ligt nedsatt; samt att 1930 års vederbörande taxeringsnämnd uppskattat hans inkomst av arbete till ett belopp av 3,130 kronor.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Under återopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

47:o.

Ang.
pension åt
tillsynings-
mannen P. E.
Eriksson.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att tillsyningsmannen över Sannaheds övningsfält *Per Erik Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 540 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson, som är född den 26 november 1854, innehade anställning vid Livregementets grenadjärer under åren 1895—1912, varav såsom förman vid regementets skomakeri- och sadelmakeriverkstad under åren 1899—1912; att han år 1913 antogs såsom tillsyningsman dels över Sannaheds övningsfält och dels över arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses förråd å Sannahed; att han år 1914 blev tillsyningsman dels över landstormsförrådet å Sannahed och dels, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1913, över förutvarande Svea trängkårs fordonsförråd; att han numera lämnat samtliga tillsyningsmannabefattningar utom befattningen såsom tillsyningsman över Sannaheds övningsfält; att hans avlöningsförmåner, oavsett dyrtidstillägg, under åren 1925—1929 uppgått till för år tillhoppa 900 kronor; att allenast å arvodet såsom tillsyningsman å Sannahed, 300 kronor, utgått dyrtidstillägg (enligt för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder); att han icke under den tid, han varit tillsyningsman, sysslat med privat skomakeri- eller sadelmakeriarbete; att han under sin tjänstgöring städe på ett plikttroget och samvetsgrant sätt skött sina åligganden; samt att han enligt utfärdat läkarintyg lider av ålderdomssvaghet, i anledning varav hans arbetsförmåga är nedsatt till $\frac{1}{3}$ eller mindre av den för fullt arbetsför person normala arbetsförmågan.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

48:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 5 av samma proposition riksdagen medgiva, att hästskötaren vid Herrevadsklosters remontdepå *Nils Johan Bengtsson* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning vid remontdepån, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

Ang.
pension åt
hästskötaren
N. J. Bengtsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Bengtsson*, vilken är född den 28 juni 1866, varit anställd såsom hästskötare vid Herrevadsklosters remontdepå alltsedan den 1 september 1902; att det är avsett, att han den 28 juni 1931 skall avgå från sin befattning efter en anställningstid av omkring 29 år; att enligt företett läkarintyg hans arbetsförmåga är på grund av ålderdomssvaghet i hög grad nedsatt; samt att han städse fullgjort sina tjänståligganden på ett ordentligt och samvetsgrant sätt.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

49:o.

I punkten 6 av ifrågavarande proposition nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra arbeterskan vid Jönköpings—Kalmar regementets bageri *Signe Nancy Adèle Bonell* må, räknat från och med den 1 maj 1930, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 564 kronor.

Ang.
pension åt
förra
bageriarbeterskan
Signe Nancy Adèle Bonell.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Nancy Bonell*, som är född den 5 juni 1884 och ogift, från juli månad 1916 till april månad 1930 eller icke fullt 14 år varit anställd vid Jönköpings—Kalmar (tidigare Kalmar) regementets bageri; att hon enligt intyg av vederbörande regementsläkare under sitt arbete i bageriet under de senaste tio åren kommit att ådraga sig högst elakartade blodåderbräck å båda benen, förbundna med kroniskt bensår samt upprepade blodproppsbildningar och starka vattensvullnader; att hon under tiden den 20 november 1929—5 april 1930 varit intagen å regementets sjukhus; att hon efter utskrivningen från sjukhuset är att betrakta såsom höggradig invalid för all framtid samt sålunda icke kunnat återtagas i arbete; att hennes löneförmåner under tiden intill utgången av år 1925 utgjort 150 kronor för månad samt därefter 160 kronor för månad; samt att regementschefen hos riksförsäkringsanstalten hemställt om beredande av ersättning från anstalten åt *Nancy Bonell*, men att anstalten, enär *Nancy Bonells* sjuk-

dom icke syntes hava förorsakats av något henne övergången olycksfall i arbete och icke heller vore att anse såsom sådan yrkessjukdom, som omförmäldes i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar, funnit någon ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen eller sistnämnda lag icke kunna tillerkännas henne.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

50:o.

Ang.
pension
åt konstruk-
tören C. U.
Möller.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagteknad proposition nr 181, vilken beträffande försvarsdepartementet innefattar förslag i tre med nummer 2—4 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att konstruktören vid flottans varv i Karlskrona *Carl Ulrik Möller* må från och med dagen näst efter den, då han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Möller är född den 29 maj 1865; att han avlagt avgångsexamen vid Chalmers tekniska institut; att han — efter att under åtskilliga år hava praktiserat vid varv i Sverige och i utlandet, därav under omkring 8 år å större skeppsvarv i Glasgow — den 1 juli 1902 anställdes vid flottans varv i Karlskrona och den 17 september samma år enligt kontrakt antogs såsom ritare vid varvets ingenjördepartement med en årslön av 3,600 kronor; att han från och med den 1 juli 1928 såsom extra ordinarie tjänsteman med placering till tjänstgöring såsom konstruktör åtnjutit avlöning å 5,790 kronor för år enligt 18 lönegraden, 21 löneklassen, i 1928 års löneplan för vissa civila och civilmilitära extra ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, varjämte han uppburit ett personligt lönetillägg, så att hans årliga löneförmåner uppgått till 5,892 kronor jämte dyrtidstillägg och motsvarat vad han före ikraftträdandet av 1928 års avlöningsbestämmelser för nämnda befattningshavare uppburit i löneförmån sedan år 1923; samt att han icke kunnat bliva delägare i flottans pensionskassa och följaktligen ej är berättigad till någon pension ur kassan.

Direktionen över flottans pensionskassa har i utlåtande den 29 januari 1930 tillstyrkt, att pension från allmänna indragningsstaten måtte beviljas Möller efter avgång från tjänsten. Rörande pensionens storlek har direktionen anfört huvudsakligen följande:

Direktionen ville framhålla, att enligt riksdagens skrivelse den 14 juni 1921, nr 323, punkt 10, riksdagen beviljat ritaren vid flottans varvs i Karlskrona ingenjördepartement J. O. Allard en årlig pension av 1,700 kronor. Allard hade åtnjutit en avlöning av 2,700 kronor för år. Den honom tillerkända pensionen utgjorde sålunda cirka 63 procent av nämnda avlöningsbelopp. Möller vore, som förut framhållits, placerad i 18 lönegraden, 21 löneklassen, i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. Nämnda löneklass upptog för ortsgrupp D, till vilken Karlskrona vore hänförd, ett avlöningsbelopp av 5,790 kronor. Då Möller enligt direktionens uppfattning borde likställas med icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen i 18 lönegraden, för vilken 1926 års pensionsutredning föreslagit ett tjänstepensionsunderlag av 3,444 kronor, syntes det direktionen skäligt, att den för Möller utgående pensionen, sedan han uppnått en tjänstetid av 30 år, fastställdes till sistnämnda belopp, eller cirka 60 procent av Möllers avlöningsförmåner. Det av pensionsutredningen föreslagna villkoret för åtnjutande av nämnda pensionsförmån, att vederbörande skulle hava erlagt pensionsavgift, syntes i viss mån kunna kompenseras av det förhållande, att Möller uppbure ett personligt lönetillägg.

Därest det med hänsyn till tjänstens krav skulle befinnas erforderligt, att Möller avginge från sin innehavande befattning, innan han innehade 30 tjänstår, syntes en mot den kortare tjänstetiden svarande avkortning av angivna tjänstepensionsunderlag böra äga rum.

Marinförvaltningen, som tillstyrkt pension åt Möller, har beträffande pensionens storlek anfört huvudsakligen:

Vad anginge pensionens belopp, syntes böra beaktas pensionsförhållandena för jämförlig icke-ordinarie personal inom andra grenar av statsverksamheten. Pensionering av icke-ordinarie personal vore ej anordnad vid allmänna civilförvaltningen men väl vid kommunikationsverken. Med tillämpning av 1917 års reglemente för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal syntes Möller såsom placerad i 21 löneklassen hava bort efter ett pensionsunderlag av 3,440 kronor åtnjuta efter 27 års tjänst statspension med 1,548 kronor. Om detta belopp lades till grund vid beräkning av Möllers pension, skulle denna jämte pensions-tillägg och pensionsförhöjning uppgå till sammanlagt 1,920 kronor. Därast hänsyn togs även till avgiftspension, skulle pensionsförmånen sammanlagt utgöra 2,322 kronor, eller jämte pensionstillägg och pensionsförhöjning 2,697 kronor. Om från detta belopp gjordes avdrag med $\frac{1}{10}$ med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts, skulle pensionen utgöra efter avrundning 2,424 kronor.

Emellertid hade 1926 års pensionsutredning år 1927 avgivit betänkande med förslag till ny civil pensionslag, innefattande jämväl pensionsbestämmelser för icke-ordinarie personal inom allmänna civilförvaltningen. Där angivna grunder hade de senaste åren stundom tillämpats vid beräkning av pension åt personal, vilken pensionerats genom särskilda medgivanden av riksdagen. Enligt nämnda förslag utgjorde pensionsunderlaget för icke-ordinarie befattningshavare i 18 lönegraden 3,444 kronor. För Möller skulle pensionen, beräknad efter antalet tjänstår vid uppnåendet av 65 års ålder, utgöra utan avrundning 3,185 kronor 70 öre. Iakttoges avdrag med $\frac{1}{10}$ för icke erlagda pensionsavgifter, skulle pensionen i överensstämmelse härmed bliva, efter avrundning för delbarhet med tolv, 2,868 kronor, vartill marinförvaltningen ansåge Möllers pension böra be-

stämmas, så mycket mer som exempelvis flaggunderofficer redan vid 55 års ålder komme i åtnjutande av sammanlagda pensionsförmåner till belopp av 2,544 kronor.

Marinförvaltningen har hemställt, att Möller måtte från och med dagen efter den, då han efter uppnådda 65 levnadsår avginge från sin tjänst, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,868 kronor.

Statskontoret har anslutit sig till det av marinförvaltningen framställda förslaget.

Föredragande *departementschefen* har vid jämförelse med det belopp, 2,544 kronor, som — inberäknat av riksdagen genom särskilda beslut beviljad pensionsförbättring — plägat i pension tillgodokomma verkmästare vid marinen, samt med hänsynstagande därtill, att Möller icke såsom dessa haft att erlägga pensionsavgifter, kommit till den uppfattningen, att en pension å 2,400 kronor i förevarande fall kunde anses skälig.

Motioner
I: 242 och
II: 407.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 242 av herr *Leander* och inom andra kammaren nr 407 av herr *Holmgren*, i vilka motioner hemställts, »att riksdagen ville besluta, att konstruktören vid flottans varv i Karlskrona Carl Ulrik Möller må från och med dagen näst efter den, då han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,712 kronor».

I motionerna har framhållits, att i betraktande av Möllers lön och i jämförelse med de pensioner, som riksdagen i liknande fall beviljat, den av Kungl. Maj:t föreslagna pensionen av 2,400 kronor syntes väl lågt beräknad, då han därigenom skulle få en pension understigande den, som beviljats hans underlydande.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen nr 407 i andra kammaren.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att pension beviljas Möller i anledning av hans anställning vid flottans varv. I betraktande av vad utredningen visat beträffande Möllers tjänsteställning och arbetsuppgifter samt hans löneförhållanden före genomförandet av nu gällande avlöningsbestämmelser för vissa civila icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet har utskottet ansett pensionen skäligen böra fastställas till något högre belopp än vad departementschefen — efter jämförelse med pensionsförmånerna för verkmästare vid marinen — ansett sig böra tillstyrka. Med tillmötesgående i viss mån av motionärernas framställning har utskottet funnit sig böra förorda ett belopp av 2,808 kronor för år.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt omförmälda motioner I:242 och II:407, må medgiva, att konstruktören vid flottans varv i Karlskrona Carl Ulrik Möller må från och med dagen näst efter den, då han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,808 kronor.

51:o.

I punkten 3 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förrådsförmannen vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg *Johan August Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

*Ang.
pension åt
förrådsför-
mannen vid
ammunitions-
fabriken J. A.
Johansson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson, som är född den 18 juni 1871, tjänstgjort vid ammunitionsfabriken sedan den 28 augusti 1903 med avbrott dock för tiden den 3 januari 1921—den 15 april 1922, under vilken tid han på grund av en fabriken övergången eldsvåda varit skild från sin anställning därstädes; att hans arbetsinkomst vid fabriken under år 1930 utgjorde 4,647 kronor, inberäknat dyrtidstillägg; att han med nit och ordningssinne fullgjort sitt arbete och städse iakttagit ett hedrande uppförande; samt att hans arbetsförmåga på grund av olika ålderskrämpor är väsentligt nedsatt.

Arméförvaltningens artilleridepartement har i fråga om storleken av ifrågasatt pension funnit sig böra föreslå ett belopp av 1,152 kronor.

Statskontoret har i avgivet utlåtande i ärendet anført, att det föreslagna pensionsbeloppet, 1,152 kronor, motsvarade vad som under de senare åren i allmänhet pläгат i pension beviljas en arbetsledande förman bland yrkesutbildade arbetare under förutsättning att vederbörande kunnat räkna in emot 30 år i statstjänst. Oaktat beloppet alltså vore ganska högt i detta fall, där tjänstårens antal vore 26, hade statskontoret dock icke velat påyrka sänkning.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

52:o.

Ang.
pension åt
arbeterskan
Tyra Wilhel-
mina Gullan-
der.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 av förevarande proposition nr 181 föreslagit riksdagen medgiva, att arbeterskan vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg *Tyra Wilhelmina Gullander*, född Jansson, må — med avstående av henne tillerkänd avskedsersättning — från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Tyra Gullander*, som är född den 16 december 1887 och gift med arbetaren vid flottans varv i Stockholm *Knut Fredrik Gullander*, enligt läkarintyg lider av kronisk deformerande inflammation i vänster knäled jämte sjukliga förändringar i knäskålarna, avsevärd fettstot samt en måttlig lungutvidgning utan komplikationer ävensom företett en avsevärd neuros, på grund varav hennes förmåga att genom kroppsarbete »under mera ogynnsamma förhållanden» försörja sig är väsentligt nedsatt; att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i inhämtat yttrande uttalat, att *Tyra Gullander* måste anses vara definitivt arbetsoförmögen; att *Tyra Gullander* varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 23 augusti 1904 samt under sin anställning visat god arbetsskicklighet och ådagalagt ett hedrande uppförande; att hennes medelinkomst vid fabriken under åren 1927—1930 uppgått till något mindre än 2,000 kronor, inberäknat dyrtidstillägg; att hennes man uppbär en avlöning av 60 å 70 kronor per vecka; samt att makarna icke äga något kapital.

Genom beslut den 20 juni 1930 medgav Kungl. Maj:t, att avskedsersättning enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen, finge beredas viss vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg anställd personal, däribland arbeterskan *Tyra Wilhelmina Gullander*. I enlighet härmed förklarades *Tyra Gullander* berättigad att åtnjuta avskedsersättning till belopp av 4,200 kronor. Avskedsersättningen har emellertid icke till någon del utbetalts till *Tyra Gullander*, vilken ännu icke lämnat sin anställning.

I en till Kungl. Maj:t överlämnad skrift har *försvarsverkens civila personals förbund* gjort framställning om beredande av pension — i stället för avskedsersättning — åt *Tyra Gullander*. Till stöd för denna framställning har förbundet anfört, att *Tyra Gullanders* arbetsförmåga på grund av sjukdom vore i så väsentlig mån nedsatt, att hon syntes sakna möjlighet att genom eget arbete försörja sig.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava i fråga om storleken av den ifrågasatta pensionen till *Tyra Gullander* — under åberopande av Kungl. Maj:ts till 1930 års riksdag framlagda förslag i liknande ärende (Kungl. Maj:ts prop. nr 57, punkt 4, angående pension åt arbeterskan

vid ammunitionfabriken Maria Kastman, född Kers) samt riksdagens beslut med anledning härav (R. skr. nr 369, punkt 25) — funnit sig böra föreslå ett belopp av 504 kronor för år.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anført, att enär Tyra Gullander icke uppnått 50 levnadsår, hon jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) icke kunnat erhålla förtidspension utan endast avskedsersättning. Då hon emellertid vore definitivt arbetsoförmögen, syntes åt henne böra utverkas pension i likhet med vad som plägade ske beträffande i statens tjänst anställda arbetare, vilka efter lång anställningstid på grund av arbetsoförmåga nödgades lämna sina anställningar. I anledning härav och då statskontoret icke hade något att erinra mot det av arméförvaltningens artilleri- och civila departement ifrågasatta pensionsbeloppet, 504 kronor årligen, tillstyrkte statskontoret, att åt Tyra Gullander utverkades pension från allmänna indragningsstaten med berörda belopp, dock under villkor att hon avsåde sig rätten till avskedsersättning.

Departementschefen har beträffande pensionsbeloppets storlek biträtt myndigheternas förslag.

Vidkommande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

53:o.

I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren under nr 126 av herr *Norman* och den andra inom andra kammaren under nr 281 av herr *Olovson* i Västerås, har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att värnpliktige nr 66 53/1916 *Stig Ake Olof Brate* tillerkännes ersättning enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 jämte tilläggsbestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, oberoende av att ansökningen ej inkommit i föreskriven tid».

*Ang.
visst under-
stödd åt S. Å.
O. Brate.*

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen nr 126 i första kammaren.

Av tillgängliga handlingar framgår, att *Brate*, som är född den 8 maj 1896, fullgjorde värnpliktstjänstgöring 1916—1917 vid intendenturkompaniet i Sollefteå. Före inryckning till militärtjänsten var han till yrket jordbruksarbetare. Under värnpliktstjänstgöringen blev han enligt egen uppgift vid deltagande i en övning utsatt för ett olycksfall, föranlett av att en av honom omhändertäckt häst föll i sken och snavade samt drog *Brate* med sig i fallet. Under vissa tider av värnpliktstjänstgöringen

var Brate sjukskriven, bland annat för värk i högra knäleden. Efter hemförlovning vårdades han under tiden 6 augusti—8 september 1917 på Norbergs lasarett, varvid sjukdomen antogs vara knäledstuberkulos. I maj 1918 inryckte Brate till 90 dagars repetitionsövning vid Västmanlands regemente. Vid inryckningen synes han hava företett läkarintyg, enligt vilket han på grund av ett sjukt knä borde skonas från ansträngande tjänstgöring. Under repetitionsövningen fullgjorde Brate handräckningstjänst, därvid han bland annat vid ett tillfälle fick deltaga i tyngre matvarutransporter. Efter repetitionsövningens fullgörande har Brate under skilda tider för sjukdom undergått behandling å olika lasarett och sanatorier såväl i Sverige som i utlandet. Sålunda vårdades han under tiden 10 december 1924—30 april 1927 samt vintern 1927—1928 vid sjukvårdsanstalten i Leysin i Schweiz. Efter sistnämnda tid synes han hava varit arbetsför.

Såsom i motionerna omnämnts, var frågan om ersättning åt Brate år 1929 föremål för riksdagens prövning i anledning av en då motionsvis gjord framställning.

I sitt år 1929 i ärendet avgivna utlåtande (nr 24, punkten 14) omnämnde bankoutskottet, att Brate år 1926 hos riksdagens militieombudsman anhållit om ersättning i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöringen. Under åberopande av de preskriptionsbestämmelser, som stadgades i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, hade militieombudsmannen meddelat, att den av Brate gjorda framställningen icke kunde föranleda någon åtgärd från vederbörande myndighets sida.

Härefter hade Brate den 2 september 1927 gjort framställning i ämnet hos Kungl. Maj:t. I ett den 16 december 1927 avgivet utlåtande över denna framställning hade riksförsäkringsanstalten anfört bland annat följande:

Riksförsäkringsanstalten delade den mening, varåt militieombudsmannen givit uttryck. På grund av ansökningar av liknande art som nu förevarande hade emellertid Kungl. Maj:t tidigare i vissa fall föreslagit riksdagen medgiva, att ersättning — utan hinder därav, att framställning därom icke gjorts inom föreskriven tid — finge utgivas jämlikt grunderna för 1909 års militärsättningsförordning. Riksdagen hade också i flera fall medgivit sådan sättnings utgivande. På grund härav hade riksförsäkringsanstalten till prövning förehaft frågan, huruvida Brates militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till den knäåkomma, i anledning varav han ansökt om ersättning, och om Brate sålunda, under förutsättning att han inom föreskriven tid gjort framställning därom, skulle hava varit berättigad till ersättning jämlikt bestämmelserna i nämnda förordning. Därvid hade riksförsäkringsanstalten emellertid funnit, att ifrågavarande militärtjänstgöring, så vitt i ärendet förefintliga handlingar utvisade, icke skäligen kunde antagas hava bidragit till uppkomsten eller utvecklingen av den sjukdom, varav sökanden lede. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde riksförsäkringsanstalten, att förevarande ansökan icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet omnämnde vidare, att Brates förenämnda ansökning icke för-
anlett något Kungl. Maj:ts beslut, enär Brate den 20 januari 1928 åter-
kallat framställningen.

För egen del framhöll *bankoutskottet* i förberörda utlåtande att, enligt
vad riks försäkringsanstalten upplyst, utredningen i ärendet utvisat, att
militärtjänstgöringen icke skäligen kunde antagas hava bidragit till upp-
komsten eller utvecklingen av den sjukdom, varav Brate lede. Under
sådana förhållanden hade utskottet funnit sig icke kunna tillstyrka bifall
till de i ämnet väckta motionerna.

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen, att nämnda
motioner icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedermera gjorde Brate i en den 15 mars 1930 dagtecknad skrift hos
Kungl. Maj:t ny framställning om ersättning enligt de i förenämnda
förordning den 18 juni 1909 innefattade grunderna.

Sedan framställningen remitterats till riks försäkringsanstalten för av-
givande av utlåtande, företog anstalten ytterligare utredning angående
sambandet mellan sökandens militärtjänstgöring samt hans knäåkomma.
Därvid lät anstalten bland annat verkställa läkarundersökning av sökan-
den å Serafimerlasarettet i Stockholm. I anledning av denna undersök-
ning avgavs av legitimerade läkaren Gunnar Wiberg ett den 7 maj 1930
dagtecknat utlåtande av följande lydelse:

»En kort rekapitulation över patientens sjukhistoria ger vid handen
följande:

Under slutet av sin värnpliktstjänstgöring 1916—1917 råkade han i maj
1917 ut för en olyckshändelse, vilken ej synes ha medfört någon omedel-
bar skada. Några dagar senare intogs han emellertid å regementets sjuk-
stuga och vårdades under tiden 12—18 maj för en 'tendovaginit' (lokalisat-
ionen av denna ej angiven). Efter uttryckningen från exercisen sökte pa-
tienten den 24 maj läkare, vilken till augusti samma år (1917) vårdade
honom för värk i båda knäna, men då förbättring ej inträdde remittera-
des patienten till Norbergs lasarett, varest diagnosen tuberkulos i höger
knä sattes. Något annat prov än en vanlig klinisk undersökning före-
gick ej denna diagnos.

I maj 1918 inryckte patienten för fullgörande av ett repetitionsmöte
och hans knä var då ej fullt funktionsdugligt (vilket även styrktes med
läkarintyg). Han uppger nu att försämring otvivelaktigt inträdde under
det arbete han sattes att utföra, särskilt markerar han ett tillfälle, då
han transporterade tunga bördor i en trappa. Efter slutat möte intogs
han å Serafimerlasarettet för undersökning och diagnosen härstades var
då (1918) Arthritis rheumatica chronica gen. dx. Under november 1918
vistades han åter en kortare tid å Norbergs lasarett på grund av sin
åkomma.

1919 opererades han å Sala lasarett för vänstersidig njurtuberkulos
och till 1922 synes tillståndet i knät ha växlat så att han tidvis kunnat
sköta bankarbete, dock med avbrott för sjukhusvistelse bland annat å
Barkåkra sanatorium maj—oktober 1921 (därstades uppfattades åkom-
mans natur på samma sätt som å Norbergs lasarett). 1922 sökte han

utländska läkare för sitt knä och behandlades väsentligen hos doktorerna Rollier och Giangne ända till 1927, då tillståndet i knät var relativt drägligt. (Doktor Rollier's diagnos löd på inflammation i knäleden. Det av doktor Giangne avgivna intyget anger tuberkulos i knät.)

Sedan 1927 har tillståndet i knät varit ungefär oförändrat och han har skött sitt bankarbete utan avbrott. Tidtals har han haft värk i höger knä samt av och till gångömhet, mestadels på insidan av knät. Han tycker att högra benet har känts svagt. Någon temperatur har han däremot ej haft. Status den 5 april 1930: Muskulaturen å höger ben är betydligt slappare och mindre voluminös än motsvarande ställe å vänster ben. Även fotskelettet å höger fot förefaller något atrofiskt jämfört med vänster fot. Omkretsen av vänster lår är 47 cm., höger lår är samma höjd 41 cm. Motsvarande mått å vänster och höger vad äro 37 och 33 cm. Såväl den aktiva som passiva rörligheten i höger knä inskränker sig till en böjförmåga av cirka 5°. Patienten markerar ingen tryckömhet någonstans över ledspringan. Ledkapseln är överallt något förtjockad. Ingen utgjutning i leden. Sänkningsreaktionen 19 mm. Den 7 april 1930 gjordes provexcision av ledkapseln å höger knä varvid mikroskopiska undersökningen ej utvisade någon tuberkulos i det provexciderade (prof. Henschen). Röntgenutlåtande den 4 april 1930 (doktor Hagberg): Höger knäled: Broskdistansen i det närmaste upphävd. Ledytorna äro ojämma och taggiga. Ledkapseln är lätt förtjockad och något utspänd. Allmän kalkatrofi. Ingen pågående benprocess iakttagbar. Röntgenundersökningen har alltså visat en deformerande och destruerande arthrit i höger knäled. Bilden liknar den vid en utläkt tuberkulos.

Med ledning av den ovan gjorda sammanfattningen får man anse att det första traumat sannolikt ej haft någon betydelse för knäsjukdomens uppkomst och vidare utveckling. Däremot kan man anse det sannolikt att tillståndet i patientens högra knä försämrades under fullgörandet av repetitionsmötet 1918. Med största sannolikhet föreligger ej tuberkulos.»

Vidare avgåvos utlåtanden av riks försäkringsanstaltens biträdande läkare, professorn A. Troell, samt av anstaltens överläkare, professorn J. Åkerman. Professorn Åkermans utlåtande, dagtecknat den 31 maj 1930, var av följande lydelse:

»Trots förnyad inläggning på kliniken och verkställd undersökning är åkommans natur icke klargjord, men vare sig knäledsaffektionen beror på lokal tuberkulos, vilket förefaller sannolikast (njurtuberkulosen kliniskt och patolog. anatomiskt säkerställd), eller en annan orsak (reumatisk åkomma) till knäförändringen anses föreligga, synas mig de under militärtjänstgöringarna inträdda förändringarna så oväsentliga att militärtjänsten icke skäligen kan anses vållande. Ingen ändring.»

I utlåtande den 27 juni 1930 anförde *riks försäkringsanstalten* därefter, att anstalten vid förnyad prövning av ersättningsfrågan funnit, att sökandens militärtjänstgöring icke skäligen kunde antagas hava bidragit till uppkomsten eller utvecklingen av den knäsjukdom, varav han lede. Sökanden kunde sålunda icke anses i anledning av sjukdomen vara berättigad till ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde riksförsäkringsanstalten, att förevarande ansökan icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Skiljaktig mening uttalades av en av anstaltens ledamöter, byråchefen von Schulzenheim, vilken anförde följande:

»Visserligen kan väl den omständigheten att Brate konstaterats hava vid olika tillfällen 1919 lidit av tuberkulos i testis och njuren häntyda på, att även den knäåkomma, varom nu är fråga och som framträtt redan 1917, är att härleda från tuberkulos. Den senast föreliggande röntgenbilden har befunnits likna den vid en *utläkt* tuberkulos. Tuberkulos kan dock för närvarande ej påvisas, men har i allt fall konstaterats en deformerande och destruerande arthrit i höger knäled.

Vare sig emellertid denna åkomma bör tolkas såsom tuberkulös eller icke, anser jag det icke kunna förbises, att det olycksfall, för vilket Brate under militärtjänstgöring våren 1917 varit utsatt, kan hava väsentligen bidragit till utvecklingen av sagda åkomma. Under militärtjänstgöringen 1918 har i allt fall under i handlingarna angivna särskilda omständigheter den tidigare konstaterade åkomman i knäet på angivet sätt försämrats.

På grund av vad sålunda, såvitt kunnat utrönas, förekommit, anser jag för min del skäl föreligga för tillmötesgående på så sätt av Brates ifrågasvarande hos Kungl. Maj:t gjorda framställning, att han må få komma i åtnjutande från och med 1931 av en årlig livränta enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring jämte tilläggsbestämmelser efter en invaliditetsgrad, som må beräknas något lägre än till vad som motsvarar hans verkliga invaliditet i anledning av åkomman i fråga eller skäligen till 20 procent.»

Genom beslut den 1 augusti 1930 fann *Kungl. Maj:t* ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I anslutning till de nu väckta motionerna har till utskottet av motionärerna överlämnats, bland annat, ett av läkaren vid förberörda anstalt i Leysin, doktor A. Rollier utfärdat, den 22 december 1930 dagtecknat intyg av innehåll, att Brate under förut angivna tider behandlats vid anstalten för en tuberkulös knäledsinflammation.

Över de nu föreliggande motionerna har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som på utskottets anhållan i ärendet hört riksförsäkringsanstalten, arméförvaltningens civila departement och sjukvårdstyrelse samt medicinalstyrelsen.

Riksförsäkringsanstalten har såsom yttrande åberopat vad anstalten i sina förut återgivna utlåtanden den 16 december 1927 och den 7 juni 1930 uttalat i ämnet.

Avvikande mening har vid ärendets föredragning uttalats av byråchefen von Schulzenheim, vilken för sin del hänvisat till det av honom till riksförsäkringsanstaltens protokoll den 27 juni 1930 avgivna, likaledes i det föregående återgivna yttrandet.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava anfört följande:

Ärendet har tidigare inom riksförsäkringsanstalten varit föremål för en synnerligen ingående utredning, innefattande bland annat undersökning av Brate å sjukhus, senast år 1930 av riksförsäkringsanstaltens biträdande läkare Professor A. Troell, vilken tillika är sjukvårdsstyrelsens vetenskapliga råd beträffande sjukdomar av den kategori, till vilken Brates åkomma hör. Professor Troell har även redan tidigare, nämligen år 1918, haft tillfälle observera Brate å sjukhus. Riksförsäkringsanstalten har på grundval av sålunda verkställd utredning och efter hörande av jämväl dess överläkare, professor J. Åkerman, med vidhållande av tidigare intagen ståndpunkt i ärendet, avstyrkt beviljande av ersättning åt Brate under motivering, att anstalten icke funnit skäl föreligga för antagandet, att militärtjänsten bidragit till sjukdomens uppkomst eller utveckling.

Enär vederbörande militärmyndigheter redan under tiden för ärendets handläggning i riksförsäkringsanstalten så långt sig göra låtit varit hörda i detsamma, och ytterligare utredning från militärmyndigheters sida sålunda icke torde kunna åstadkommas, har från sjukvårdsstyrelsens sida någon utredning utöver den av riksförsäkringsanstalten verkställda, vilken synes synnerligen fullständig, icke varit möjlig i annan mån, än att samråd ägt rum mellan sjukvårdsstyrelsen och dess vetenskapliga råd, professor Troell, vilkens utlåtande i frågan på grundval av för sjukvårdsstyrelsen denna dag kända samtliga omständigheter i ärendet inhämtats. Professor Troell har därvid i avgivet yttrande såsom sin åsikt uttalat, att den ifrågavarande åkommans uppkomst och utveckling knappast med skäl kan ställas i samband med militärtjänsten. Civila departementet och sjukvårdsstyrelsen finna denna åsikt synnerligen väl grundad; det ligger emellertid i sakens natur, att det givetvis icke med fullständig säkerhet kan anses *uteslutet*, att olycksfallet under militärtjänsten i någon mån kan hava bidragit till sjukdomens utveckling.

Det i utlåtandet åberopade, av *professorn Troell* avgivna yttrandet, är av följande lydelse:

»Med hänsyn till vad senare framkommit (Rolliers intyg den 22 december 1930 etc.) torde tbc-diagnos få anses sannolik; åkommans uppkomst och utveckling kan alltså knappast med skäl ställas i samband med militärtjänsten.»

Medicinalstyrelsen har i frågan hört medlemmen av sitt vetenskapliga råd, *professorn G. Söderlund*, vilken anfört följande:

»Av handlingarna synes framgå såsom *säkert*, att Brate under värnplikstjänstgöring 1917 utsatts för ett tämligen allvarligt olycksfall. *Möjligen* har detta olycksfall helt eller i väsentlig mån framkallat Brates sjukdom i högra knät. Av handlingarna framgår vidare såsom åtminstone *så gott som säkert*, att knäledsåkomman försämrats under militärtjänstgöringen 1918, och *möjligen* — *kanske sannolikt* — på grund av påfrestningar på knät under denna tjänstgöring.

Jag kan under sådana förhållanden ej annat än ansluta mig till det av byråchefen von Schulzenheim enligt transumt av riksförsäkringsanstaltens protokoll den 27 juni 1930 gjorda uttalandet, som lyder sålunda:

— — — På grund av vad sålunda, såvitt kunnat utrönas, förekommit, anser jag för min del skäl föreligga för tillmötesgående på så sätt av Brates ifrågavarande hos Kungl. Maj:t gjorda framställning, att han må få komma i åtnjutande från och med 1931 av en årlig livränta enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring jämte tilläggsbestämmelser efter en invaliditetsgrad, som må beräknas något lägre än till vad som motsvarar hans verkliga invaliditet i anledning av åkomsten i fråga eller skäligen till 20 procent.»

För egen del har *medicinalstyrelsen* uttalat sig på följande sätt:

Som någon säker diagnos på den sjukdom, värnpliktige Brate genomgått, icke torde kunna ställas med ledning av de upplysningar, tillgängliga handlingar innehålla, är bedömandet av frågan, huruvida Brates sjukdom kan ställas i samband med den olyckshändelse eller den överansträngning, han varit utsatt för under militärtjänstgöring, väsentligt försvårat. Med denna reservation vill dock styrelsen som sin åsikt uttala, att det icke synes kunna uteslutas, att nämnda olycksfall varit av betydelse för uppkomsten av Brates sjukdom och att militärtjänsten genom den omnämnda överansträngningen haft ett ogynnsamt inflytande på sagda sjukdom.

Statskontorets utlåtande i ärendet är av följande innehåll:

Sedan riksdagen år 1929 behandlade frågan om olycksfallsersättning åt Brate, har förnyad utredning ägt rum rörande sambandet mellan Brates militärtjänstgöring och hans knäåkomma. Olika meningar synas emellertid råda om vad utredningen kan anses hava ådagalagt, i det att ej mindre riksförsäkringsanstalten funnit Brates militärtjänstgöring icke skäligen kunna antagas hava bidragit till uppkomsten eller utvecklingen av den knäsjukdom, varav han lider, än även arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse anslutit sig till en liknande uppfattning, medan däremot *medicinalstyrelsen* och medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd professorn G. Söderlund synes omfatta den av en reservant i riksförsäkringsanstalten uttalade mening, att det icke synes kunna anses uteslutet, att det olycksfall, för vilket Brate under militärtjänstgöringen varit utsatt, varit av betydelse för uppkomsten av Brates sjukdom och att militärtjänsten genom därunder inträffad överansträngning haft ett ogynnsamt inflytande på sjukdomen.

Medicinalstyrelsen har framhållit svårigheten att med ledning av de upplysningar, som handlingarna innehålla, bedöma frågan, huruvida Brates sjukdom kan ställas i samband med berörda olycksfall eller överansträngning under militärtjänstgöringen. För statskontoret ställer sig ett sådant bedömande än vanskeligare; men för sin del kan statskontoret icke finna annat än att övervägande skäl tala för det antagandet, att militärtjänsten om icke direkt föranlett uppkomsten av Brates sjukdom så dock haft ett ogynnsamt inflytande på densamma.

Enligt statskontorets mening saknas alltså icke fog för det i förevarande motioner framställda yrkandet om beviljande av olycksfallsersättning åt Brate, varvid såsom från vissa håll föreslagits ersättningen skäligen må beräknas efter en invaliditetsgrad av allenast 20 procent.

Enligt vad utskottet inhämtat, har Brate under åren 1928—1930 haft anställningar såsom banktjänsteman i Stockholm samt innehar för närvarande dylik anställning mot en avlöning av 275 kronor i månaden.

Utskottet.

Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, har riksförsäkringsanstalten, med ledning av för anstalten tillgänglig medicinsk utredning i ärendet, funnit Brates militärtjänstgöring icke skäligen kunna antagas hava bidragit till uppkomsten och utvecklingen av den sjukdom, varav han drabbats. Brate har på grund härav ansetts icke kunna i anledning av sjukdomen tillerkännas ersättning enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Av den ytterligare utredning, som på utskottets föranstaltande verkställdes, framgår emellertid, att delade meningar råda bland de medicinska sakkunniga beträffande den inverkan, som militärtjänstgöringen haft på Brates sjukdom. Från vissa håll har sålunda framhållits, att det icke kan anses uteslutet att det olycksfall, för vilket Brate under militärtjänstgöringen blivit utsatt, varit av betydelse för uppkomsten av hans sjukdom samt att militärtjänsten även haft ett ogynnsamt inflytande på sjukdomens utveckling. Med hänsyn till dessa förhållanden och då Brate för återvinnande eller förbättrande av sin hälsa fått vidkännas betydande utgifter, har utskottet funnit billighets-skäl tala för att något understöd från statens sida beviljas honom. Detta understöd, vilket syntes böra från och med den 1 januari 1931 utgå från allmänna indragningsstaten, har utskottet ansett böra bestämmas till det belopp, som vid en invaliditetsgrad av 20 procent skulle med tillämpning av 1909 års militärsättningsförordning hava utgått i årlig livränta eller 180 kronor. Då tilläggsförmån icke utgår å dylik livränta, torde föreskrift böra meddelas därom, att å det nu ifrågasatta understödet icke må åtnjutas dyrtidstillägg.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 126 och II: 281, må medgiva, att Stig Åke Olof Brate må från och med den 1 januari 1931 å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 180 kronor; dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

54:o.

*Ang.
pension åt
förra förråds-
biträdet H.
E. Olsson.*

I en inom andra kammaren under nr 2 väckt motion har herr *Andersson* i Stockholm hemställt, »att riksdagen måtte bevilja *Hilding Emanuel Olsson* en årlig pension med 900 kronor att med avräkning av det belopp han uppburit i avskedsersättning utgå från och med månaden näst efter den, då han slutade sin anställning».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Olsson är född den 9 februari 1886, samt att han — efter omkring två års fast anställning vid flottan, vilken anställning upphörde den 26 april 1907 — varit anställd vid flottans varv i Stockholm dels såsom förrådsbiträde under tiden 30 april 1907—31 december 1924, dels ock såsom städare under tiden 5 februari 1925—30 september 1928. Sistnämnda dag lämnade han efter uppsägning sin anställning på grund av driftens omläggning till följd av den nya försvarsorganisationens genomförande. Vid avgången erhöll han, enligt marinförvaltningens beslut den 23 augusti 1928, avskedsersättning jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen med ett belopp av 6,000 kronor.

Vid prövning av frågan om avskedsersättning åt Olsson förelåg bland annat ett av vederbörande tjänsteläkare den 14 augusti 1928 utfärdat intyg av innehåll, att Olsson vid en samma dag på grund av hans förestående avgång från varvet verkställd undersökning icke företett påvisbart sjukdomstecken eller lyte, som gjorde honom arbetsoduglig.

I motionen har nu gjorts gällande bland annat, att Olsson vore sjuk samt därför syntes sakna möjlighet att erhålla anställning, genom vilken han kunde skaffa sig försörjning, ävensom att han i anledning därav borde beredas årlig pension under villkor att återbetalning av avskedsersättningsbeloppet ägde rum. Till stöd för sin framställning har motionären åberopat, bland annat, ett till bankoutskottet ingivet, den 9 januari 1931 dagtecknat läkarintyg av innehåll att Olsson vid undersökning samma dag befunnits »lida av påvisbara sjukdomstecken, tydande på fallandesjuka (epilepsia) samt inskränkning i vänstra axelns och armens rörlighet på grund av operation för habituell luxation i vänstra axelleden (år 1914/1915)» ävensom att Olsson på grund därav vore mindre arbetsduglig för framtiden.

Av ett av motionären till utskottet i avskrift ingivet avskedspass framgår, att Olsson år 1907 entledigats från fast anställning vid flottan på grund av fallandesot.

Då den i ärendet förebragta utredningen syntes utskottet icke innefatta tillräckliga skäl för beviljande åt Olsson av pension i stället för avskedsersättning, har utskottet ansett sig böra avstyrka åtgärd i anledning av den föreliggande motionen.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion II:2 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

55:o.

Ang.
 årligt under-
 stöd åt förre
 arbetaren E.
 M. Sundkvist.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 81 har hemställt, »att riksdagen måtte från och med den 1 januari 1931 tillerkänna f. d. järnvägs- och fortifikationsarbetaren *Erik Magnus Sundkvist*, Svartbjörnsbyn, Över-Luleå, Norrbottens län, ett årligt understöd eller pension att utgå med så högt belopp som med hänsyn till Sundkvists anställningstid m. m. kan anses befogat.»

Beträffande motiveringen hänvisas till motionen.

Frågan om pension åt Sundkvist var, såsom i motionen erinrats, föremål för prövning av 1930 års riksdag i anledning av en av samme motionär då gjord framställning.

I sitt utlåtande i ärendet (nr 30, punkten 80) lämnade bankoutskottet beträffande den i ärendet föreliggande utredningen följande redogörelse:

Av handlingarna framginge, att Sundkvist, som vore född den 21 oktober 1854, varit anställd såsom arbetare vid fästningsbyggnaden i Boden under vissa perioder av åren 1902—1916, sammanlagt omkring 7 år 9 månader, samt såsom tillfällig banarbetare vid statens järnvägars 25:e bansektion under sammanlagt omkring 9 månader av år 1913. Enligt intyg, som icke närmare klarlade karaktären av arbetsanställningen, skulle Sundkvist vidare under åren 1891—1897 samt 1899—1901 hava arbetat vid järnvägsföretag i Norrland. Den uppgivna anställningstiden vid samtliga nu omförmälda arbeten omfattade sammanlagt omkring 18½ år. Efter den 8 april 1916 hade Sundkvist, såvitt av utredningen framginge, icke varit i statens tjänst.

Vederbörande kommunalnämnsordförande hade intygat, att Sundkvist, såvitt känt vore, ej ägde några tillgångar och att han av intygsgivaren ansåges medellös. Enligt läkarintyg vore Sundkvist på grund av vissa sjukdomar fullständigt oförmögen att genom arbete bidra till sitt uppehälle.

En av Sundkvist gjord framställning om pension hade under år 1925 varit föremål för prövning av järnvägsstyrelsen. Då varken de vid Sundkvists ansökan fogade handlingarna utvisat eller genom av styrelsen verkställd utredning kunnat utrönas, att Sundkvist under så lång tid, som erfordrades för erhållande av pension, innehaft anställning vid statens järnvägar eller liknande statens arbetsföretag, hade styrelsen emellertid funnit den gjorda framställningen icke kunna till någon styrelsens åtgärd föranleda.

För egen del anförde *bankoutskottet*, att det icke syntes vara vederbörligen styrkt, att Sundkvist under så lång tid, som borde fordras för pension, varit anställd i statens tjänst samt att den uppgivna anställningen låge så långt tillbaka i tiden som år 1916. Utskottet avstyrkte bifall till motionärens framställning, som även avslogs av riksdagen.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har förklarat sig finna det alltjämt icke vara behörigen styrkt, att Sundkvist varit anställd i statens tjänst under så lång tid, som erfordras för pension, varför styrelsen avstyrkt bifall till motionen.

Enligt vad som framgår av en vid järnvägsstyrelsens yttrande fogad, inom styrelsen upprättad promemoria har Sundkvists styrkta anställningstid vid statliga arbeten beräknats till 7 år 1 månad, fallande inom tiden 6 augusti 1902—8 april 1916. Härutöver har av Sundkvist åberopats en icke vederbörligen styrkt tjänstetid av 15 år 9 månader, varav 10 år under tid före år 1901 samt återstoden därefter, senast 1 månad under år 1917.

Statskontoret har anfört, att det syntes ämbetsverket, som om den i ärendet förebragta utredningen knappast kunde anses innefatta tillräcklig anledning att bevilja pension åt Sundkvist.

Då ej heller av den nu förebragta, förnyade utredningen i ärendet framgått, att Sundkvist varit anställd i statens tjänst under så lång tid, som bör fordras för pension, nödgas utskottet fortfarande avstyrka beviljande av dylik förmån åt honom, så mycket mera som Sundkvist, såvitt handlingarna utvisa, under de senaste fjorton åren icke arbetat för statens räkning.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion II: 81 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

56:o.

I en inom andra kammaren av herr *Selberg* väckt motion nr 182 har hemställts, att riksdagen måtte tillerkänna förmannen *Oskar Sundkvist* samt arbetarna *Oskar Vikström*, *Per Anton Vikström*, *Nils Johan Englund* och *Felix Eriksson* årligt understöd eller pension under deras återstående livstid till belopp, som riksdagen kan finna för gott att bestämma.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Ang.
pension åt en
förmän och
fyra arbetare
vid fästnings-
och kasern-
byggnads-
arbetena i
Boden.

Frågan om pension åt de i förevarande motion avsedda personerna har år 1930 varit föremål för prövning av Kungl. Maj:t.

Av då föreliggande handlingar i ärendet inhämtas, bland annat,

beträffande *Sundkvist*, att han, som är född den 28 oktober 1858, med vissa uppehåll varit anställd vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden från och med den 21 januari 1902 till och med den 26 september 1927; att han varit i statens tjänst i något över 17 år; att hans avlösningsförmåner under de senare åren av anställningstiden uppgått till i medeltal omkring 1,500 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att han enligt läkarintyg på grund av sjukdom är fullständigt oförmögen till arbete; samt att han icke äger annan förmögenhet än en bostadslägenhet, taxerad till 1,800 kronor;

beträffande *Oskar Vikström*, att han, som är född den 19 januari 1862, varit med vissa uppehåll anställd vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 12 juli 1901; att hans anställningstid i statens tjänst beräknades uppgå till något över 17 år; att hans avlöningsförmåner under de senare åren av anställningstiden utgjort i medeltal omkring 1,750 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att han enligt läkarintyg på grund av sjukdom har väsentligt nedsatt arbetsförmåga; samt att han icke äger annan förmögenhet än en bostadslägenhet, taxerad till 1,000 kronor;

beträffande *Englund*, att han, som är född den 21 december 1863, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten under tiden 6 augusti—10 november 1913, dels ock vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden med vissa uppehåll från och med den 2 september 1901 till och med den 30 november 1922 ävensom under tiden 1 juli—30 september 1927; att han varit anställd i statens tjänst i sammanlagt icke fullt 16 år; att hans avlöningsförmåner under de senare åren av anställningstiden uppgått till omkring 2,700 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att han enligt läkarintyg på grund av sjukdom är fullständigt oförmögen till det arbete, varav han haft sitt livsuppehälle; samt att han icke äger annan förmögenhet än en till 1,300 kronor taxerad bostadslägenhet, varå vilar en skuld av 600 kronor; ävensom

beträffande *Eriksson*, att han, som är född den 7 juli 1865, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten i omkring 5 $\frac{1}{2}$ år under åren 1891—1899, dels ock vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden från och med den 1 augusti 1905 till och med den 26 oktober 1928; att han varit anställd i statens tjänst i sammanlagt närmare 19 år; att hans avlöningsförmåner under de senare åren av anställningstiden uppgått till omkring 2,100 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att han enligt läkarintyg på grund av sjukdom har i mycket hög grad nedsatt arbetsförmåga; samt att han enligt senaste taxeringslängd varit taxerad för en inkomst av 1,880 kronor, därav inkomst av kapital 1,080 kronor.

Vidare inhämtas av handlingarna, att samtliga ifrågavarande personers arbete i statens tjänst blivit väl vitsordat.

Uti skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 29 juli 1929 gjorde *fortifikationsbefälhavaren i Boden* framställning om pension åt, bland andra, ifrågavarande förman och arbetare.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet hemställde *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 december 1929, bland annat, om utverkande av pensioner åt en var av Sundkvist och Eriksson med 768 kronor samt åt Oskar Vikström med 720 kronor.

I fråga om pension åt Englund anförde departementet, att departementet funnit tveksamt, huruvida pension borde tillerkännas Englund,

som sedan år 1922 under en tid av endast 3 månader utfört arbete i statens tjänst, och vilkens sammanlagda anställningstid i kronans tjänst icke uppginge till fullt 16 år. Då emellertid denna hans tjänstgöring varit väl vitsordad och ömmande omständigheter föreläge, hade departementet ansett sig, ehuru med tveksamhet, böra för Englund föreslå en viss årlig pension. Såsom i förevarande fall lämpligt pensionsbelopp hade departementet velat ifrågasätta 672 kronor.

I avgivet utlåtande i ärendet den 4 januari 1930 anförde *statskontoret*, att det syntes statskontoret synnerligen tveksamt, huruvida tillräckliga skäl kunde anses föreligga för beredande av pensioner åt Sundkvist, Oskar Vikström, Englund och Eriksson. Även med den för vederbörande gynnsamma tjänstårsberäkning, som av arméförvaltningens fortifikationsdepartement tillämpats, vore deras tjänstetid i statstjänst jämförelsevis kortvarig, varierande mellan 15 och 18 år. Endast i sällsynta fall, då alldeles särskilda omständigheter ansetts böra föranleda undantag, hade pensionering av grovarbetare ägt rum vid lägre antal tjänst-år än 20; och i regel hade, i överensstämmelse med vad som gällde enligt kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader m. m., även vid bedömande av pensionsfrågor som berodde av riksdagens särskilda beslut, uppställts fordran på en tjänstetid av 25 år. Skulle emellertid någon pension finnas böra beredas i nu ifrågavarande fall, syntes dock beloppet böra begränsas till allenast omkring 600 kronor.

Genom beslut den 21 mars 1930 fann *Kungl. Maj:t* arméförvaltningens fortifikationsdepartements framställning om pension åt ifrågavarande personer icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Såsom stöd för det i den nu föreliggande motionen gjorda yrkandet har motionären åberopat dels fortifikationsbefälhavarens i Boden ovan nämnda framställning i ämnet, dels ock vissa till bankoutskottet ingivna kompletterande handlingar.

Beträffande *Oskar Vikström* hava sålunda överlämnats två intyg, i vilka intygsgivarna — i uppgiven egenskap av förutvarande förmän vid de i intygen avsedda arbetena — vitsordat att Vikström varit anställd vid vissa statens järnvägars arbeten under maj—oktober månader av åren 1892 och 1893. Vidare har ingivits ett av fortifikationsbefälhavaren i Boden den 16 januari 1931 utfärdat intyg, enligt vilket Vikström fortfarande har anställning vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena därstädes.

I fråga om *Englund* har ingivits ett år 1927 dagtecknat intyg, vari intygsgivaren, som uppgivit sig hava varit arbetsledare vid i intyget avsett företag, anført att Englund varit anställd vid vissa statens järn-

vägars arbeten i omkring 5 1/2 år eller från våren 1886 i en följd till hösten 1891.

Utskottet. Av ett till bankoutskottet ingivet prästbetyg, dagtecknat den 24 januari 1931, inhämtas, att *Per Anton Vikström* avlidit den 8 januari 1931. Till följd härav påkallar ifrågavarande motion i denna del icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Vad angår övriga i motionen avsedda personer, synes av i ärendet numera föreliggande utredning framgå, att dessa personer — vilka alla uppnått hög ålder samt hava väsentligt nedsatt arbetsförmåga — kunna räkna en tjänstetid vid statliga arbeten av omkring 18 år eller däröver. Under sådana förhållanden har utskottet, om ock med någon tvekan, funnit sig böra tillstyrka, att någon pension från statens sida beviljas dem under deras återstående livstid. Pensionen har synts utskottet böra för envar av dem bestämmas till 420 kronor, att utgå å allmänna indragningsstaten. Pensionsförmånen torde få åtnjutas från och med ingången av år 1931, i fråga om *Oskar Vikström* dock tidigast från och med månaden näst efter den, vari han avgår från sin anställning.

Med åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:182, må medgiva, att envar av förmannen vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden *Oskar Sundkvist* samt arbetarna därstädes *Oskar Vikström*, *Nils Johan Englund* och *Felix Eriksson* må, *Sundkvist*, *Englund* och *Eriksson* från och med den 1 januari 1931 samt *Vikström* från och med månaden näst efter den, vari hans anställning upphör, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 420 kronor.

57:o.

Ang.
höjning av
vissa av riksdagen
tidigare beviljade pensioner.

I en inom andra kammaren av herr *Andersson* i Stockholm väckt motion nr 276 har hemställts,

»att riksdagen måtte besluta tilldela *Maria Kastman* en årlig pension av 792 kronor och att det sålunda förhöjda beloppet skall utgå från den dag hon tilldelats pension,

att riksdagen må höja *Anna Gillers* år 1930 beviljade pension med belopp som på grund av ovan berörda omständigheter finnes påkallat,

att riksdagen må höja den till *Leijon* beviljade pensionen, så att den kommer att överensstämma med av fabriksledningen gjorda utfästelser.»

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, till motionen.

Frågorna om pension åt de i motionen avsedda personerna behandlades vid 1930 års riksdag i anledning av framställningar av Kungl. Maj:t.

Beträffande Maria Kastman gjordes dylik framställning i proposition nr 57, punkten 4. Av utredningen i ärendet framgick huvudsakligen, att Kastman, som vore född den 15 juni 1885, hade varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg sedan den 3 mars 1902, vilken anställning hon vid tiden för framställningen fortfarande innehade; att hon sålunda tjänat kronan i omkring 28 år; att hennes avlöning vid fabriken under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 1,730 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att hennes arbetsförmåga på grund av struma vore och syntes komma att förbliva väsentligt nedsatt; samt att hon vore gift med instrumentmakaren Karl Edvard Kastman, född den 10 december 1886, vilken år 1928 varit för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad till ett belopp av 3,310 kronor.

Arméförvaltningens artilleridepartement, som funnit billigt, att arbeterskan Kastman på grund av sin långvariga tjänstetid vid ammunitionsfabriken tillerkändes pension, ansåg sig med hänsyn till hennes mans inkomst böra föreslå ett belopp av 500 kronor för år räknat.

Statskontoret anförde i utlåtande den 2 april 1929, att arbeterskan Kastman visserligen uppnått en levnadsålder av allenast 43 år, men enligt läkarintyg vore och förbleve hennes arbetsförmåga till följd av sjukdom väsentligen nedsatt. Vid sådant förhållande syntes hon icke länge kunna bibehållas vid sin arbetsanställning. Då hon med goda vitsord arbetat vid fabriken under lång tid, borde någon pension henne beredas. Mot vad arméförvaltningens artilleridepartement i sådant hänseende föreslagit ville statskontoret icke göra annan erinran än att den föreslagna pensionen borde jämkas till 504 kronor.

Departementschefen biträdde statskontorets förslag.

I utlåtande nr 30, punkten 30, tillstyrkte *bankoutskottet* bifall till Kungl. Maj:ts framställning. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I *motionen* har nu framhållits, att bestämmandet av pensionens storlek icke hade bort påverkas av uppgiften om mannen Kastmans arbetsinkomst utan att pensionen bort fastställas till belopp, motsvarande vad övriga arbeterskor med ungefär samma anställningstid plägat erhålla. Motionären har i sådant hänseende föreslagit ett belopp av 792 kronor.

Med avseende å Anna Giller gjordes framställning i proposition nr 74, punkten 8, avseende ett stort antal anställningshavare vid ammunitionsfabriken. Av utredningen framgick beträffande Giller, att hon, som vore född den 2 mars 1877, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 4 april 1911 och sålunda tjänat kronan i omkring 19 år, varav de senaste

15 åren såsom förestånderska för besiktningssavdelningen; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,660 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg. Beträffande samtliga de i punkten avsedda anställningshavarna upplystes, att de på grund av sjukdom eller hög ålder hade nedsatt arbetsförmåga.

Arméförvaltningens artilleridepartement föreslog för Giller ett pensionsbelopp av 792 kronor. *Statskontoret* hemställde om pensionens fastställande till 720 kronor, vilket förslag biträdades av *departementschefen*.

I utlåtande nr 30, punkten 41, anförde *bankoutskottet* beträffande Giller, att styresmannen för ammunitionsfabriken i en till utskottet överlämnad skrivelse upplyst, att Giller varit anställd vid fabriken, utöver vad av styresmannen tidigare meddelats och i propositionen angivits, under tiden 3 januari 1893—30 april 1901, varför hennes sammanlagda anställningstid uppginge till omkring 27 år. Med hänsyn till den sålunda angivna anställningstiden fann utskottet pensionsbeloppet för Giller böra bestämmas till 792 kronor. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

I *motionen* har nu gjorts gällande, att i de till riksdagen lämnade uppgifterna felaktigt uppgivits, att Giller endast under 15 år varit förestånderska, under det att verkliga förhållandet vore, att hon varit anställd vid fabriken 19 år som förestånderska, i anledning varav hon bort erhålla ett högre pensionsbelopp än 792 kronor.

Jämväl i fråga om förmannen vid ammunitionsfabriken F. G. Leijon gjordes framställning i propositionen nr 74, punkten 8. Av utredningen framgick, att Leijon, som vore född den 29 mars 1867, varit anställd vid fabriken sedan den 9 november 1905 och sålunda tjänat kronan i omkring 24 år samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 4,790 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg.

Arméförvaltningens artilleridepartement föreslog för Leijon ett pensionsbelopp av 1,116 kronor, medan *statskontoret* förordade pensionens bestämmande till 1,092 kronor. *Statskontorets* förslag biträdades av *departementschefen*.

På hemställan av *bankoutskottet* i utlåtandet nr 30, punkten 41, bestämde riksdagen pensionsbeloppet för Leijon i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag till 1,092 kronor.

I *motionen* göres gällande, att Leijon från fabriksledningens sida förespeglats ett pensionsbelopp av 1,596 kronor samt att det på grund härav vore motiverat, att frågan om pensionens storlek bleve föremål för ny prövning.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret. Statskontoret har i ärendet hört arméförvaltningens artilleridepartement, som inhämtat yttrande av styresmannen för ammunitionsfabriken.

Styresmannen för ammunitionsfabriken har beträffande Giller bekräftat, att hon tjänstgjort såsom förestånderska under en tid av 19 år.

I fråga om Leijon har styresmannen anfört, att vad motionären till stöd för ett högre pensionsbelopp för Leijon åberopat syntes vara utan betydelse för frågans avgörande. På grund av arbetsförhållanden hade Leijon måst uppsägas från sin tjänst. Med hänsyn till hans långa tjänstetid hade styresmannen föreslagit utverkande av pension åt honom, men styresmannen hade givetvis icke haft någon befogenhet att bestämma pensionens belopp. Någon anledning att utmäta pension åt Leijon efter andra grunder än åt övriga arbetare i förmans ställning hade icke förelegat.

Arméförvaltningens artilleridepartement har beträffande Kastman anfört, att vad i motionen uttalats icke syntes böra föranleda ändring i det fattade beslutet om pensionsbeloppet.

I fråga om Giller har departementet anfört, att då, enligt vad styresmannen uppgivit, hennes tjänstetid vid ammunitionsfabriken utgjort 27 år, därav 19 år såsom förestånderska, departementet ansåge att hennes pension borde sättas till 876 kronor för år, att utgå retroaktivt från hennes entledigande.

Vidkommande Leijon har artilleridepartementet med hänsyn till vad styresmannen i denna del yttrat funnit motionärens förslag ej böra föranleda ändring i det för Leijon fastställda pensionsbeloppet.

För egen del har *statskontoret* beträffande f. d. arbeterskan Kastman framhållit, att hon — oaktat hon vid avskedet endast uppnått en ålder av 43 år — erhållit pension av statsmedel, samt att någon omständighet, som varit för riksdagen okänd vid beviljande av denna pension, icke blivit anförd till stöd för det framställda förslaget om höjning av pensionen.

Med avseende å förestånderskan Giller hade Kungl. Maj:t grundat sitt förslag på att hon tjänat kronan omkring 19 år, varav de senaste 15 åren såsom förestånderska. Bankoutskottet, som inhämtat, att Gillers sammanlagda anställningstid uppgått till omkring 27 år, hade föreslagit pension till henne med 792 kronor och riksdagen hade beslutit i enlighet härmed. Vid fattandet av nämnda beslut hade det alltså varit riksdagen bekant, att Giller varit anställd i statens tjänst omkring 27 år, därav under en längre följd av år såsom förestånderska. Det syntes därför icke vara tillräcklig anledning att bereda Giller ytterligare pension.

Förmannen Leijon hade vid sitt avsked uppnått 63 levnadsår, och enligt det vid arméförvaltningens artilleridepartements utlåtande fogade yttrandet av styresmannen för ammunitionsfabriken hade Leijon på grund av arbetsförhållandena vid fabriken måst uppsägas från sin tjänst. Den omständigheten, att före avskedet pension till visst högre belopp för honom ifrågasatts, borde enligt statskontorets mening icke medföra en höjning av den pension, som ansetts skäligen böra tillerkännas honom.

Utskottet.

Då de av 1930 års riksdag beviljade pensionerna till förra arbeterskorna Kastman och Giller efter utskottets uppfattning blivit bestämda till belopp, vilka med hänsyn såväl till de i dessa fall föreliggande faktiska omständigheterna som ock till av riksdagen tidigare i liknande fall tillämpade grunder måste anses väl avvägda, saknar utskottet anledning att förorda någon ändring i storleken av de beviljade förmånerna till dessa anställningshavare. Vad särskilt angår Kastman må framhållas, att vid avpassandet av det för henne bestämda, i och för sig tämligen låga pensionsbeloppet enligt utskottets mening tagits skälig hänsyn till den omständigheten, att hon vid unga år lämnat sin anställning utan att, såvitt handlingarna utvisa, vara oförmögen till arbete. Utskottet delar alltså icke motionärens uppfattning, att pensionsbeloppets fastställande rönt avgörande inverkan av uppgiften om mannens ekonomiska förhållanden.

Vidkommande pensionen åt förre förmannen Leijon finner utskottet visserligen i likhet med statskontoret den omständigheten, att före avskedet pension till visst högre belopp för honom ifrågasatts, icke utgöra anledning till ändring i den av riksdagen fastställda pensionsförmånen. Då emellertid under punkten 51 i det föregående i ett där avsett liknande fall tillstyrkts ett pensionsbelopp av 1,152 kronor årligen, har utskottet ansett sig böra i anledning av den föreliggande motionen förorda, att pensionsbeloppet för Leijon höjes till samma belopp.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

I) att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 276, i vad den avser förhöjd pension åt förre förmannen vid ammunitionsfabriken Frans Gustaf Leijon, må medgiva, att Leijon må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära, i stället för honom av 1930 års riksdag beviljad pension av 1,092 kronor för år, en pension till belopp av 1,152 kronor årligen; samt

II) att omförmälda motion II: 276, i vad den avser förhöjd pension åt arbeterskorna vid ammunitionsfabriken Maria Kastman och Anna Giller, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

58:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 284 har herr *Bäcklund* hemställt, »att riksdagen må från och med den 1 januari 1931 bevilja förre förmannen vid ammunitionsfabriken i Karlsborg, *Anders Fredrik Eriksson* en årlig tilläggs pension av 500 kronor.»

Beträffande motiveringen till denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Ang.
tilläggs-
pension åt f.
förmannen
A. F. Eriks-
son.

Av tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att Eriksson, som är född den 4 augusti 1874, varit anställd såsom förman vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg från och med den 3 februari 1904 till och med den 30 maj 1930, vilken sistnämnda dag han på grund av driftsinskränkningar vid ammunitionsfabriken i anledning av 1925 års försvarsbeslut lämnat sin anställning därstädes; att han tjänat staten under en tid av omkring 26 år 4 månader; att hans avlöning vid avskedet uppgick till 3,528 kronor för år, exklusive dyrtidstillägg, motsvarande avlöning enligt 11 lönegraden 14 löneklassen (C-ort) enligt i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) intagen löneplan för e.o. tjänstemän; samt att han, på förslag av arbetsofficeren vid ifrågavarande fabriks avdelning å Karlsborg, genom beslut av statskontoret förklarats berättigad att från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägde rum, åtnjuta förtidspension till belopp av 1,000 kronor årligen enligt i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen angivna grunder (hänförlig till de befattningshavare, som finnas upptagna under grupp II i § 3 av ifrågavarande kungörelse).

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 juli 1930 gjorde *försvarsverkens arbetsledarförening* — under framhållande bland annat att, då Erikssons anställning varit fullt jämförbar med exempelvis mästares vid flottan, pensionen bort utgå som för sådan — framställning om att Eriksson måtte tillerkännas en förtidspension av 1,910 kronor för år.

I ett till arméförvaltningens artilleridepartement i anledning av förevarande framställning avgivet yttrande framhöll *arbetsofficeren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg* bland annat, att den förtidspension, som författningsenligt kunde tillerkännas Eriksson, syntes vara för liten i förhållande till av honom åtnjutna löneförmåner. Såsom skäligt belopp ifrågasatte arbetsofficeren 1,400 à 1,500 kronor årligen.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement anförde i avgivet utlåtande i ärendet den 5 augusti 1930 följande:

Den av försvarsverkens arbetsledarförening hävdade meningen, att Erikssons anställning vore fullt ut jämförbar med exempelvis mästares vid flottan, är icke hållbar, då mästare vid flottans varv, enligt vad som framgår av den vid nämnda kungörelse den 22 juni 1928 (nr 215) fogade tjänsteförteckning A, åtnjuter avlöning enligt 14 lönegraden av i kungörelsen intagen löneplan för e. o. tjänstemän. Erikssons anställning torde med hänsyn till den åtnjutna avlöningen snarare vara att närmast jämställa med arbetsförman av andra eller första klass vid flottans varv, vilka förmän åtnjuta avlöning enligt tionde, respektive tolfte lönegraden, och vilka i förekommande fall, enligt vad från statskontoret under hand inhämtats, lära hava tillerkänts förtidspension med belopp enligt grupp II a) i § 4 av kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10).

Med stöd av vad sålunda anförts få departementen avstyrka bifall till förevarande framställning.

Statskontoret, som jämväl anbefallts yttra sig i ärendet, anförde i utlåtande den 19 augusti 1930 följande:

I de till stöd för ifrågavarande beslut om förtidspension åt Eriksson prövade handlingarna har icke ifrågasatts annat än att Eriksson vore hänförlig till de befattningshavare, som finnas upptagna under grupp II i § 3 av kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen. Därest Eriksson icke velat åtnöjas med statskontorets berörda beslut, hade han bort däröver anföra besvär, och statskontoret föreställer sig, att Kungl. Maj:t icke i den ordning, frågan om ökade pensionsförmåner åt Eriksson nu blivit väckt, vill ingå i prövning av riktigheten av statskontorets beslut. På grund härav och då för övrigt i förevarande framställning icke anförts någon omständighet, som enligt statskontorets mening kan anses utgöra tillräcklig anledning att av riksdagen utverka högre förtidspension åt Eriksson, hemställer statskontoret, att ifrågavarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 20 september 1930 fann *Kungl. Maj:t* ovanberörda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Eriksson — som vid 55 års ålder entledigats från sin anställning vid ammunitionsfabriken på grund av driftsinskränkningar i anledning av den nya försvarsorganisationens genomförande — vid avgången författningsenligt tillerkänts förtidspension med ett belopp av 1,000 kronor årligen. Till nämnda belopp kommer enligt 1925 års föreskrifter angående ny pension s. k. pensionsförhöjning I, varigenom pensionsförmånen, fränsett dyrtidstillägg, uppbringas till ett belopp av 1,176 kronor årligen.

Då till stöd för en höjning av den författningsenliga förtidspensionen icke åberopats några skäl, som ej med samma berättigande skulle kunna anföras av ett stort antal anställningshavare i liknande ställning, har utskottet i överensstämmelse med den uppfattning, som arméförvaltningens vederbörande departement och statskontoret uttalat i ärendet, ansett sig böra avstyrka bifall till motionärens förslag.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 284 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

59:o.

*Ang
pension åt
f. arbetaren
vid ammunitionsfabrikens
avdelning å
Karlsborg F.
R. Wahlström.*

I en inom andra kammaren väckt motion nr 285 har herr *Bäcklund* hemställt, »att riksdagen må medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabriken å Karlsborg *Frans Rudolf Wahlström* må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att Wahlström, som är född den 29 november 1875, varit anställd dels vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg under tiden 1 oktober 1903—26 augusti 1904 samt 1 september 1906—16 december 1917 eller i omkring 12 år 4 månader, dels ock hos fastighetsförvaltningen å Karlsborg såsom grindvaktare under åren 1920—1927 eller i 8 år, varvid det — mot ett årligt arvode av 75 kronor — ålegat Wahlström att under fyra sommarmånader, då kreatur betat å kronans mark, hålla grinden vid Överbacken i Karlsborg stängd; att han enligt läkarbetyg lider av kronisk hjärtsjukdom och höggradig nervositet, varav hans arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt; att han på grund av sjukdom lämnade sin anställning vid ammunitionsfabriken och att, enligt vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i avgivet yttrande över en av Wahlström gjord framställning om understöd uttalat, det icke är uteslutet, att den under krigstiden utsträckta arbetstiden vid nämnda fabrik medverkat till Wahlströms sjukdomar; att vederbörande kommunalnämndsordförande intygat, att Wahlström icke äger fast egendom eller annan förmögenhet; samt att han saknar anhöriga i stånd att bidra till hans uppehälle.

Sedan Wahlström i en till arméförvaltningens artilleridepartement ingiven skrift den 25 april 1928 gjort framställning om erhållande av något understöd, hemställde nämnda departement och ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t, att pension måtte utverkas för sökanden.

I avgivet utlåtande i ärendet den 2 februari 1929 tillstyrkte statskontoret, att pension måtte beredas Wahlström med 600 kronor för år.

Genom beslut den 20 juni 1929 tilldelade Kungl. Maj:t Wahlström i anledning av den gjorda framställningen en gratifikation för en gång av 600 kronor.

Uti en vid 1930 års riksdag väckt motion (II: 114) hemställdes, att riksdagen måtte bevilja Wahlström viss årlig pension.

I utlåtande (nr 30, punkt 63) över ifrågavarande motion anförde *bankoutskottet* följande:

»Enligt utskottets mening är Wahlströms tjänstetid vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg alltför kort för att därå skulle — med hänsyn även till tillämpad praxis — kunna grundas någon rätt till pension. I ärendet har visserligen gjorts gällande, att Wahlström måst sluta sin anställning på grund av ohälsa, som han skulle hava ådragit sig till följd av den under krigsåren utsträckta arbetstiden vid ammunitionsfabriken. Härutinnan har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse allenast uttalat, att det icke vore uteslutet, att den utsträckta arbetstiden medverkat till Wahlströms sjukdomar. Den på denna punkt sålunda föreliggande utredningen, vilken varit tillgänglig vid Kungl. Maj:ts nyligen verkställda prövning av ärendet, har synts utskottet icke innebära tillräckligt stöd för förslag om sjukpension åt Wahlström. Av motionären hava till utskottet ingivits vissa intyg, som tydligare än vad

vid den föregående utredningen skett ådagalägga Wahlströms oförmåga till arbete på grund av sjukdom samt hans behov av understöd. Dessa handlingar beröra emellertid icke den enligt utskottets mening för ärendets bedömande viktigaste frågan, nämligen om sambandet mellan Wahlströms sjukdomar samt hans arbete vid ammunitionsfabriken. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig icke kunna på grundval av föreliggande utredning tillstyrka bifall till motionen i fråga. Därest emellertid en förnyad utredning i ärendet skulle giva ökat stöd för sannolikheten av att Wahlström ådragit sig sjukdom under arbetet i statens tjänst, skulle emellertid frågan uppenbarligen komma i ändrat läge.»

Riksdagen fann den ifrågavarande motionen icke till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 24 juli 1930, har Wahlström härefter ånyo anhållit att komma i åtnjutande av pension.

I över nämnda ansökning avgivet utlåtande den 18 augusti 1930 har *arméförvaltningens artilleridepartement* — sedan ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse, som delgivits ärendet, förklarat sig intet hava att tillägga utöver styrelsens tidigare gjorda, i bankoutskottets förenämnda utlåtande återgivna uttalande — anfört, att departementet icke ansåge sig under förhandenvarande omständigheter kunna tillstyrka bifall till förevarande framställning.

Medicinalstyrelsen, som jämväl anbefallts avgiva utlåtande i ärendet, har i yttrande den 27 oktober 1930, efter hörande av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, docenten O. Lindbom, anfört, att även om det icke kunde uteslutas att den förlängda tjänstgöringstiden kunde hava medverkat till uppkomsten av Wahlströms sjukdom, det dock av tillgängliga handlingar icke kunde anses nöjaktigt styrkt, att ett direkt orsakssammanhang förefunnits emellan Wahlströms arbete vid ammunitionsfabriken och hans sjukdom.

Genom beslut den 7 november 1930 har *Kungl. Maj:t* funnit Wahlströms ifrågavarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, har Wahlström haft anställning vid ammunitionsfabriken endast under en tid av något mer än 12 år. Emellertid har han på grund av sjukdom nödgats före uppnådd pensionsålder frånträda denna anställning. Ehuru ett direkt orsakssammanhang icke kunnat påvisas mellan Wahlströms arbete vid fabriken och den sjukdom, som föranlett avgången, synes dock sannolikheten av att — såsom i ärendet uppgivits — den under krigsåren starkt utsträckta arbetstiden vid ammunitionsfabriken medverkat till sjukdomens uppkomst och utveckling hava vunnit ökat stöd genom den utredning, som verkstälts efter det riksdagen år 1930 hade frågan till behandling. I detta avseende må framhållas, att läkaren vid ammunitionsfabriken i ett den

24 juli 1930 dagtecknat intyg uttalat bland annat, att Wahlströms sjukdomssymptom, vilka börjat år 1915 och föranlett viss minskning av arbetsförmågan från slutet av samma år samt höggradig nedsättning av arbetsförmågan från augusti 1917, med stor sannolikhet kunna anses förorsakade av den utsträckt arbetstiden under krigstiden. Vid nu angivna förhållanden har utskottet ansett sig kunna av billighetsskäl tillstyrka, att en mindre årlig pension beviljas Wahlström under hans återstående livstid. Pensionen har synts utskottet böra bestämmas till 420 kronor, att från och med den 1 januari 1931 utgå från allmänna indragningsstaten.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 285, må medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg Frans Rudolf Wahlström må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 420 kronor.

IV. Socialdepartementet.

60:o.

I en till riksdagen avlåten, den 13 februari 1931 dagtecknad proposition nr 82 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1, avseende socialdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. yrkesinspektörsassistenten i sjunde distriktet *Carl Fredrik Rommel* må från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,008 kronor för år.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Rommel, som är född den 29 juli 1865, den 30 december 1912 förordnades att från och med den 1 januari 1913 tills vidare vara yrkesinspektörsassistent samt den 21 december 1917 utnämndes till ordinarie yrkesinspektörsassistent från och med den 1 januari 1918; att han under tiden före den 1 januari 1913 på förordnande uppehöll yrkesinspektörsbefattning under sammanlagt 1 år 10 månader; att han under tiden från och med den 2 januari 1902 till och med den 31 december 1912, med undantag för juli månad 1902 samt förenämnda tid av 1 år 10 månader, tjänstgjorde såsom biträde å yrkesinspektörens i Göteborgs distrikt expedition; att statskontoret genom beslut den 19 juni 1930, vilket beslut efter besvär fastställdes av kammarrätten, förklarat honom

Ang.
tilläggs-
pension åt f. d.
yrkesinspek-
törsassisten-
ten C. F.
Rommel.

berättigad till avkortad pension till belopp av 3,192 kronor årligen; samt att vid bestämmandet av nämnda pensionsbelopp, som efter föreskriven avrundning motsvarar $\frac{19}{25}$ av det för Rommel gällande pensionsunderlaget, 4,200 kronor (lönegrad B 21), såsom tjänstår tillgodoräknats honom, förutom tiden från och med år 1913, allenast den tid av 1 år 10 månader, varunder han före år 1913 på förordnande uppehållit yrkesinspektörsbefattning.

Hos Kungl. Maj:t har Rommel anhållit att få komma i åtnjutande av tilläggspension på grund av tjänstgöring såsom biträde hos yrkesinspektör före tillträddandet av förordnande såsom yrkesinspektörsassistent.

I avgivet utlåtande har *socialstyrelsen* anfört, bland annat, att nämnda tjänstgöring måste anses i avseende å art och omfattning vara jämförbar med den yrkesinspektörsassistent enligt gällande instruktion för yrkesinspektionens befattningshavare åliggande expeditionstjänsten.

Statskontoret har funnit tilläggspension i förevarande fall böra beviljas till belopp, motsvarande skillnaden mellan den Rommel tillerkända avkortade pensionen, 3,192 kronor, och vad hel pension skulle hava utgjort, 4,200 kronor, eller alltså — såsom även *socialstyrelsen* föreslagit — 1,008 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till vad som upplysts angående arten av Rommels ifrågasvarande tjänstgöring har utskottet icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

61:o.

*Ang.
pension åt
landshövding-
en S. H.
Kvarnzelius.*

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 184, avseende socialdepartementet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att landshövdingen i Kopparbergs län *Svante Herman Kvarnzelius* må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd levnadsålder av 67 år avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 6,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har landshövdingen *Kvarnzelius* gjort framställning i syfte att i fråga om rätt till pension få tillgodoräkna sig tid, varunder han före tillträddandet av sin befattning såsom landshövding innehaft förordnande såsom statens förlikningsman för medling i arbetstvister.

Landshövding Kvarnzelius, som är född den 13 november 1864 och således den 13 november innevarande år uppnår stadgad pensionsålder, utnämndes till landshövding den 28 augusti 1922. Före sistnämnda tidpunkt hade han alltsedan den 1 januari 1907 oavbrutet innehåft förordnande såsom statens förlikningsman för medling i arbetstvister.

I anledning av en utav landshövding Kvarnzelius tidigare hos statskontoret gjord ansökning om pension har nämnda ämbetsverk genom beslut den 26 februari 1931 funnit Kvarnzelius — när han vid uppnående av pensionsåldern icke kunde räkna fulla tio år i statstjänst — icke äga rätt till pension enligt civila pensionslagen. I skrivelse härom anförde *statskontoret* huvudsakligen följande:

Det skulle visserligen kunna förefalla, som om förlikningsmansförordnande vore att hänföra till anställning, jämförlik med befattning i statstjänst, och att alltså, enligt 3 § e) i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, tiden för sådant förordnande skulle kunna räknas såsom tjänstår för pension. Med hänsyn till vad som rörande förlikningsmännens ställning anförts i Kungl. Maj:ts framställning till 1906 års riksdag om anslag för medling i arbetstvister (prop. nr 85) måste dock enligt statskontorets mening förlikningsmansförordnandet anses innefatta ett uppdrag, visserligen i statens tjänst men ej av beskaffenhet att konstituera befattning i statstjänst i den bemärkelse, som i nämnda lag enligt dess grunder avsåges. Statskontoret ansåge sig därför icke kunna räkna Kvarnzelius tillgodo denna tid såsom tjänstår för pension.

Över nu föreliggande, av landshövding Kvarnzelius hos Kungl. Maj:t gjorda framställning har statskontoret den 5 mars 1931 avgivit infordrat utlåtande och därvid anfört följande:

Att, såsom sökanden begärde, utverka riksdagens medgivande därtill, att tiden, under vilken han innehåft förordnande såsom förlikningsman, finge tillgodoräknas honom såsom tjänstår för pension, kunde statskontoret för sin del icke förorda med hänsyn till de svåröverskådliga konsekvenser, som ett sådant medgivande skulle kunna medföra. Däremot ville statskontoret med hänsyn till sökandens omfattande verksamhet för statens räkning föreslå, att pension från allmänna indragningsstaten till skäligt belopp bereddades sökanden, när han inom kort lämnade landshövdingtjänsten.

Jämte framhållande att sökanden, vid bifall till ansökningen, skulle för 24 tjänstår erhålla en avkortad pension, motsvarande $\frac{24}{35}$ av det för honom gällande pensionsunderlaget av 9,996 kronor eller alltså 6,864 kronor, ville statskontoret för sin del såsom lämpligt och skäligt belopp i detta fall förorda 6,000 kronor.

Föredragande *departementschefen* har, under framhållande av det värdefulla och gagnarika arbete, som landshövding Kvarnzelius under en lång följd av år nedlagt på olika områden i det allmännas tjänst, funnit det vara naturligt, att Kvarnzelius, vilken innehar med pensionsrätt förenad befattning, kommer i åtnjutande av pension, ehuru antalet tjänstår i

hans egenskap av landshövding ej uppgår till vad som enligt civila pensionslagen erfordras för att pensionsrätt skall inträda. I fråga om pensionsbeloppet har departementschefen biträtt statskontorets förslag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

*Motioner
I: 244 och
II: 410.*

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två i anledning av förevarande proposition väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 244 av herr *Ernfors* jämte två av kammarens övriga ledamöter samt inom andra kammaren nr 410 av herr *Pettersson* i Hällbacken jämte två av kammarens övriga ledamöter, i vilka motioner hemställts, »att riksdagen vid bifall i övrigt till vad som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 184 måtte bestämma den årliga pensionen till landshövding *Kvarnzelius* till ett belopp av 7,000 kronor».

I motionerna har anförts, att i betraktande av vad departementschefen framhållit om det värdefulla och gagnarika arbete, som *Kvarnzelius* under en lång följd av år nedlagt på olika områden i det allmännas tjänst — ett uttalande som motionärerna ville livligt understryka — det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet förefölle vara för lågt.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen nr 244 i första kammaren.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det vara naturligt, att landshövdingen *Kvarnzelius* tillerkännes pension, ehuru antalet tjänstår i hans egenskap av landshövding icke uppgår till fullt 10 år. I fråga om pensionens storlek har utskottet, i anslutning till motionärernas uppfattning, ansett det värdefulla och gagnarika arbete, som *Kvarnzelius* under en lång följd av år utfört i det allmännas tjänst, motivera någon höjning av det utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Vad motionärerna i sådant hänseende föreslagit har ej givit utskottet anledning till annan erinran än att beloppet syntes böra jämkas till närmaste i helt krontal med tolv jämnt delbara tal och alltså bestämmas till 6,996 kronor.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt omförmälda motioner I: 244 och II: 410, må medgiva, att landshövdingen i *Kopparbergs län* *Svante Herman Kvarnzelius* må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd levnadsålder av 67 år avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 6,996 kronor.

V. Kommunikationsdepartementet.

62:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 21, avseende kommunikationsdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetsförmannen vid Väddö kanal *Carl Erik Wallerström* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats från sin tjänst, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten upp bära en årlig pension av 552 kronor.

Ang.
pension åt
förre
arbetsför-
mannen *C. E.
Wallerström.*

Av handlingarna i ärendet framgår, att Wallerström, som är född den 25 juni 1861, enligt egen, av färjvakten vid Väddö kanal jämte annan person styrkt uppgift varit anställd vid arbeten vid nämnda kanal sedan år 1898, varav de senaste 18 åren såsom arbetsförman; att han enligt av nuvarande kanalinspektoren lämnad uppgift från och med år 1904 intill den 31 mars 1930 haft fast anställning vid kanalens underhållsarbeten; att hans löneförmåner under de senaste åtta åren uppgått till i medeltal 1,100 kronor per år; att han vid sin anställning såsom byggmästare, kanalreparatör och förman i arbetet ådagalagt nit, skicklighet och plikt-trohet; samt att han, som nu är medellös, på grund av hjärtsvaghet är för framtiden oförmögen till arbete.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

63:o.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 153 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 7, avseende kommunikationsdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att förre maskinisten vid statens järnvägsbyggnader *Carl Gustaf Gustafsson* må från och med dagen näst efter den, då han lämnat sin anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten upp bära en årlig pension av 996 kronor.

Ang.
pension åt
förre maski-
nisten *C. G.
Gustafsson.*

Av utredningen i ärendet framgår, att Gustafsson, som är född den 19 januari 1859, varit anställd vid statens järnvägsbyggnader sedan den 7 maj 1910 eller nära 20 år och där tjänstgjort som maskinist å gräv-maskin; att han avgått från sin anställning den 1 december 1930, enär han på grund av sin höga ålder, åderförkalkning och hjärtfel fått sin arbetsförmåga avsevärt nedsatt; samt att han icke äger uppbära pension från den år 1918 inrättade pensionskassan för extra ordinarie personal, verkstads- och förrådsarbetare vid statens järnvägar samt fast anställd personal vid statens järnvägsbyggnader, då han icke varit fast anställd maskinist vid statens järnvägsbyggnader.

Järnvägsstyrelsen har i ärendet anfört, bland annat, följande:

Beträffande storleken av pensionen funne styrelsen det rimligt att, då Gustafsson under sin tjänstetid icke erlagt några pensionsavgifter, pensionen bestämdes till det belopp, som enligt förenämnda pensionskassas reglemente motsvarade den del av pension för fast anställd maskinist, som benämndes statspension. Om Gustafsson varit fast anställd maskinist vid statens järnvägsbyggnader, hade pensionsunderlaget för honom tillkommande pension uppgått till 2,160 kronor, därav 1,440 kronor i statspension. Av pensionsunderlaget för statspension skulle Gustafsson, som varit i tjänst i 20 år, uppbära 50 procent eller 720 kronor. Enligt kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 360) och den 18 juni 1925 (nr 280) tillkomme å detta pensionsbelopp pensionstillägg och pensionsförhöjning å respektive 180 och 167 kronor, varigenom pensionen med vederbörlig avrundning skulle komma att uppgå till 1,056 kronor, till vilket belopp styrelsen hemställde att pensionen för Gustafsson måtte bestämmas.

Statskontoret, som avgivit utlåtande i ärendet, har därvid anfört, bland annat, att statskontoret — som inhämtat, att Gustafssons avlöning såsom maskinist å grävmaskin utgjort i medeltal under de senare åren omkring 3,400 kronor — visserligen funne det föreslagna beloppet, 1,056 kronor, ganska högt i betraktande av Gustafssons jämförelsevis korta tjänstetid men att ämbetsverket dock ej ville göra någon erinran i detta hänseende.

Föredragande *departementschefen* har funnit det av järnvägsstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet något högt med hänsyn därtill, att Gustafsson i lönehänseende icke varit fullt jämställd med fast anställd maskinist, och i jämförelse med vad riksdagen plägar bevilja likställda anställningshavare vid försvarsväsendet. Departementschefen har förordat, att pensionen bestämmas till 996 kronor.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som funnit det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet väl avvägt, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

64:o.

I en inom första kammaren av herr *Leander* väckt motion nr 16 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta lämna förre sjökaptenen *Adolf Magnus von Essen* under hans återstående livstid ett årligt understöd av 1,200 kronor, att från allmänna indragningsstaten utgå från ingången av innevarande år».

Ang.
årligt under-
stöd åt förre
sjökaptenen
A. M. von
Essen.

Till stöd för förslaget har i motionen anförts bland annat följande:

»von Essen, som är född den 30 augusti 1852 och sålunda i år blir 79 år gammal, var i omkring 16 års tid befälhavare å ångfartyg, vilka ombesörjde posttrafik mellan Sverige och Tyskland. Enär fartygen i fråga tillhörde enskilda rederier, har denna hans anställning, som han dessutom lämnade vid 45 års ålder, icke ansetts vara av beskaffenhet att i och för sig föranleda pension eller understöd åt honom vare sig av post-medel eller allmänna medel. Generalpoststyrelsen, vilken, som av ovan nämnda motion vid 1929 års riksdag framgick, den 17 augusti 1928 överlämnade en ansökning av von Essen till Kungl. Maj:t, framhöll i sin skrivelse detta, men anförde även att von Essen nedlagt ett uppoffrande, energiskt och målmedvetet arbete för förbättrandet av Sveriges förbindelser med utlandet, och att han verksamt deltagit i strävandena för tillkomsten av kommunikationsleden Trälleborg—Sassnitz. Det syntes därför, enligt Generalpoststyrelsens uppiattning, vara skäligt att, då han nu vid hög ålder befunno sig i knappa omständigheter, något understöd av allmänna medel bereddes honom. Den kommunikationsled, för vars tillkomst von Essen verkat, kunde icke sägas enbart eller ens huvudsakligen tjäna ett postalt intresse, utan torde hava sin största betydelse ur allmän kommunikations- eller kommersiell synpunkt. På grund härav syntes ett eventuellt understöd åt von Essen icke lämpligen böra utgå av post-medel. Generalpoststyrelsen hade på grund av det anförda funnit sig böra överlämna von Essens ansökning, jämte tillhörande bilagor, till Kungl. Maj:t, för den åtgärd Kungl. Maj:t kunde finna ärendet böra föranleda, samt under förmälan, att Generalpoststyrelsen för sin del intef hade att erinra emot, att understöd till skäligt belopp tilldelades von Essen.

Statskontoret anförde även, i av Kungl. Maj:t infordrat underdånigt utlåtande av den 10 september 1928, att von Essens ifrågavarande tjänstgöring icke inneburit någon anställning i statens tjänst och givetvis icke kunde giva anledning till utverkande av något understöd av statsmedel. Emellertid syntes von Essen i sammanhang med sin berörda verksamhet hava blivt i tillfälle att göra det allmänna stora tjänster vid ordnandet av den direkta trafiken mellan Sverige och Tyskland, och det vore med hänsyn därtill som det nu, då von Essen vid framskriden ålder befunno sig i nödställd belägenhet, ifrågasattes att genom understöd av statsmedel bereda honom en lättnad i bekymren och därigenom från det allmännas sida visa erkänsla för hans berörda förtjänster. Med framhållande, att föreliggande spørsmål helt och hållet undandroge sig bedömande efter vanligen tillämpade grunder för pensionering av statsmedel, ville Statskontoret vidare anförda, att ämbetsverket med hänsyn till i detta fall föreliggande särskilda omständigheter icke ville motsätta sig, att genom fram-

ställning till riksdagen ett årligt understöd å förslagsvis 1,200 kronor utverkades, att utgå från allmänna indragningsstaten.

von Essen har sedermera — sedan hans framställning till Kungl. Maj:t icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd — gjort en förnyad hemställan till Generalpoststyrelsen i skrivelse av den 22 juli 1930. Generalpoststyrelsen, som funnit sig icke för sin del kunna vidtaga någon åtgärd med anledning av von Essens framställning, har likväl till svar å densamma av den 29 augusti 1930 förklarat sig, därest styrelsen bleve anmodad att avgiva förnyat yttrande i saken, komma att intaga samma välvilliga ställning till frågan som tidigare.»

Beträffande motiveringen i övrigt hänvisas till motionen.

Utskottet.

Såsom i motionen omnämmts, har frågan om pension åt von Essen i anledning av en motionsvis gjord framställning varit föremål för behandling av 1929 års riksdag. I sitt då avgivna utlåtande i ärendet (nr 24, punkten 81) anförde bankoutskottet, att utskottet vid den prövning, utskottet med ledning av tillgängliga handlingar ägnat frågan, icke funnit tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel åt von Essen, som icke varit i statens tjänst anställd.

Vid nu verkställd förnyad prövning av ärendet har utskottet icke funnit anledning frångå sin sålunda år 1929 uttalade uppfattning.

Utskottet avstyrker alltså bifall till motionärens förslag och hemställer,

att förevarande motion I: 16 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

65:o.

*Ang.
pension åt
timmerman-
nen K. A.
Andersson.*

I en inom andra kammaren av herrar *Olsson* i Mellerud och *Hansson* i Trollhättan väckt motion nr 174 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att bevilja timmermannen *Karl August Andersson*, Jorund nr 5, Trollhättan, pension till det belopp, som kan anses skäligt.»

Beträffande motiveringen för förslaget tillåter sig utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingar i ärendet framgår, att *Andersson*, som är född den 17 oktober 1860 och alltså 70 år gammal, varit anställd vid vattenfallsstyrelsens byggnadsarbeten i Trollhättan (Trollhätte kanal- och vattenverk samt Trollhätte kraftverksbyggnader) från och med den 13 april 1908 med vissa kortare avbrott till och med den 18 september 1928, då han avgått från anställningen på grund av arbetenas upphörande, ävensom att sammanlagda anställningstiden uppgått till 19 år 1 månad.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsen har anfört följande:

Då Andersson under hela den uppgivna anställningstiden i statens tjänst varit anställd vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, är Kungl. Maj:ts kungörelse den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning (nr 859) närmast tillämplig i förevarande fall. Enligt bestämmelserna i denna kungörelse kan arbetare, som under minst 25 år varit anställd vid vissa statens arbetsföretag och som uppnått en levnadsålder av minst 55 år, tilldelas pension.

Andersson, som är född den 17 oktober 1860, har således uppnått en ålder av 70 år. Vidare är det vederbörligen styrkt, att han under något mera än 19 år vid statens vattenfallsverk innehaft sådan anställning, som berättigar till pension jämlikt ovannämnda kungörelse. I den för erhållande av pension enligt samma kungörelse stipulerade minimitjänstetiden fattas det för Andersson närmare 6 år, under det att han uppfyller åldersvillkoret. Det torde vara uppenbart, att Andersson på grund av sin höga ålder knappast torde kunna vidare erhålla inkomstbringande sysselsättning i någon nämnvärd omfattning. Vid statens vattenfallsverk kan han åtminstone icke vidare användas.

Under erinran att riksdagen i flera fall beviljat understöd under liknande omständigheter, som nu föreligga, får vattenfallsstyrelsen tillstyrka, att Andersson beviljas pension under sin återstående livstid. Med hänsyn till vad tidigare i liknande fall tillämpats synes pensionen böra utgå från och med den 1 januari 1931 med 768 kronor per år från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har anslutit sig till vad vattenfallsstyrelsen anfört.

I likhet med de hörda myndigheterna finner utskottet billigt, att Andersson tillerkännes pension av statsmedel i anledning av sin anställning i vattenfallsverkets tjänst. Mot det från de hörda myndigheternas sida ifrågasatta beloppet av 768 kronor har utskottet ansett sig icke böra framställa erinran. Pensionen lär böra utgå från och med ingången av år 1931 samt anvisas å allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 174, må medgiva, att f. d. timmermannen vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning Karl August Andersson må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 768 kronor.

VI. Finansdepartementet.

66:o.

Ang.
pen-sion
åt e. o. kansli-
biträdet Alma
Augusta Char-
lotta Byström.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 22 föreslagit riksdagen medgiva, att extra ordinarie kanslibiträdet i statskontoret *Alma Augusta Charlotta Byström*, född Lindahl, må från och med dagen efter den, då avgång från befattningen efter den 16 juni 1931 kommer att äga rum, under återstående livstiden från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

Fru Byström är 66 år gammal. Statskontoret har för avsikt att entlediga henne med utgången av juni månad 1931. Hon kan då räkna 21 tjänstår i statens tjänst. Hon blev den 16 juni 1910 anställd såsom extra biträde å stampelexpeditionen i statskontoret samt överflyttades med 1914 års ingång till räntekammaren, där hon vid den nya löneregleringens genomförande förordnades att vara extra ordinarie kanslibiträde. Såsom sådan är hon hänförd till 6:e lönegraden i nu gällande löneplan för icke ordinarie befattningshavare. Tjänstledighet har av henne åtnjutits för sjukdom under 1 år 2 månader 25 dagar, därav 2 månader till följd av olycksfall i tjänsten. Hon är gift men är för uppehållet uteslutande hänvisad till inkomsten av eget arbete.

I likhet med statskontoret, som gjort framställning om pension åt Byström, har *departementschefen* ansett, att hon bör komma i åtnjutande av pension av statsmedel, då hon på grund av ohälsa nödgas lämna sin anställning. Pensionens belopp har synts *departementschefen* böra — såsom exempelvis skett i ett av statskontoret åberopat fall, nämligen i fråga om pension åt extra ordinarie kanslibiträdet hos statskontoret Anna Scherdin — bestämmas i anslutning till de grunder, som kommit till uttryck i det av särskilda sakkunniga den 29 mars 1927 avgivna förslaget till ny civil pensionslag m. m., varvid *departementschefen* ansett pensionen med hänsyn till att fru Byström icke haft att erlägga avgifter för sin pensionering böra minskas med omkring en tiondel. I enlighet härmed har *departementschefen* ansett pensionsbeloppet böra fastställas till 996 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

67:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 52 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att expeditionschefen i finansdepartementet friherre *Karl Skogman* må från och med dagen näst efter den, då efter avsked från kanslirådsbefattningen förordnandet för honom å expeditionschefsämbetet upphör, under sin återstående livstid åtnjuta, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 564 kronor årligen.

Ang.
tilläggs-
pension åt expe-
ditionschefen
friherre
K. Skogman.

Friherre Skogman, som är född den 11 juni 1864, antogs till extra ordinarie tjänsteman i kommerskollegium den 10 juli 1894, till extra ordinarie notarie i Svea hovrätt den 1 oktober 1894 och till amanuens i finansdepartementet den 7 augusti 1899. Sedan han den 8 februari 1907 utnämnts till kanslisekreterare i sagda departement, erhöll friherre Skogman den 25 september 1914 fullmakt såsom kansliråd och byråchef därstädes, vilken fullmakt, i samband med handelsdepartementets inrättande, från och med den 1 juli 1920 överflyttades till sistnämnda departement.

Den 7 december 1917 förordnades friherre Skogman att från och med den 1 januari 1918 vara expeditionschef i finansdepartementet, vilket förordnande fortfarande gäller. Dessförinnan hade han under åren 1914—1917 innehåft förordnanden å expeditionschefstjänsten i finansdepartementet sammanlagt 2 år 2 månader 22 dagar.

Från mitten av maj 1896 till utgången av juni 1899 var friherre Skogman enligt avlämnad tjänsteförteckning icke sysselsatt med arbete för statens räkning.

I ärendet har *statskontoret* anfört i huvudsak följande:

Av de lämnade uppgifterna rörande friherre Skogmans tjänstgöring i statstjänst syntes framgå, att han vid uppnåendet den 11 juni 1931 av pensionsåldern komme att innehava 33 för pension beräkneliga tjänstår, till följd varav och då pensionsunderlaget för honom utgjorde 6,996 kronor pensionen syntes böra bestämmas till $\frac{33}{35}$ av nämnda belopp eller alltså till 6,600 kronor.

Med hänsyn till den långa tid, varunder friherre Skogman bestritt expeditionschefsämbete, och med stöd av 1925 års riksdags beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, punkt 1, om beviljande under liknande förhållanden av en tilläggs pension åt expeditionschefen i kommunikationsdepartementet W. F. Schalén, ansåge statskontoret riktigt, att en liknande tilläggsförmån utverkades i detta fall.

Tilläggs pensionen för Schalén utgjorde 600 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ av skillnaden mellan kansliråds pensionsunderlag, 6,996 kronor, och pensionsunderlaget, 7,896 kronor, för överdirektör av högre grad, med vilken expeditionschef vore i avseende å avlöning jämställd. Med tillämpning av samma beräkning och med iakttagande av att friherre Skogman bleve berättigad

till allenast avkortad pension, motsvarande $\frac{33}{35}$ av pensionsunderlaget, syntes tilläggs pensionen i detta fall böra utgöra 564 kronor för att tillsammans med den författningsenligt utgående pensionen, 6,600 kronor, (= 7,164 kronor) motsvara $\frac{33}{35}$ av den sammanlagda pension av 7,596 kronor, som tilldelats Schalén.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet skäligt, att friherre Skogman med hänsyn till den långa tid, under vilken han bestritt expeditionschefsämbete, tillerkännes en tilläggs pension utöver den pension, som tillkommer honom såsom kansliråd. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit har utskottet — under framhållande att 1925 års riksdag tillerkänt expeditionschefen i kommunikationsdepartementet W. F. Schalén tilläggs pension enligt samma grunder — icke funnit anledning till invändning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra att — på sätt vid behandling av frågan om tilläggs pension åt expeditionschefen Schalén anfördes — spörsmålet om expeditionschefsbefattningarnas tillsättande med fullmakt varit föremål för övervägande såväl i sammanhang med statsdepartementens omorganisation år 1917 som ock vid den senaste löneregleringen för departementen år 1921 samt att 1921 års riksdag därvid uttalat den mening, att övervägande skäl kunde anföras för beredande av fullmakt åt ifrågavarande befattningshavare men att, då riksdagen så sent som år 1917 fattat beslut i denna sak, en något längre tids erfarenhet syntes böra avvaktas, innan ändring vidtoges härutinnan.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

68:o.

*Ang.
pension åt
verkmästaren
vid mynt- och
justerings-
verket N.
Hemborg.*

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 153 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 8 föreslagit riksdagen medgiva, att verkmästaren vid mynt- och justeringsverket *Nils Hemborg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller entledigande från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,544 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Hemborg, som är född den 14 juli 1851, antogs i mynt- och justeringsverkets tjänst den 26 januari 1876, där han tjänstgjorde som myntarbetare till den 19 maj 1879; att han, som ånyo anställdes vid verket den 7 december 1889, tjänstgjort såsom förman från hösten 1907 till den 22 september 1925, då han befordrades till verkmästare; att han sålunda kan räkna en tjänstetid i statens tjänst av något mer än 44 år; att han under sin tjänstgöring vid ver-

ket städse med största nit och plikttrohet samt med framstående skicklighet fullgjort sina åligganden; att han nu på grund av sin höga ålder uttalat önskan att få avgå från sin befattning; samt att hans avlöningsförmåner under de senaste åren utgjort kontant lön å 4,200 kronor samt fri bostad och bränsle, vartill kommit stadgat dyrtidstillägg.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Ehuru utskottet icke kunnat undgå att finna ur principiell synpunkt anmärkningsvärt, att Hemborg vid så hög ålder som 74 år befordrats till verkmästare, har utskottet ej velat motsätta sig, att han i denna egenskap erhåller pension med belopp, som kan anses skäligt. Det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet motsvarar den pensionsförmån, som — inberäknat av riksdagen efter prövning i varje särskilt fall beviljad pensionsförbättring — tillkommer verkmästare vid flottan med delaktighet i flottans pensionskassa. Då dylik verkmästare emellertid, i olikhet med vad fallet varit beträffande Hemborg, har att erlægga avgifter för egen pensionering, synes det föreslagna pensionsbeloppet för Hemborg böra underkastas någon reduktion, förslagsvis till 2,244 kronor årligen.

Utskottet.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att verkmästaren vid mynt- och justeringsverket Nils Hemborg må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller entledigande från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,244 kronor årligen.

VII. Ecklesiastikdepartementet.

69:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50, vilken beträffande ecklesiastikdepartementet innefattar förslag i två med nummer 23 och 24 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 23 föreslagit riksdagen medgiva, att förste vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Linköping *Carl Johan Claeson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,584 kronor.

*Ang.
pension åt
förste vakt-
mästaren
C. J. Claeson.*

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Claeson, som är född den 6 december 1855 och alltså uppnått en ålder av 75 år, varit an-

ställd vid högre allmänna läroverket i Linköping sedan vårterminen 1881 eller omkring 50 år och därvid bestritt sin befattning på ett över allt beröm stående sätt. Hans löneförmåner hava under de senaste åren varit 2,100 kronor för år jämte dyrtidstillägg därå efter samma grunder, som gälla för de allmänna läroverkens lärare, samt ett personligt lönetillägg å 500 kronor för år utan dyrtidstillägg. Dessutom har han åtnjutit förmånen av fri bostad med vedbrand och lyse till ett beräknat värde av 1,000 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag står i överensstämmelse med vad riksdagen tidigare i åtskilliga liknande fall beslutit och har icke givit utskottet anledning till erinran. På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

70:o.

*Ang.
pension åt
städerskan
Karolina
Matilda An-
dersson.*

Uti punkten 24 av förevarande proposition nr 50 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid högre allmänna läroverket i Linköping *Karolina Matilda Andersson* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 660 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Karolina Andersson*, som är född den 6 augusti 1857 och alltså uppnått en ålder av 73 år, tjänstgjort såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Linköping från och med den 1 januari 1882 eller omkring 49 år och därvid alljämt med stort nit och omsorg, skicklighet, intresse och ordentlighet skött sina sysslor samt alltid varit mån om läroverkets bästa. Hennes löneförmåner vid läroverket hava under en lång följd av år utgjort i kontant lön 720 kronor, som år 1930 höjts till 780 kronor, samt fri bostad, vedbrand och lyse, vilka naturaförmåner av rektorsämbetet uppskattats till ett belopp av 300 kronor. Å lönen utgår icke dyrtidstillägg. Av handlingarna framgår vidare, att hennes syssla vid läroverket varit så omfattande, att hon ej kunnat hava någon syssla vid sidan därav, utan uteslutande varit hänvisad till nyssnämnda inkomst, ävensom att hennes enda tillgång utgöres av en besparing på 1,600 kronor.

I fråga om vidare utredning hänvisas till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

71:o.

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 51, vilken beträffande ecklesiastikdepartementet innefattar förslag i tre med nummer 4—6 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 4 föreslagit riksdagen medgiva, att förre lektorn vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm *Gustaf (Gösta) Anders Sören Göransson* må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggspension å allmänna in- dragningsstaten till belopp av 840 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Ang.
tilläggspen-
sion åt förre
lektorn *G. A.
S. Göransson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Göransson, som är född den 11 augusti 1865, utnämndes till adjunkt vid högre latinläroverket å Norrmalm den 9 mars 1904 och till lektor vid samma läroverk den 31 december 1920, att han den 3 juli 1930 erhöll avsked från sistnämnda befattning från och med den 12 augusti samma år, samt att statskontoret genom beslut den 5 juni 1930 beviljat Göransson avkortad pension till ett belopp av 3,630 kronor om året, därvid jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 26 år, under vilka han tjänstgjort i statens tjänst. Göransson har emellertid utöver förutnämnda tjänster bestritt tjänstgöring även vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen såsom ämneslärare vid Beskowska skolan i Stockholm under läsåren 1894—1904 eller under 10 läsår, därvid han haft en undervisningsskyldighet av 26—30 timmar i veckan samt åtnjutit tjänstledighet under en tid av endast 8 dagar.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande, efter erinran om vissa av riksdagen tidigare fattade beslut rörande tilläggspensioner, grundade på tillgodoräknande i viss utsträckning av tjänstgöringstid vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, föreslagit, att Göransson måtte beviljas tilläggspension av statsmedel med tillgodoräknande av $\frac{2}{3}$ av den till 10 läsår uppgående tjänstetid, under vilken han vid Beskowska skolan i Stockholm tjänstgjort såsom ämneslärare med full tjänstgöring, eller 6 hela läsår.

I övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag står i överensstämmelse med vad riksdagen tidigare i liknande fall beslutit och har icke givit utskottet anledning till erinran. På grund härav hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

72:o.

Ang.
tilläggspen-
sion åt förra
lektorn Elida
Sanomon.

Kungl. Maj:t har under punkten 5 av förevarande proposition nr 51 föreslagit riksdagen medgiva, att förra lektorn vid folkskoleseminariet i Skara *Elida Sanomon* må, räknat från och med den 1 januari 1931, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne eljest tillkommande pension av statsmedel — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 120 kronor för år med rätt att å ett sammanlagt belopp av 3,000 kronor åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att *Elida Sanomon*, som är född den 3 september 1868, varit anställd vid Skara folkskoleseminarium som vikarierande adjunkt från och med början av höstterminen 1905 till och med den 31 januari 1906, som ordinarie adjunkt från och med den 1 februari 1906 till och med den 31 december 1918 och som ordinarie lektor från och med den 1 januari 1919 till och med den 30 juni 1929, från vilken dag hon enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1929 beviljats avsked från innehavande befattning; att statskontoret, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 5 april 1928 medgivit henne rätt att få kvarstå vid sin tjänst tills vidare intill utgången av juni månad 1929, den 26 juni 1929 förklarar henne berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten komme att äga rum, under återstående livstiden åtnjuta avkortad pension till belopp av 2,880 kronor årligen, beräknad med hänsyn till en tjänstetid av 24 år; samt att, därest tjänstetiden uppgått till 30 år, pensionen skulle hava utgått med ett belopp av 3,600 kronor.

Före sagda tjänstgöring vid folkskoleseminariet i Skara har *Elida Sanomon* enligt handlingarna i ärendet bifogad, bestyrkt tjänsteförteckning tjänstgjort vid, bland andra, följande under ifrågavarande tidsperioder statsunderstödda läroanstalter, nämligen från och med vårterminen 1892 till och med vårterminen 1893 med full tjänstgöring vid nya elementarskolan för flickor i Karlstad samt under läsåret 1894—1895 med full tjänstgöring vid Karlshamns läroverk för flickor.

I ärendet är upplyst, att *Sanomon* från statsunderstödd enskild pensionsinrättning icke åtnjuter pension till högre belopp än 91 kronor 40 öre.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att *Elida Sanomon* skulle i pensionshänseende få tillgodoräkna sig två tredjedelar av den tid, tillhopa två och ett halvt år, hon före sin statsanställning haft full tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Då detta förslag står i överensstämmelse med de principer, som i likartade fall förut tillämpats, har utskottet funnit sig böra tillstyrka detsamma.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

73:o.

Under punkt 6 av förevarande proposition nr 51 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre förste expeditionsvakten hos länsstyrelsen i Gotlands län *C. J. Lindström* må, räknat från och med den 1 oktober 1930, under sin återstående livstid uppbära, utöver den honom författningens enligt tillkommande pensionen, en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 408 kronor för år räknat.

*Ang.
tilläggs-
pension åt förre
1:e expedi-
tionsvakten C.
J. Lindström.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindström genom beslut av statskontoret den 4 september 1930 förklarats berättigad att från och med dagen näst efter den, då avgång från hans anställning såsom förste expeditionsvakt hos länsstyrelsen i Gotlands län komme att äga rum, under återstående livstiden åtnjuta avkortad pension till belopp av 1,104 kronor årligen, motsvarande $\frac{21}{35}$ av pensionsunderlaget för förste expeditionsvakt (7:e lönegraden), 1,824 kronor, samt att Lindström erhållit avsked från och med den 1 oktober 1930.

Emellertid har Lindström före tillträdet av sin tjänst hos länsstyrelsen innehaft anställning under tiden 1 april 1901—31 maj 1909 såsom vaktmästare vid Visby högre allmänna läroverk, vilken syssla ansetts icke kunna betraktas såsom anställning i statstjänst i den civila pensionslagens mening.

Länsstyrelsen i Gotlands län, skolöverstyrelsen samt *statskontoret* hava tillstyrkt bifall till en av Lindström gjord ansökning om beredande åt honom av tilläggs pension på grund av hans anställning vid högre allmänt läroverk till belopp av 408 kronor årligen, beräknat för en anställningstid av åtta år, så att sammanlagda pensionsbeloppet för honom komme att uppgå till 1,512 kronor, motsvarande $\frac{29}{35}$ av förenämnda pensionsunderlag, 1,824 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Även utskottet finner billigt, att Lindström, som under något mer än 8 år innehaft anställning såsom vaktmästare vid högre allmänt läroverk, på grund av denna tjänstgöring tillerkännes viss tilläggs pension. Mot vad härutinnan föreslagits av Kungl. Maj:t har utskottet, då anställningen vid läroverk måste anses i förevarande avseende likställd med statstjänst, icke funnit anledning till erinran.

Utskottet.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

74:o.

Ang.
tilläggspen-
sion åt f. d.
lektorn J. B.
Sundler.

I en till riksdagen avlåten, den 13 februari 1931 dagtecknad proposition nr 82, vilken beträffande ecklesiastikdepartementet innefattar förslag i tre med nummer 2—4 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Skara *John Brynolf Sundler* må, räknat från och med den 1 augusti 1930, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 560 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sundler, som är född den 8 juli 1865, utnämndes till adjunkt vid Uppsala högre allmänna läroverk den 27 mars 1901; att han utnämndes till adjunkt vid Skara högre allmänna läroverk den 15 december 1905 samt till lektor vid folkskoleseminariet i Skara den 18 juli 1921; att han den 11 juli 1930 erhöll avsked från sistnämnda befattning; att statskontoret genom beslut den 19 juni 1930 förklarar honom berättigad till avkortad pension till belopp av 3,910 kronor årligen; att, när han vid sin avgång haft att åberopa en tjänstetid av något över 28 år 1 månad i statens tjänst, hans pension bestämts till $\frac{28}{33}$ av det för honom gällande pensionsunderlaget 4,600 kronor; att Sundler före tillträdet av sin statstjänst varit anställd vid en statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen såsom ämneslärare vid Beskowska skolan i Stockholm under läsåren 1895—1896 och 1897—1902 eller sammanlagt sex år.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande anført, bland annat, att därest Sundler erhöle rätt att — i likhet med vad i flera tidigare fall ägt rum — för tilläggspension tillgodoräkna $\frac{2}{3}$ av sin tjänstgöringstid vid statsunderstödd enskild läroanstalt, han skulle hava att i pensionshänseende tillgodoräkna sig i runt tal $28 + \frac{2}{3} \times 6$ år eller 32 tjänstår. När pensionsunderlaget för Sundler utgjorde 4,600 kronor, skulle alltså hans pension jämte tilläggspension uppgå till $\frac{32}{33} \times 4,600$ kronor eller, i avrundat tal, 4,470 kronor. Då Sundler redan tillerkänts en pension av 3,910 kronor, skulle sålunda tilläggspensionen utgöra 560 kronor.

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig till vad riksdagen tidigare i åtskilliga liknande fall medgivit. Vid sådant förhållande och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot förslaget, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

75:o.

Uti punkten 3 av nämnda proposition nr 82 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att folkskolinspektören *Nils Johan Jonsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid, utöver honom författningssenligt tillkommande pension, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggs pension å 510 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Ang.
tilläggs-
pension åt folk-
skolinspek-
tören *N. J.*
Jonsson.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Jonsson, som är född den 21 februari 1866, efter avlagd folkskollärarexamen tjänstgjort såsom extra ordinarie folkskollärare under tiden den 15 januari 1889—30 juni 1900, såsom ordinarie folkskollärare intill utgången av år 1904 samt såsom ordinarie lärare vid och föreståndare för högre folkskola under åren 1905—1908; att han från och med den 1 september 1894 jämsides med nämnda tjänstgöring varit överlärare vid folkskolor; att han uppehållit förordnande såsom statens folkskolinspektör under åren 1909—1914; att han konstituerats såsom folkskolinspektör från och med den 1 januari 1915; att han genom beslut av statskontoret den 29 januari 1931 förklarats berättigad till avkortad pension till belopp av 3,790 kronor; att Jonsson såsom tjänstår för pension därvid tillgodoräknats allenast 22 år eller tiden från och med ingången av år 1909, efter vilken tidpunkt han på förordnande uppehållit eller såsom ordinarie innehaft befattning såsom folkskolinspektör; samt att, då för hel pension erfordrats 25 tjänstår, hans pension alltså bestämts till $\frac{22}{25}$ av det för honom jämlikt kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 520) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m. gällande pensionsunderlaget av 4,300 kronor.

Efter erinran, att 1930 års riksdag, med bifall till ett av Kungl. Maj:t uti proposition nr 137 (punkt 15) framlagt förslag, beviljat f. d. folkskolinspektören *E. E. Svänsson* tilläggs pension, grundad på tillgodoräknande av tidigare tjänstgöring såsom folkskollärare, har *skolöverstyrelsen* i nu förevarande ärende anfört i huvudsak följande:

Folkskolinspektören Jonsson hade haft hela sin föregående verksamhet förlagd till folkundervisningens område. Från den 1 juli 1900 hade han tjänstgjort såsom ordinarie lärare först vid folkskola, sedan vid högre folkskola och under hela denna tid som överlärare vid folkskola. Att denna Jonssons verksamhet varit av direkt allmännyttig beskaffenhet, liksom att den varit till särskilt gagn för hans arbete såsom folkskolinspektör, syntes vara otvivelaktigt. Vid folkskola och högre folkskola hade Jonsson mer än 20 år fullgjort tjänstgöring av beskaffenhet att skola tillgodoräknas vid utmätande av pension från statens pensionsanstalt. Även om i enlighet med tidigare tillämpade grunder endast $\frac{2}{3}$ av denna tjänstgöring ansåges böra tagas i betraktande för tilläggs pension åt Jonsson, skulle antalet sådana år uppgå

till närmare 14 eller nära 11 år mer än som skulle erfordras för att Jonsson skulle erhålla hel pension såsom folkskolinspektör.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Då den av Jonsson före tillträdet till folkskolinspektörsbefattningen bestridda lärartjänstgöringen vid folkskolor torde få anses hava varit av väsentlig betydelse för hans lämplighet såsom folkskolinspektör, har utskottet — i anslutning jämväl till tidigare praxis i likartade fall — ansett skäl föreligga för medgivande åt honom av tilläggs-pension, grundad på tillgodoräknande i föreslagen omfattning av nämnda tjänstgöring utom statens tjänst.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

76:o.

*Ang.
tilläggs-
pension åt
specialläraren
vid tekniska
högskolan C.
A. E. Kjellin.*

I punkten 4 av samma proposition nr 82 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att specialläraren i frihandsteckning vid tekniska högskolan *Carl Axel Eugène Kjellin* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin tjänst vid högskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 1,152 kronor utöver honom förut tillerkänd pension å 1,848 kronor.

Tekniska högskolans lärarkollegium har hos Kungl. Maj:t anhållit, att Kjellin måtte beredas pensionsförmån i anledning av sin anställning vid högskolan, samt därvid anfört, bland annat, följande:

Konstnären Carl Axel Eugène Kjellin, född den 10 januari 1862, har sedan höstterminen 1899 haft anställning vid högskolan med undantag av läroåret 1900—1901 och tidsperioden höstterminen 1912—vårterminen 1919 i följande befattningar:

assistent i frihandsteckning läroåret 1899—1900 och under tiden från och med höstterminen 1901 till och med vårterminen 1912, speciallärare i frihandsteckning från och med höstterminen 1919, vilken befattning han fortfarande innehar.

Kjellin har även varit teckningslärare vid Beskowska skolan i Stockholm under åren 1900—1930 samt under åren 1898—1927 överlärare vid tekniska skolan i Stockholm. Efter gjord framställning från styrelsen för sistnämnda skola har 1927 års riksdag tillerkänt Kjellin en årlig pension av 1,848 kronor för denna tjänstgöring.

Tekniska högskolans speciallärarbefattningar tillsätts för femårsperioder, och utgår med innevarande budgetår en dylik femårsperiod. Kjellin har anmält, att han ej önskar komma i åtanke för ett nytt speciallärareförordnande.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört bland annat följande:

Då skäl syntes föreligga att bereda Kjellin någon pension i anledning av hans långa och väl vitsordade verksamhet såsom speciallärare vid tekniska högskolan, ville statskontoret, som, därest Kjellin icke varit berättigad att enligt 1927 års riksdags beslut åtnjuta pension å 1,848 kronor, skulle hava föreslagit ett pensionsbelopp av 1,632 kronor ($\frac{2^4}{25} \times \frac{2}{3} \times 3,000 = 1,920$; $1,920 - 15\% \times 1,920$), förorda, att åt Kjellin utverkades en tilläggs pension till sådant belopp, att pensionsförmånen i dess helhet uppginge till 3,000 kronor, eller alltså till ett belopp av 1,152 kronor. Enligt grunderna för stadgandena i 16 § civila pensionslagen skulle nämligen vid förening av två pensioner sammanlagda beloppet motsvara den större pensionen med tillägg av en tredjedel av den mindre, dock att reduktionen icke skulle sträckas längre än att vad som återstode uppginge till 3,000 kronor.

Vidkommande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

77:o.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagteknad proposition nr 153, vilken beträffande ecklesiastikdepartementet innefattar förslag i två med nummer 9 och 10 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åbropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att maskinisten vid högre realläroverket i Göteborg *Frans Linus Lindqvist* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,584 kronor.

Ang.
pension åt
maskinisten
F. L. Lind-
qvist.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Lindqvist, som är född den 1 augusti 1858, tjänstgjort såsom maskinist vid högre realläroverket i Göteborg alltsedan augusti månad 1900 eller således i mer än 30 år; att han därunder visat sig synnerligen kunnig i sitt yrke och på ett fullt tillfredsställande sätt skött sin tjänst; samt att hans avlöningsförmåner vid läroverket utgjort dels kontant lön, uppgående till 1,700 kronor om året under åren 1922—1927 och 1,800 kronor om året från och med år 1928 med i båda fallen därå utgående dyrtidstillägg efter samma grunder som för statens tjänstemän, dels ock fri bostad, lyse och värme, vilka förmåner av vederbörande taxeringsnämnd värderats till 500 kronor för år.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit och får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

78:o.

Ang.
pension åt
städerskan
Nanny Maria
Andersson.

I punkten 10 av samma proposition nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning *Nanny Maria Andersson*, född *Welander*, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Maria Andersson*, som är född den 6 september 1863 och blev änka den 29 maj 1906, sedan hösten 1905 varit anställd såsom ensam städerska vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning; att hon vidare, bland annat, tjänstgjort såsom vakt vid visning, under de sista två åren 2 dagar och tidigare 4 dagar i veckan (i båda fallen 2 timmar för dag); att hennes avlöningsförmåner utgjort efter löneregleringen för riksmuseet år 1926 68 kronor för månad och dessförinnan 50 kronor för månad jämte dyrtidstillägg; att hon alltid utfört sina göromål synnerligen samvetsgrant och ordentligt; att hon icke haft annat förvärvsarbete än anställningen vid etnografiska avdelningen; att hon enligt läkarintyg lider av kronisk hjärtsjukdom ävensom reumatism i muskler och leder och för framtiden är oförmögen till arbete; samt att hon fullständigt är i avsaknad av egna medel och icke åtnjuter någon pension.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

79:o.

Ang.
pension åt
öreståndaren
och förste
läraren vid
vävskolan i
Borås *A. T.
Krebs*.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 158, avseende ecklesiastikdepartementet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, dels att föreståndaren och förste läraren vid vävskolan i Borås, ingen-

jören *Arthur Theodor Krebs* må från och med månaden näst efter den, varunder han efter erhållet entledigande avgår från sin anställning vid vävskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,992 kronor, under villkor att pension till minst lika stort belopp årligen utgår från Älvsborgs läns landsting;

dels ock att å ifrågavarande pension av statsmedel må — under villkor att sådan förmån beredes jämväl å den pension, som utgår från Älvsborgs läns landsting — åtnjutas dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl, att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast till vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Krebs*, som är född den 2 augusti 1862, förordnades till lärare vid vävskolan år 1882; att han med ingången av år 1898 tillträdde sin nuvarande befattning som föreståndare och förste lärare vid vävskolan; att han i sistnämnda egenskap åtnjutit lön med 2,500 kronor för vart och ett av åren 1898—1900, med 3,000 kronor för vart och ett av åren 1901—1914, med 3,250 kronor för vardera av åren 1915 och 1916 samt med 3,500 kronor för vart och ett av åren 1917—1931; att han därjämte från och med år 1910 uppburit personligt lönetillägg med 1,000 kronor för vart och ett av åren 1910—1914, med 1,500 kronor för vart och ett av åren 1915—1918 samt med 2,500 kronor för år från och med år 1919; att grundlönen utbetalas av de till upprätthållande av vävskolans verksamhet anvisade medel, vilka medel bestridas med $\frac{2}{3}$ genom statsbidrag och med $\frac{1}{3}$ genom bidrag, beviljade av Älvsborgs läns landsting; att det personliga lönetillägget bestrides till halva beloppet av statsmedel och till halva beloppet av medel, anvisade av nämnda landsting; att dyrtidstillägg utgår å *Krebs'* löneförmåner enligt samma grunder, som gälla vid statens oregrerade verk, och att kostnaden härför bestrides till hälften av statsmedel och till hälften av bidrag från omfördälda landsting.

Efter omnämnande, att framställning om åtgärder för pension åt *Krebs* gjorts av styrelsen för vävskolan i Borås samt att utlåtanden i ärendet avgivits av skolöverstyrelsen samt statskontoret, har föredragande *departementschefen* anfört följande:

»Med hänsyn till det gagneliga arbete i yrkesundervisningens tjänst, som av *Krebs* utförts under hans mångåriga verksamhet vid vävskolan i Borås, finner jag skäligt, att staten bidrager även till hans pensionering. Mot det belopp, som förordats av skolöverstyrelsen och statskontoret i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens för vävskolan förslag, har jag intet att erinra. Statspensionen jämte dyrtidstillägg därå synes böra utgå endast under förutsättning att — i likhet med vad hittills gällt beträffande *Krebs'* löneförmåner — bidrag tillskjutes från Älvsborgs läns landsting.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Motion I: 123. I samband härmed har utskottet till behandling förehafat en till utskottet hänvisad, före propositionens avlåtande väckt motion, nr 123 i första kammaren, vari herrar *Björnsson* och *Nylander* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att föreståndaren för vävskolan i Borås Arthur Krebs må från och med månaden näst efter den, varunder han efter erhållet entledigande avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,000 kronor, med rätt för Krebs att därå åtnjuta dyrtidstillägg enligt vanliga grunder, dock under villkor, att Krebs av Älvsborgs läns landsting tillerkännes pension med lika stort belopp».

Med avseende å motiveringen för yrkandet hänvisas till propositionen.

Utskottet. De i ärendet åberopade omständigheterna göra det enligt utskottets mening påkallat, att staten — i anslutning till vad tidigare i likartade fall ägt rum — bidrager till pensionering av Krebs, vilken under en tid av omkring 48 år tjänstgjort vid ifrågavarande läroanstalt och i väsentlig omfattning uppburit avlöning av statsmedel. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, vilket jämväl lärer tillgodose syftet med motionen, har utskottet icke haft något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föresvarande proposition och i anledning av oförmälda motion I: 123, må medgiva,

I) att föreståndaren och förste läraren vid vävskolan i Borås, ingenjören Arthur Theodor Krebs må från och med månaden näst efter den, varunder han efter erhållet entledigande avgår från sin anställning vid vävskolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,992 kronor, under villkor att pension till minst lika stort belopp årligen utgår från Älvsborgs läns landsting; samt

II) att å ifrågavarande pension av statsmedel må — under villkor att sådan förmån beredes jämväl å den pension, som utgår från Älvsborgs läns landsting — åtnjutas dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagan-

de likväl, att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast till vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

80:o.

I en till riksdagen avlåten, den 6 mars 1931 dagtecknad proposition nr 180, avseende ecklesiastikdepartementet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva,

*Ang.
tilläggs-
pension åt äm-
neslärarinnan
Anna Sofia
Sondén.*

dels att ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor *Anna Sofia Sondén* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin ämneslärarinnebefattning, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 310 kronor,

dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för *Anna Sofia Sondén* må beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Anna Sofia Sondén*, som är född den 13 april 1871, alltsedan vårterminen 1905 tjänstgjort vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor; att hon erhållit avsked från och med den 14 april 1931 samt beviljats avkortad pension till ett belopp av 2,520 kronor årligen, motsvarande $\frac{26}{30}$ av det för henne gällande pensionsunderlaget, 2,900 kronor; att hon före inträdet i statstjänst varit anställd vid statsunderstödda enskilda läroanstalter såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring, nämligen under läsåren 1894—1903 vid *Anna och Karin Malms* högre flickskola i Norrköping och under läsåret 1903—1904 vid Norrköpings östra läroverk för flickor; samt att hon för studieresa åtnjutit tjänstledighet läsåret 1897—1898.

Skolöverstyrelsen har i ärendet anfört bland annat följande:

Riksdagen hade i vissa tidigare fall beviljat tilläggs pension på grund av tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Så hade år 1930 beviljats tilläggs pension till biträdande föreståndarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm *Gerda von Sydow* och ämneslärarinnan vid samma seminarium och den därmed förenade normalskolan för flickor *Sigrid Een. Sondéns* tjänstgöring vid ifrågavarande enskilda läroanstalter måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till stort gagn för hennes följande arbete vid högre lärarinneseminariet och statens normalskola för flickor.

Tilläggs pensionen syntes böra beräknas i överensstämmelse med det sätt, varpå nyssnämnda av 1930 års riksdag beviljade tilläggs pensioner till biträdande föreståndarinnan von Sydow och ämneslärarinnan Een blivit beräknade. Under sådan förutsättning skulle Sondén kunna tillgodoräknas intill $\frac{2}{3}$ av den — därest läsåret 1897—1898, då hon åtnjöt tjänstledighet, frånräknades — till 6 år och något mer än 5 månader uppgående tid, under vilken hon tjänstgjort vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, eller 4 hela år.

Vid bifall härtill skulle Sondéns sammanlagda för statspension beräknliga tjänstetid uppgå till 30 år och hennes årliga pension sålunda utgöra 2,900 kronor. Tilläggs pensionen syntes alltså, enär den henne författningsenligt tillkommande pensionen uppginge till ett belopp av 2,520 kronor, böra utgöra 380 kronor. Då Sondén emellertid från svenska lärarinnornas pensionsförening åtnjöte en till 70 kronor uppgående årlig pension, grundad på statsbidrag och för dessas erhållande erlagda avgifter, syntes, i överensstämmelse med 1930 års riksdags omförmälda beslut rörande biträdande föreståndarinnan von Sydow, nyssnämnda belopp av 380 kronor böra minskas med motsvarande belopp eller till 310 kronor. Pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) ävensom dyrtidstillägg syntes emellertid böra beräknas på ett sammanlagt belopp av 2,900 kronor.

Statskontoret har i avgivet utlåtande beträffande tilläggs pensionens storlek anfört följande:

Skolöverstyrelsen hade i förevarande ärende liksom i tidigare liknande fall hävdad den uppfattningen, att vid beräkning av tilläggs pensionens storlek hänsyn endast skulle tagas till den del av vederbörande från enskild pensionsinrättning tillkommande pension, för vilken statsbidrag utgått. Såsom skolöverstyrelsen erinrat, hade av 1930 års riksdag åt biträdande föreståndarinnan von Sydow beviljad pension beräknats på nyss angivet sätt. I fråga om den av samma års riksdag beviljade tilläggs pensionen till ämneslärarinnan Sigrid Een hade dock avdrag gjorts för hela den pension, hon åtnjöte från enskild statsunderstödd pensionsinrättning, således jämväl för den del av ifrågavarande pension, som grundade sig på frivilliga avgifter. Med hänsyn härtill hade statskontoret i utlåtande den 23 december 1930 föreslagit, att tilläggs pension måtte utgå till f. d. första lärarinnan Lilly Emilia Högdahl (jfr nästföljande punkt) med 326 kronor, vilket belopp beräknats efter samma grunder, som tillämpats i fråga om ämneslärarinnan Een.

Statskontoret vill emellertid ej förneka, att goda skäl talade för skolöverstyrelsens uppfattning, att avdrag ej borde göras för pension, grundad på frivilliga avgifter; och statskontoret ville därför ej motsätta sig, att tilläggs pension till Sondén beräknades på sätt skolöverstyrelsen föreslagit. Därest så skedde, syntes dock tilläggs pension till f. d. första lärarinnan Högdahl jämväl böra utgå med av skolöverstyrelsen i fråga om henne föreslaget belopp.

Departementschefen har i fråga om beräkningen av tilläggs pensionen anfört, att — på sätt skolöverstyrelsen föreslagit och i enlighet med det beräkningssätt, som tillämpats i fråga om den förut omförmälda tilläggs pensionen åt Gerda von Sydow — avdrag syntes böra ske med den del av Sondéns

pension från svenska lärarinnornas pensionsförening, som utgår på grund av statsbidrag och för statsbidrags utbekommande erlagda avgifter. Där- emot har departementschefen funnit tillräckliga skäl icke föreligga att göra avdrag jämväl för den del av sistnämnda pension, vilken hänför sig till de, såvitt utredningen giver vid handen, helt frivilliga avgifter, som Sondén där- utöver inbetalt till sagda förening. Departementschefen har framhållit, att i fråga om den av statskontoret åberopade tilläggs pensionen åt ämneslärarinnan Een utredning icke synes hava förebragts, i vad mån den från den enskilda pensionsinrättningen åtnjutna pensionen grundade sig på frivilliga avgifter. Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I anslutning till av riksdagen tidigare i liknande fall fattade beslut vill utskottet tillstyrka, att tilläggs pension beviljas Sondén i anledning av hennes tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

Utskottet.

I fråga om tilläggs pensionens storlek tillåter sig utskottet till en början erinra om följande. I proposition nr 116 till 1929 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande tilläggs pensioner för åtskilliga lärarinnor, vilka före inträde i statstjänst haft anställning vid enskilda läroanstalter. I denna proposition omnämndes i fråga om grunderna för tilläggs pensions beräk- nande, att statskontoret ansett det böra tillses, att sådan pension utginge med högst så stort belopp, att detsamma jämte redan beviljad statspension och pension från lärarinnornas pensionsanstalt, pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller svenska lärarinnornas pensionsförening uppginge till det pensionsunderlag, som för vederbörande gällde vid avsked från statstjänst. Till denna uppfattning, som avvek från vad skolöverstyrelsen i ämnet gjort gällande, anslöt sig föredragande departementschefen. Ifrågavarande proposition lämnades visser- ligen — av skäl, som i detta sammanhang äro utan betydelse — av riks- dagen utan bifall, men påföljande år framlades förslag rörande tilläggs- pension åt två av de i propositionen avsedda befattningshavarna, nämligen f. d. ämneslärarinnorna vid högre lärarinneseminariet Sigríd Een och vid samskolan i Ängelholm Karin Åhman. Enligt Kungl. Maj:ts förslag, vilket bifölls av riksdagen, blevo därvid tilläggs pensionerna, i överensstämmelse med vad i 1929 års proposition uttalats, beräknade på sådant sätt, att — enär sammanlagda pensionsförmånen eljest skulle hava överstigit veder- börandes pensionsunderlag — avdrag gjordes för vederbörande tillkommande pensioner från nämnda pensionsinrättningar.

I den nu föreliggande propositionen har påvisats, att en av 1930 års riksdag i enlighet med proposition nr 158 åt biträdande föreståndarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm Gerda von Sydow beviljad tilläggs pension, i olikhet med vad som skett i nyss angivna två fall, beräknats med avdrag alle- nast för den del av pensionsförmåner från enskilda pensionsinrättningar, som utginge på grund av statsbidrag och för dessas utbekommande erlagda avgifter. Med anledning härav får utskottet framhålla, att i propositionen

om tilläggspension åt von Sydow icke upplysts, att hon från förenämnda pensionsinrättningar ägde åtnjuta andra pensioner än sådana från svenska lärarinnornas pensionsförening samt lärarinnornas pensionsanstalt å tillhoppa 1,000 kronor, för vilka vid tilläggspensionens avvägande avdrag gjordes i den mån så erfordrades för att sammanlagda pensionsförmånen icke skulle överstiga pensionsunderlagets belopp. På grund härav lär riksdagens beslut i fråga om tilläggspension åt von Sydow näppeligen med fog kunna åberopas till stöd för annat förfaringssätt än det, som i enlighet med gjorda principuttalanden tillämpats i fråga om lärarinnorna Een och Åhman.

Med erinran om vad sålunda förekommit vill utskottet för sin del i sakfrågan framhålla att, när det gäller att efter prövning i varje särskilt fall av billighetsskäl medgiva förhöjning av ifrågavarande författningens utgående statspensioner, man enligt utskottets uppfattning icke kan bortse från de pensionsbelopp, som från enskilda statsunderstödda pensionsinrättningar tillkomma vederbörande, vare sig dessa pensionsbelopp i sin helhet motsvaras av statsbidrag eller ej. Ett annat förfaringssätt skulle, såsom tidigare erinrats, kunna medföra att en lärarinna, som under en del av sin verksamhet haft enskild anställning, komme i bättre ställning än en lärarinna, vilken hela tiden varit i statens tjänst. Framhållas må ock, att grunderna för pensioner från berörda enskilda pensionsinrättningar fastställts under en tid, då principen om tillgodoräknande för statspension av utomstatlig tjänstgöring ännu icke vunnit insteg och då vederbörande alltså saknade anledning att för statsanställningen vänta högre pension än som svarar mot antalet tjänstår i denna anställning.

I enlighet med den uppfattning, som här uttalats, anser utskottet avdrag i förevarande fall böra göras med hela det pensionsbelopp, som tillkommer Sondén från svenska lärarinnornas pensionsförening. Enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, utgör nämnda belopp 215 kronor, i följd varav tilläggspensionen torde böra fastställas till (380 — 215) 165 kronor.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva,

I) att ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminarier i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor Anna Sofia Sondén må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin ämneslärarinnebefattning, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningens tillkommande pension — en årlig tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 165 kronor; samt

II) att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för Anna Sofia Sondén må beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,900 kronor.

81:o.

I punkten 2 av förevarande proposition nr 180 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva,

dels att f. d. första lärarinnan vid samrealskolan i Åmål *Lilly Emilia Högdahl* må, räknat från och med den 1 september 1930, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 365 kronor,

dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för *Lilly Emilia Högdahl* må, likaledes räknat från och med den 1 september 1930, beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,700 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Lilly Emilia Högdahl*, som är född den 6 augusti 1870, med utgången av augusti 1930 efter 25 års stats-tjänst avgick från sin befattning som första lärarinna vid samrealskolan i Åmål; att hon genom beslut av statskontoret den 28 augusti 1930 beviljats avkortad pension till ett belopp av 2,250 kronor om året, motsvarande $\frac{25}{30}$ av pensionsunderlaget, 2,700 kronor; att hon före sin statstjänst varit anställd vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen såsom ämneslärarinna vid Åmåls elementarskola för flickor under läsåren 1890—1905 eller således under 15 läsår; samt att hon därunder haft en undervisnings-skyldighet av 26—31 timmar i veckan och icke åtnjutit någon tjänstledighet.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande — med framhållande att Högdahls tjänstgöring vid Åmåls elementarskola för flickor måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till stort gagn för hennes följande arbete i statstjänst — beträffande storleken av tilläggspension i förevarande fall anfört i huvudsak följande:

Vid beräkandet av ifrågakvarande tilläggspension syntes kunna tillgodoräknas Högdahl intill $\frac{2}{3}$ av den till 15 läsår uppgående tjänstetiden vid Åmåls elementarskola för flickor eller 10 läsår. Enär emellertid den Högdahl författningsenligt tillkommande pensionen beräknats för en tjänstetid av 25 år och hel pension skulle hava utgått vid en tjänsteålder av 30 år, syntes tilläggspensionen böra beräknas för 5 tjänstår och utgöra $\frac{5 \times 2,700}{30}$ kronor eller 450 kronor. Då Högdahl, enligt vad upplyst blivit, från svenska

Ang.
tilläggspen-
sion åt f. d.
första
lärarinnan
*Lilly Emilia
Högdahl.*

lärarinnornas pensionsförening åtnjöte en pension av 85 kronor, vilken pension vore grundad på statsbidrag och för dessas erhållande erlagda avgifter, syntes tilläggs pensionen böra minskas till 365 kronor. Pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg syntes böra beräknas på ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,700 kronor.

Statskontoret har — under erinran, att vid beviljande av tilläggs pension åt lärarinna, vilken tjänstgjort i statsunderstödd privatskola, tilläggs pensionen ansetts böra utgå med högst så stort belopp, att detsamma jämte redan beviljad statspension och pension från lärarinnornas pensionsanstalt, pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller svenska lärarinnornas pensionsförening motsvarade det pensionsunderlag, som för vederbörande gällde vid avskedet från statstjänst — anført; att Högdahl icke åtnjöte någon pension från lärarinnornas pensionsanstalt eller från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom, varemot hon uppbure en garanterad årlig pension av 124 kronor från svenska lärarinnornas pensionsförening. På grund härav och då det för henne vid avskedet gällande pensionsunderlaget utgjorde 2,700 kronor samt hon förklarats berättigad uppbära pension till belopp av 2,250 kronor, syntes tilläggs pensionen böra utgå med endast 326 kronor.

Departementschefen har, under hänvisning till vad han anført i fråga om tilläggs pension åt ämneslärarinnan Anna Sofia Sondén samt under erinran om innehållet i statskontorets utlåtande i nämnda ärende (se föregående punkt) tillstyrkt, att tilläggs pensionen åt Högdahl måtte beräknas i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker att tilläggs pension beviljas Högdahl, anser i överensstämmelse med vad under nästföregående punkt anförts, att storleken av nämnda förmån bör bestämmas i enlighet med vad statskontoret i sitt i ärendet avgivna utlåtande föreslagit eller till 326 kronor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva,

I) att f. d. första lärarinnan vid samrealskolan i Ämäl Lilly Emilia Högdahl må, räknat från och med den 1 september 1930, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 326 kronor; samt

II) att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för Lilly Emilia Högdahl må, likaledes räknat från och med den 1 september 1930, beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,700 kronor.

82:o.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1931 dagtecknad proposition nr 181, vilken beträffande ecklesiastikdepartementet innefattar förslag i två med nummer 5 och 6 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att förre överläraren vid tekniska skolan i Stockholm *Karl Filip Månsson* må, från och med den 1 oktober 1930 räknat, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 672 kronor.

Ang.
pension åt
förre över-
läraren vid
tekniska sko-
lan i Stock-
holm K. F.
Månsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Månsson, som är född den 5 mars 1864, var anställd vid tekniska skolan i Stockholm från och med den 1 november 1915 till och med den 30 september 1930, då han avgick på grund av sjukdom; att han tjänstgjort såsom överlärare i målning vid tekniska afton- och söndagsskolan samt såsom lärare i dekorationsmålning vid målardagskolan med en sammanlagd tjänstgöringstid av 15 timmar i veckan; att hans avlöningsförmåner, fränsett dyrtidstillägg, från och med år 1920 uppgått till 2,172 kronor om året; samt att han icke innehar eller innehaft annan anställning än sin befattning vid tekniska skolan.

Skolöverstyrelsen har anfört att, när Månsson vid avgången från sin befattning kunde räkna sig tillgodo en anställningstid av 14 år, överstyrelsen funne beloppet av den pension, som borde tillkomma honom, böra uppgå till $\frac{14}{30} \times \frac{2}{3} \times 2,172 = 675$ kronor 73 öre eller, avjämnat till närmast lägre med tolv jämnt delbara krontal, 672 kronor.

Statskontoret har i avgivet utlåtande i ärendet anfört bland annat följande:

Vid beräkning av pensionsbeloppet åt Månsson borde det observeras, att befattningshavare vid tekniska skolan uppbure dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gällde för tjänsteman vid oregerade verk, under det att samtliga de pensioner, som beviljades av riksdagen, behandlades enligt de föreskrifter, som gällde för reglerade pensioner. Såsom utgångspunkt vid beräkningen av nu ifrågavarande pension syntes böra tagas ett belopp, utgörande två tredjedelar av vederbörandes avlöning med reduktion därav med hänsyn till tjänstårens antal, samt härtill — såsom kompensation för skillnaden mellan högre och lägre dyrtidstillägg — läggas pensionsförhöjning I enligt föreskrifterna i kungörelsen den

18 juni 1925 (nr 280). Då vederbörande ej erlagt pensionsavgifter, borde den sålunda erhållna summan något reduceras, förslagsvis med 15 procent. Det pensionsbelopp, som i enlighet därmed skulle utgå, utgjorde emellertid ungefärligen det av skolöverstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 672 kronor, på grund varav statskontoret icke hade något att erinra mot utverkande åt Månsson av pension med nyssnämnda belopp.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till tidigare beslut i liknande fall har utskottet icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag.

Utskottet hemställer således,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

83:o.

*Ang.
pension åt
överbörarin-
nan vid tek-
niska skolan
i Stockholm
Louise Annie
Margarethe
Frykholm.*

I punkten 6 av samma proposition nr 181 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm *Louise Annie Margarethe Frykholm* må från och med månaden näst efter den, varunder hon efter uppnådda sextio levnadsår avgår från sin befattning vid skolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,332 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Annie Frykholm, som är född den 3 januari 1872, sedan höstterminen 1911 varit anställd vid tekniska skolan i Stockholm; att hennes tjänstgöring omfattar sammanlagt 23 timmar i veckan; att hennes avlöningsförmåner från och med år 1925 utgjort 3,023 kronor om året jämte dyrtidstillägg; att hon hos styrelsen för tekniska skolan anmält sig önska avgå från sina befattningar vid skolan från och med ingången av år 1932; samt att hon icke innehar eller innehaft annan anställning än vid tekniska skolan.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Utskottet, som tillstyrker att pension beredes överlärarinnan Frykholm, har icke funnit anledning till erinran mot pensionsbeloppets storlek, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

84:o.

I en inom andra kammaren av herr *Pehrsson* i Göteborg jämte två av kammarens övriga ledamöter väckt motion nr 80 har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Halmstad, fil. d:r *Axel August Jonsson*, måtte få tillgodoräkna sig den tid (höstterminen 1930) han tjänstgjort efter uppnådd pensionsålder och från och med den 1 januari innevarande år åtnjuta pension som lektor i högsta lönegraden med den reduktion, som betingas därav, att han ej innehar tillräckligt många tjänsteår».

Ang.
höjd pension
åt f. d. lektorn
A. A. Jonsson.

I motionen har anförts bland annat följande:

»Lektor *Jonsson*, som är född den 19 juli 1865, började sin lärarverksamhet vid lägre allmänna läroverket i Varberg, där han tjänstgjorde höstterminen 1898 som extralärare, förordnades sedan till vikarie för lektor (sedermera överdirektör) *E. Carlson* vid Göteborgs högre realläroverk och tjänstgjorde här som vikarierande lektor från och med vårterminen 1899 till och med vårterminen 1910 med undantag av höstterminen 1902, då lektor *Carlson* själv upprätthöll sin tjänst. Den 31 dec. 1907 utnämndes *J.* till ordinarie adjunkt vid nämnda läroverk och hade som sådan sin tjänstgöring dels som vikarierande lektor, dels som adjunkt med övervägande tjänstgöring på gymnasialstadiet med de undantag som nedan säges (till och med höstterminen 1930). Den 11 oktober 1929 utnämndes *J.* till ordinarie lektor vid högre allmänna läroverket i Halmstad men fortfor att tjänstgöra vid högre realläroverket såsom vikarierande lektor hela läsåret 1929/1930. Även höstterminen 1930 efter att den 20 juli samma år erhållit nådigt avsked tjänstgjorde han som vikarierande lektor vid högre realläroverket.

Under tjugusex (26) terminer har *J.* således tjänstgjort som vikarierande lektor vid sagda läroverk, varav en termin såsom pensionerad, under trettioen (31) terminer som adjunkt med tjänstgöring övervägande på gymnasialstadiet samt under sex (6) med övervägande tjänstgöring på realskolestadiet, summa 63 terminer; härtill kommer en termin tjänstgöring vid lägre allmänna läroverket i Varberg. Under sin tjänstgöring vid högre realläroverket har *J.* handlett provårskandidater i modersmålet, historia och geografi, och hans tjänstgöring har i samtliga för honom utfärdade tjänstgöringsbetyg vitsordats med högsta betyg i alla avseenden (bil. 1—6).

Vid sidan av sin verksamhet som läroverkslärare har *J.* även ägnat arbete och intresse åt folkbildningsverksamheten (bil. 7). Sedan 1904 har han varit föreståndare för Göteborgs arbetareinstitut, sedan 1906 medlem av Lundby arbetareinstituts styrelse, sedan 1907 av styrelsen för V. Sveriges folkbildningsförbund och dess föreläsningutskott, därjämte har han verkat som föreläsare. Såsom föreståndare för Göteborgs arbetareinstitut har *J.* uppburit ett lågt arvode.

Efter det *J.* den 11 oktober 1929 blivit utnämnd till lektor vid högre allmänna läroverket i Halmstad, anhöll han hos kungl. skolöverstyrelsen att från den 1 november samma år få åtnjuta lön som lektor i tredje (högsta) lönegraden, men jämlikt kungl. kungörelsen nr 373 av

den 15 juni 1922 ägde J. att endast tillgodoräkna sig den tid utöver tre år, under vilken han som ordinarie adjunkt inom de närmaste nio (9) åren före befordringen varit förordnad som vikarierande lektor eller fullgjort lektors tjänstgöring, d. v. s. haft sin tjänstgöring till övervägande delen förlagd till gymnasiet, inklusive realskolans sjätte klass. De närmaste nio åren före sin utnämning till lektor hade J. bestritt lektorstjänstgöring dels under tiden den 1 november 1920 till och med vårterminen 1927, dels höstterminen 1929 till och med den 31 oktober eller tillhoppa sju (7) år'. Med avdrag av tre (3) år ägde J. således för uppflyttning i högsta lönegraden tillgodoräkna sig fyra (4) år. Då för varje löneförhöjning erfordras en tjänstetid av fem år, hade J. vid tillträdet av lektorsbefattningen ej uppfyllt villkoren för att kunna uppflyttas i tredje lönegraden som lektor.

Sedan J:s ansökan hos Kungl Maj:t att bliva uppflyttad i tredje lönegraden som lektor lämnats utan bifall, erhöll J. vid avgången från sin lektorstjänst (den 20 juli 1930) pension som lektor i andra lönegraden med den avkortning, som föranleddes därav, att J. ej innehade lagstadgade 33 utan endast 31 tjänsteår. Pensionen blev således 3,480 kronor, d. v. s. ej ens full adjunktspension.

Sedan J. blev lektor i Halmstad, fortsatte han emellertid sin tjänstgöring vid högre realläroverket i Göteborg dels under återstoden av höstterminen 1929 två månader (1 november—31 december), dels under hela vårterminen och höstterminen 1930 (sistnämnda termin efter det J. inträtt i pensionsåldern. Se ovan!). Vid avskedstagandet hade han således behövt endast tre månaders ytterligare tjänstgöring som lektor för att vara berättigad till uppflyttning i högsta lönegraden, d. v. s. av de erforderliga fem åren hade han fullgjort fyra (4) år och nio (9) månader. Då J. emellertid tjänstgjorde som lektor även höstterminen 1930 (bil. 6), har han på så sätt fyllt alla villkor för den högre pensionen, med den inskränkning att tre månader av lektorstjänstgöringen fallit efter pensionsålderns inträde.»

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsens utlåtande är av följande lydelse:

Överstyrelsen tillåter sig till en början framhålla, att det belopp, till vilket Jonssons författningsenligt bestämda pension uppgår, icke är i motionen riktigt angivet. I motionen anges detsamma till 3,480 kronor, men i själva verket utgör det enligt statskontorets beslut den 19 juni 1930 3,840 kronor.

Överstyrelsen vill vidare påpeka, att innebörden av vad i motionen föreslås icke är fullt klar. Genom beslut av överstyrelsen den 31 december 1929 blev Jonsson från och med den 1 november 1929, då han tillträdde sin lektorstjänst, uppflyttad i andra lönegraden såsom lektor. Utöver den tjänstetid, som tillräknades honom för denna uppflyttning, ägde han då att för ytterligare uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig fyra år. Som för sådan uppflyttning erfordras en tjänstetid av fem år, skulle Jonsson för att erhålla den ifrågavarande uppflyttningen behöva tjänstgöra ytterligare ett år. För uppflyttning i

högre lönegrad får emellertid icke tillgodoräknas tid, som vederböran-
de tjänstgör efter pensionsålderns uppnående. Nu uppnådde Jonsson
pensionsåldern den 19 juli 1930; och till denna tid hade från den 1 no-
vember 1929 förflutit endast 8 månader 19 dagar. Jonsson hann såle-
des icke före pensionsålderns uppnående intjäna den tjänstetid, som
skulle hava erfordrats för hans uppflyttning i högsta lönegraden.
Emellertid inträffade det säregna förhållandet, att Jonsson efter av-
skedstagande på grund av brist på kompetenta icke-ordinarie lärare
blev förordnad att under höstterminen 1930 såsom vikarie uppehålla en
lektorstjänst vid högre realläroverket i Göteborg, vars ordinarie inne-
havare var tjänstledig på grund av sjukdom. Nu hemställas i motio-
nen, att även denna tjänstgöring måtte få tillgodoräknas Jonsson som
om han vid denna tid hade varit icke pensionerad utan innehavare av
ordinarie tjänst. Givet är, att om denna tid så får tillgodoräknas, blir
den lucka fylld, som vid tiden för avskedstagandet förelåg i förutsätt-
ningarna för Jonssons uppflyttning i tredje lönegraden såsom lektor och
hans därav följande åtnjutande av det för lektor i denna lönegrad stad-
gade pensionsunderlaget. Ett medgivande i detta avseende skulle vis-
serligen gå vid sidan av gällande lönetursbestämmelser men synes dock
överstyrelsen skäligt med hänsyn till den långa tid, under vilken Jons-
son, medan han var adjunkt, faktiskt utfört sådant arbete, som eljest
åligger lektor.

Nu synas emellertid motionärerna anse, att om Jonsson finge betrak-
tas, såsom om han före sin avgång hade hunnit bliva uppflyttad i hög-
sta lönegraden såsom lektor, så skulle därav följa, att hel pension för
honom skulle bliva lika med lektors högsta pensionsunderlag. Men
detta är icke riktigt. På Jonsson är nämligen tillämplig den bestäm-
melsen i § 4 av den civila pensionslagen, att för tjänst innehavare, som
under kortare tid än fem år innehaft den tjänst, från vilken avgång
äger rum, beloppet av hel pension skall utgöra en femtedel av samman-
lagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, vilket under vart och ett
av de senast förflutna fem åren varit för tjänst innehavaren gällande.
Nu har Jonsson under fyra av de fem år, som förflutit närmast före
hans avskedstagande, varit adjunkt i högsta lönegraden och under det
sista av sagda fem år varit lektor i andra lönegraden. I överensstäm-
melse härmed har till grund för bestämmande av hans pension lagts det
förhållandet, att hel pension för honom skulle utgöra $\frac{4 \times 4000 + 4.400}{5}$

kronor eller 4,080 kronor. Skulle han nu i pensionsavseende betraktas, såsom
om han under sitt sista tjänstår varit lektor i högsta lönegraden, skulle
detta icke medföra någon längre gående förändring, än att hel pension för
honom skulle utgöra $\frac{4 \times 4000 + 4.600}{5}$ kronor eller 4,120 kronor. För att

man skulle nå fram till det mål i fråga om hans pensionsberäkning, som
motionen synes avse, skulle alltså erfordras, att Jonsson skulle betrak-
tas, som om han hade varit lektor i högsta lönegraden icke blott under
det sista av sina tjänstår före avskedstagandet utan under de fem sista
av dessa år. Nu har han emellertid, såsom av motionen också framgår, i
själva verket varit adjunkt under fyra av dessa år. Överstyrelsen kan
icke underlåta att i detta sammanhang meddela, att Jonsson, alltsedan
han år 1906 vunnit lektorskompetens, sökt lektorstjänst allenast åren
1909, 1911 och 1915, alla gångerna vid allmänna läroverk i Göteborg,

samt år 1929. Med kännedom om de befodringsförhållanden, som rått på detta område, torde man kunna anse det höjt över varje tvivel, att Jonsson långt före 1929 skulle hava erhållit befodran till lektorstjänst, såvida han icke intill det sista begränsat sina ansökningar till Göteborg. Det måste således sägas, att det väsentligen berott på honom själv, att han icke tidigare vunnit sådan befodran. Men då han själv föredragit att vara adjunkt i Göteborg framför att vara lektor på annan ort, kan överstyrelsen icke finna påkallat att i pensionsavseende behandla honom, som om han varit lektor. Om man skulle så göra i detta fall, torde man böra för framtiden bereda alla lektorskompetenta adjunkter pension som lektor. Men en sådan ordning kan överstyrelsen för sin del icke tillstyrka.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen tillstyrkt, att till Jonsson må från och med den 1 januari 1931 utgå pension, som om han under det sista av sina tjänstår före avskedstagandet varit lektor i högsta lönegraden.

Statskontoret har för egen del anført, att ämbetsverket kunde helt instämma i skolöverstyrelsens utlåtande, såväl i vad det avsåge grunderna för beräkningen av den Jonsson tillagda pensionen som ock i vad det innefattade tillstyrkande i viss mån av det i motionen framlagda förslaget.

Utskottet.

Motionärernas förslag synes närmast gå ut på, att Jonsson skulle tillerkännas pension såsom om han vid avgång ur tjänsten varit lektor i högsta lönegraden. Ett bifall till detta, av de hörda myndigheterna biträdda förslag — vilket i sak innebure, att Jonsson för uppflyttning i lönegrad finge tillgodoräknas viss tjänstgöring efter uppnådd pensionsålder — skulle, såsom av utredningen närmare framgår, medföra att Jonssons pension skulle beräknas till $\frac{31}{33}$ av ett till 4,120 kronor förhöjt pensionsunderlag och alltså utgöra 3,870 kronor, under det att pensionen författningsenligt bestämts till $\frac{31}{33}$ av ett pensionsunderlag å 4,080 kronor eller, efter avrundning, till 3,840 kronor. För förslagets genomförande skulle alltså erfordras beviljande av en tilläggs pension å 30 kronor årligen.

Att för ernående av en dylik pensionsförhöjning skulle medgivas ett med hänsyn till konsekvenserna svårberäkneligt avsteg från gällande lönetursbestämmelser har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka, så mycket mindre som, enligt vad av skolöverstyrelsens utlåtande framgår, särskilda billighetsskäl för ett dylikt medgivande näppeligen i detta fall kunna anföras.

På grund av det anförda avstyrker utskottet åtgärd i anledning av motionen och hemställer alltså,

att förevarande motion II:80 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

85:o.

I en inom andra kammaren av herr *Hallén* väckt motion nr 83 har hemställts, »att riksdagen ville besluta tilldela f. d. småskollärarynnet *Karolina Pettersson* ett årligt understöd å 1,000 kronor».

Beträffande motiveringen hänvisas till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Karolina Pettersson*, som är född den 7 april 1851 och alltså 80 år gammal, efter år 1868 avlagd småskollärarynnetexamen haft anställningar såsom lärarinna vid småskola åren 1869—1883, att hon vidare undervisat i kvinnlig slöjd dels vid praktiska skolan i *Kristinehamn* vid sidan av småskollärarynnetjänsten samt efter avsked från densamma intill år 1887, dels i egen slöjdskola åren 1887—1893, dels ock vid praktiska skolan i *Karlskoga* åren 1893—1908 samt att hon åren 1888—1905 verkat i *Värmlands läns hushållningssällskaps* tjänst såsom lärarinna i kvinnlig slöjd vid kurser för lärarinnor m. fl. vid folkskolor. Av hushållningssällskapet har hon i anledning av omförmälda verksamhet erhållit viss gratifikation, varemot hushållningssällskapet åren 1923 och 1930 avslagit av *Pettersson* gjorda framställningar om pension.

Ang.
årligt understöd åt f. d. småskollärarynnet *Karolina Pettersson*.

Då de i ärendet åberopade omständigheterna icke synas kunna motivera pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel åt *Karolina Pettersson*, vilken icke varit i statens tjänst anställd, får utskottet avstyrka bifall till motionen och alltså hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II: 83 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

86:o.

I en inom andra kammaren av herr *Pehrsson* i *Göteborg* väckt motion nr 175 har hemställts, »att riksdagen ville besluta att bevilja f. d. adjunkten vid västra realskolan i *Göteborg* *Carl Herman Johansson* en tilläggs-pension av 720 kronor att utgå fr. o. m. månaden näst efter den, under vilken *Johansson* avgått från sin adjunktstjänst, samt medgiva, att å sammanlagda beloppet av *Johanssons* pension och tilläggs-pension må utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 18 juni 1925 nr 280.»

Ang.
tilläggs-pension åt f. d. läroverksadjunkten *C. H. Johansson*.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Över ifrågavarande motion, som avser tilläggs-pension åt *Johansson*, grundad på tillgodoräknande av prästerlig tjänst, har utskottet i veder-

börlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har upplyst, att överstyrelsen den 12 februari 1931 avgivit utlåtande med anledning av en i samma syfte av Johansson hos Kungl. Maj:t gjord framställning och därvid tillstyrkt samma åtgärd, som motionen åsyftar, allenast med den olikhet, att överstyrelsen funnit det sammanlagda pensionsbeloppet böra motsvara en tjänstetid av 32 år och tillägspensionen fördenskull begränsas till 600 kronor.

Statskontoret meddelar, att ämbetsverket i utlåtande till Kungl. Maj:t den 27 februari 1931 förklarar sig icke finna något att erinra mot vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit.

Nyssnämnda av Johansson hos Kungl. Maj:t gjorda framställning är, enligt vad utskottet inhämtat, ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet.

Enär, såsom av utredningen framgår, en av Johansson gjord framställning om tillägspension, grundad på tillgodoräknande av prästerlig tjänst, för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, synes riksdagen icke nu böra taga ställning till det av motionären väckta spörsmålet.

Utskottet hemställer fördenskull,

att förevarande motion II:175 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

VIII. Jordbruksdepartementet.

87:o.

*Ang.
pension åt
hovslagaren
K. V. Johans-
son Stéen.*

I en till riksdagen avlåten, den 23 januari 1931 dagtecknad proposition nr 50, vilken beträffande jordbruksdepartementet innefattar förslag i två med nummer 25 och 26 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 25 föreslagit riksdagen medgiva, att hovslagaren vid veterinärrättningsen i Skara hovbeslagssmedja *Klas Valfrid Johansson Stéen* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Stéen, som är född den 12 oktober 1875, varit anställd såsom förste hovslagare vid veterinärrättningsen i Skara sedan den 28 oktober 1905 eller omkring 25 år;

att han enligt läkarintyg lider av kronisk ledgångsreumatism i båda axel-lederna med väsentligt inskränkt rörelseförmåga; att han på grund därav är och kommer att förbliva fullständigt oförmögen att tjänstgöra såsom hovslagare och smed; att hans avlöningsförmåner under de senaste 7 åren i medeltal utgjort 2,541 kronor; samt att han är ägare av en till 7,500 kronor taxerad fastighet, å vilken han häftar i skuld med 2,500 kronor.

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

88:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 26 av förevarande proposition nr 50 föreslagit riksdagen medgiva, att kusken vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp *Per Persson* må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin anställning därstädes, dock tidigast från och med den 1 juli 1931, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
kusken
P. Persson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Persson, som är född den 11 juli 1865 och således uppnått en ålder av 65 år, alltsedan den 1 november 1888 varit anställd som kusk vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp; att han sålunda innehar en anställningstid därstädes av över 42 år; att hans årliga kontanta avlöningsförmåner under en lång följd av år uppgått till i runt tal 1,530 kronor, dyrtidstillägg inberäknat, jämte fri bostad med bränsle ävensom mjölk till ett uppskattat värde av sammanlagt 500 kronor eller tillhoppa 2,030 kronor; att han städse med nit och plikttrohet skött sin tjänst samt fört en i allo hedrande vandel; samt att han har stor familj — hustru och sex barn — på grund varav han icke kunnat samla tillräckliga medel för att trygga sin ålderdom.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att Perssons pension måtte bestämmas till 900 kronor för år. Vid beräkning av detta belopp hade lantbruksstyrelsen utgått från ett pensionsunderlag, utgörande två tredjedelar av de sammanlagda avlöningsförmånerna, 2,030 kronor, och därefter, med hänsyn till att Persson icke erlagt avgifter för sin pensionering, minskat det på så sätt erhållna beloppet med en tredjedel.

Statskontoret har beträffande det föreslagna beloppet, 900 kronor, framhållit, att det motsvarade vad som i pension efter lika lång tjänstetid, som Persson innehade, tillkomme vid hingstdepå eller stuteri anställd stallbetjänt enligt kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87) med grunder för pen-

sionering av vissa icke ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå. Då Perssons anställnings- och avlöningsförhållanden nära överensstämde med sådan stallbetjänts, syntes det icke var något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Under återopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

89:o.

*Ang.
pension åt
assistenten vid
statens skogs-
försöksan-
stalts entomo-
logiska avdel-
ning P.
Spessivtseff.*

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition nr 153, vilken beträffande jordbruksdepartementet innefattar förslag i tre med nummer 11—13 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 11 föreslagit riksdagen medgiva, att assistenten vid statens skogsförsöksanstalts entomologiska avdelning *Paul Spessivtseff* må från och med den dag efter den 31 december 1931, med vilken han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Spessivtseff*, som är född den 21 augusti 1866, under år 1920, vid vilken tid *Spessivtseff* var utländsk undersåte, biträdde vid statens skogsförsöksanstalt med vissa undersökningar; att han, sedan genom 1920 års riksdags beslut en assistentbefattning inrättats vid anstaltens entomologiska laboratorium och denna ledigförklarats utan att någon sökande anmält sig, den 23 november 1920 erhöll styrelsens förordnande att tills vidare under år 1921 uppehålla befattningen såsom assistent vid laboratoriet; att detta förordnande sedermera förnyades för vart och ett av åren 1922, 1923 och 1924, varefter *Spessivtseff*, som under år 1923 blev svensk medborgare, den 30 april 1924 efter tjänstens ledigförklarande utsågs till assistent för tiden till och med 1926 års utgång; att *Spessivtseff* därefter, i likhet med övriga assistenter vid försöksanstalten, förordnats för en tid av tre år i sänder; att det nu gällande förordnandet, vilket meddelats den 28 november 1929, sålunda avser tiden från och med den 1 januari 1930; att han under tiden den 1 januari 1921—30 juni 1926 uppbar ett arvode av 4,400 kronor för år, varjämte från och med år 1922 utgick tillfällig löneförbättring med 900 kronor för år och för tiden den 1 januari—30 juni 1926 ett ålderstillägg efter 400 kronor för år; att efter lönereglering den 1 juli 1926 arvodet utgjort 6,300 kronor för år jämte

ålderstillägg; samt att Spessivtseff uttalat önskan att på grund av nedsatta krafter avgå från befattningen den 31 december 1931.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har till stöd för framställning om pension åt Spessivtseff anfört, bland annat, att det av uttalanden av framstående svenska och utländska vetenskapsmän framginge, att Spessivtseff gjort sig känd såsom en forskare av betydande rang samt att hans vetenskapliga arbeten, företrädesvis rörande de svenska barkborrarna men även behandlande andra insekter, vore kända såsom de bästa inom den europeiska litteraturen på detta område. Under återopande av vad i ärendet anförts rörande Spessivtseffs förtjänster om den svenska skogsentomologien och med vitsordande av det samvetsgranna och värdefulla arbete, han under mer än tio år nedlagt vid statens skogsförsöksanstalt, har styrelsen föreslagit, att det pensionsbelopp, som kunde komma att tillerkännas Spessivtseff, icke sattes lägre än 2,400 kronor.

Statskontoret har yttrat:

Den omständigheten, att Spessivtseff under jämförelsevis kort tid varit anställd i svenska statens tjänst, vore visserligen ägnad att ingiva någon tvekan beträffande förslaget att bereda honom pension av statsmedel. Då han till följd av framskriden ålder och nedsatta krafter funne sig böra med utgången av år 1931 lämna sin befattning hos skogsförsöksanstalten, där han alltifrån ingången av år 1921 varit assistent å entomologiska avdelningen och, enligt vad handlingarna utvisade, utfört ett synnerligen framstående vetenskapligt arbete, ville statskontoret emellertid icke motsätta sig, att sådan förmån utverkades åt honom.

Beträffande pensionsbeloppet ville statskontoret framhålla att, även om man i detta fall liksom eljest, då det gällde tjänstepension till vetenskapsman i statstjänst, räknade med allenast 25 tjänstår såsom förutsättning för erhållande av hel pension, pensionsbeloppet skulle i detta fall enligt civila pensionslagens regler för beräkning av avkortad pension bliva allenast ($11,25 \times \frac{2}{3} \times 6,300 =$) 1,848 kronor. Därvid hade ändock icke något avdrag gjorts med anledning av att avgifter för egen pensionering icke erlagts. Emellertid synes för beredande av en något högre pension i detta fall föreligga ungefär samma skäl, som föranlett beredande av tilläggs pensioner åt professorerna J. E. Lehmann och C. E. Overton (Kungl. Maj:ts prop. nr 125:1927, punkt 3, och nr 137:1930, punkt 5). Anställningen i utlandet och den därunder förvärvade erfarenheten måste nämligen i detta liksom i de återopade fallen anses hava varit av sådan betydelse för vederbörandes verksamhet i svenska statens tjänst, att hänsyn därtill skäligen borde tagas även vid avpassande av pensionsbeloppet. Statskontoret ansåge sig därför böra lämna det föreslagna beloppet, 2,400 kronor, utan erinran och hemställde om vidtagande av åtgärd i enlighet med det föreliggande förslaget.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit får utskottet, som icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

90:o.

*Ang.
pension åt
befallnings-
mannen A. E.
P:son Sundén.*

Under punkten 12 av ifrågavarande proposition föreslås, att riksdagen må medgiva, att befallningsmannen vid utgården Kungsängen under Ultuna egendom *Axel Emil Pettersson Sundén* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,980 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sundén, som är född den 17 juli 1868, sedan den 1 november 1892 eller sålunda mer än 38 år med goda vitsord tjänstgjort såsom befallningsman vid Ultuna egendom och lantbruksskola; att han på grund av sjukdom och allmän kraftnedsättning för framtiden är urståndsatt att sköta sin tjänst; samt att hans årliga avlöningsförmåner under en följd av år utgjort dels kontant 2,000 kronor och dels naturaförmåner till ett värde av omkring 1,400 kronor eller tillhoppa 3,400 kronor.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

91:o.

*Ang.
pension åt
förra domän-
intendenten
E. A. Lind-
blad.*

I punkten 13 av förevarande proposition nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra domänintendenten i Södermanlands län *Ernst August Lindblad* må, räknat från och med den 1 januari 1931, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,448 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindblad, som är född den 28 augusti 1857, oavbrutet skött domänintendentsbefattningen i Södermanlands län från och med ingången av år 1903 till och med den 31 december 1930, då han avgått från befattningen; samt att med denna varit förenad ett årligt arvode, som från och med år 1919 utgått med 3,600 kronor.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Kungl. Maj:ts förslag har utskottet ansett sig böra biträda, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

92:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 1 har herr *Herou* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja smeden *Per Eklund*, Grönsinka, ett årligt understöd till det belopp som kan finnas skäligt, att utgå, så länge han lever, från den 1 januari 1931».

Ang.
understöd åt
smeden
P. Eklund.

Beträffande motiveringen hänvisas till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att *Eklund*, som är född den 20 juli 1855, varit anställd såsom klensmed vid Grönsinka bruk, tills detta år 1897 inköptes av kronan; att han därefter utfört förekommande smidesarbeten samt, i mån av tid, snickeriarbeten för Grönsinka kronoparks räkning; att han för sitt arbete huvudsakligen ersatts med dagspenning, varjämte han bibehållits i sina förmåner från brukstiden av fri bostad och potatisland samt fri vedbrand på rot; att hans arbetsförmåga enligt läkarintyg är i mycket hög grad nedsatt; samt att vederbörande kommunalnämndsordförande intygat, att *Eklund*, som ej äger fastighet eller kapital, »till följd av ålderdom blir urståndsatt att med arbete försörja sig».

Över ifrågavarande motion har statskontoret på anhållan av utskottet anbefallts yttra sig. Statskontoret har i ärendet inhämtat utlåtande av domänstyrelsen, som anfört följande:

Utöver vad remisshandlingarna innehålla har domänstyrelsen genom vederbörande jägmästare inhämtat,

att *Eklund* den 1 april 1878 anställdes såsom klensmed vid Grönsinka bruk,

att han åtföljde bruket, när detsamma den 29 oktober 1897 inköptes av kronan,

att han alltsedan dess huvudsakligen arbetat åt reviret och endast undantagsvis kunnat åtaga sig smärre reparationsarbeten åt revirets arrendatorer,

att hans avlöning utgått med en dagspenning av 4 kronor per 8-timmarsdag, att hans medelförtjänst från reviret under de sista fem åren utgjort 810 kronor för år, motsvarande ersättning för ett genomsnittligt årligt dagantal av 200,

att han åtnjuter s. k. avgiftspension med 12 kronor 80 öre för år,

att någon understödspension på grund av arbetsförtjänstens storlek icke kunnat ifrågakomma samt

att Eklund städse ådagalagt skicklighet, redbarhet och god vilja samt i övrigt fört en hedrande vandel.

För egen del får domänstyrelsen fästa uppmärksamheten på, att Eklund icke på något sätt kan betraktas såsom statstjänsteman. Hans nära förbindelse under mer än trettio år med domänverket, som synes hava varit hans huvudsakliga arbetsgivare, kunde dock möjligen berättiga till ett årligt mindre understöd av statsmedel, då han nu uppnått 75 levnadsår och enligt akten bifogat läkarintyg icke längre kan utföra något arbete att räkna med.

Domänstyrelsen, som i viss mån ansluter sig till denna tankegång, finner sig dock icke kunna medverka härtill i vidare mån än att Eklund till döddagar får bibehållas vid sina alltifrån brukstiden åtnjutna förmåner av fri bostad och potatisland samt fri vedbrand på rot. Att behovet av kontanta medel, givetvis inom rätt så snäva gränser, därjämte måste tillgodoses, lär vara ofrånkomligt; men styrelsen vågar ifrågasätta, huruvida detta tillgodo-seende icke kan ske med tillhjälp av den allmänna pensionsförsäkringen, vars reglerande bestämmelser väl numera — sedan Eklunds arbetsförtjänst upphört — icke kunna lägga hinder i vägen för en månatlig understöds-pension.

Därest emellertid ett årligt understöd i den mening motionären tänkt sig kommer att tilldelas Eklund och därvid hänsyn till längden av hans tjänstetid bliva i viss mån utslagsgivande, anser styrelsen sig böra erinra om, att statsmakterna vid upprepade tillfällen medgivit, att både skogsstatstjänstemän och andra till domänverket anslutna personer, vilka icke varit att anse såsom statstjänstemän, må, i den händelse de tidigare varit anställda i enskild tjänst men vid den enskilda egendomens försäljning till kronan åtföljt densamma, efter avskedstagandet erhålla enahanda pensionsförmåner som dem, till vilka de skulle varit berättigade, därest egendomen i fråga under hela deras tjänstetid där varit i statsverkets ägo. Styrelsen får i detta av-seende särskilt hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 227 till 1930 års riksdag, punkt 3, samt riksdagens skrivelse med anledning därav nr 370/1930, punkt 9.

Statskontoret har för egen del uttalat, att då av domänstyrelsens utredning framginge, att Eklund, som icke kunde betraktas såsom befattningshavare i statens tjänst, enligt styrelsens medgivande under återstående livstiden finge bibehållas vid sina hittills åtnjutna förmåner av fri bostad och potatisland samt fri vedbrand på rot samt Eklund därjämte kunde på-räkna någon understödspension från allmänna pensionsförsäkringen, det syntes utan särskilt ingripande bliva på tillfredsställande sätt sörjt för uppe-hålle åt Eklund på ålderdomen.

Utskottet.

Den av domänstyrelsen lämnade utredningen utvisar, att smeden Eklund icke varit i statens tjänst anställd. Då emellertid domänverket under en lång följd av år synes hava varit hans huvudsakliga arbetsgivare, torde det få anses billigt, att något understöd på ålderdomen skänkes honom från statens sida. Av domänstyrelsens utlåtande framgår, att dylikt understöd kommer att av domänverket beredas på sådant sätt, att Eklund under sin återstående livstid får bibehålla sina hittills åtnjutna förmåner av fri bostad

och vedbrand m. m. Vid sådant förhållande och då han därjämte för framtiden lär kunna påräkna pensionstillägg enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, synes någon åtgärd i anledning av motionen icke vara påkallad.

På grund härav får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:1 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 april 1931.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendens slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Johansson* i Östersund, *Lindgren, Johansson* i Friggeråker, *Stendahl, Berling, Norman* och *Bengtsson*;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Bäcklund, Svensson* i Betingetorp, *Lovén, Ryberg, Carlsson* i Solberga, *Höglund* i Göteborg och *Johansson* i Edsbyn; dock att i behandlingen av punkterna 2—7 herr *Andersson* i Falkenberg deltagit i stället för herr *Höglund* i Göteborg.

Reservationer:

vid punkten 3 (ang. tilläggspension åt förre folkskolläraren E. H. Holmberg):

av herrar *Johansson* i Östersund, *Norman, Bengtsson, Winkler* och *Andersson* i Falkenberg, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Då Holmberg, enligt vad utredningen i ärendet utvisar, under mer än 28 år varit ordinarie folkskollärare och haft att erlægga pensionsavgifter enligt det för honom i sådan egenskap gällande pensionsunderlaget av 2,250 kronor, synes det icke vara billigt, att pensionen till honom, såsom författningsenligt skett, avväges med hänsyn allenast till det pensionsunderlag av 1,275 kronor, som under hans senaste anställningsperiod varit för honom gällande i hans dåvarande egenskap av extra ordinarie folkskollärare. På grund härav och då de föreliggande förhållandena synas vara sådana, att några betänkliga konsekvenser av en pensionsförhöjning i detta fall knappast kunna vara att befara, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att en tilläggspension beviljas Holmberg utöver den författningsenligt utgående pensionen. Då Holmberg, på sätt utredningen giver vid handen, i pensionshänseende kan räkna 30 tjänstår, därav 25 före avgången från ordinarie tjänst — här-

vid har i anslutning till pensionsreglementets föreskrift frånräknats den period, under vilken Holmberg åtnjutit tjänstledighet för enskilda angelägenheter — samt 5 efter återinträdet i extra ordinarie anställning, har tilläggspensionen synts böra — i viss anslutning till vad skolöverstyrelsen alternativt föreslagit — beräknas till sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånen kommer att motsvara $\frac{25}{33}$ av hel pension för ordinarie lärare med tillägg av $\frac{5}{33}$ av hel pension för extra ordinarie lärare eller tillhoppa 1,897 kronor 72 öre. Då den Holmberg författningsenligt tillerkända pensionen utgör 1,159 kronor 9 öre, skulle tilläggspensionen i överensstämmelse med vad sålunda förordats utgöra 738 kronor 63 öre för år. Sammanlagda pensionsförmånen torde böra regleras enligt föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, i vad dessa föreskrifter avse lärarpersonal vid folkskolor.

Tilläggspensionen torde böra anvisas från statens pensionsanstalt och utgå från och med ingången av innevarande år.

Aberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I:46 och II:42, må medgiva, att förre folkskolläraren Erik Henning Holmberg må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en årlig tilläggspension av 738 kronor 63 öre, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280)»;

vid punkten 25 (ang. pension åt maskinisten E. F. Ödmark):
av herr *Bäcklund*; samt

vid punkten 58 (ang. tilläggspension åt f. förmannen A. F. Eriksson):
av herr *Bäcklund*, som yrkat,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:284, må medgiva, att förre förmannen vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg Anders Fredrik Eriksson må från och med den 1 januari 1931 uppbära, utöver honom författningsenligt tillerkänd förtidspension, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 500 kronor.